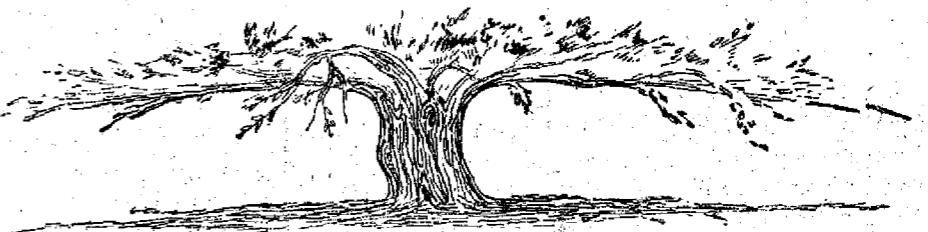




ΔΟΜΙΝΙΚΑΝΟΣ - ΕΡΓΟΝ Δ. ΘΕΟΤΟ-  
ΚΟΠΟΥΛΟΥ - ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΒΟΣΤΟΝΗΣ



# ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔ

ΕΤΟΣ Δ'

15 - 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 1904

## Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΔΡΑΚΟΥ

Μίαν βραδειάν, ή Κρατήρα ή Διόμαννα, γεροντοκόρη πλέον, ή σαράντα χρόνων, ξεμενε νὰ διανυκτερεύσῃ εἰς τὸ καλύβι τὸ πεντεχρόν, τὸ δποῖον εἶχε μέσα εἰς τὸν ἔλαιωνά της δπον εἰργάζετο ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ ἔλαιοκάρπου, καὶ τὸ βράδυ ἔκλειε προσωρινῶς τοὺς σάκκουνς τοὺς πλήρεις ἔλαιων μέσα εἰς τὸ καλύβι αὐτό, ἵως τὴν ἀλλην ἡμέραν, δπότε τὸ φροτίον μὰ μετεκομίζετο δὶ ἡμέρων εἰς τὸ ἔλαιοτριβεῖον τοῦ Δήμου τοῦ Μανιάτη, κατὼ εἰς τὸν ἀγροτικὸν συνοικισμὸν τῆς Κεχρεᾶς τὴν νύκτα δύως καθ' ἥν δ ἔλαιοκάρπος ἡτο εἰς τὸ καλύβι, ἐκοιμάτο κι' αὐτῇ ἔκει, διὰ νὰ τὸν φυλάττῃ κατὰ πάσης ἐνδεχομένης ἀποπείρας κλοπῆς, ἀν καὶ τοιαῦτα κρούσματα ἥσαν σπάνια εἰς τὸν τόπον.

Εἰς τὸ μικρὸν τοῦτο ὑπόστεγον εὑρισκεν ἀναψυχήν, κ' ἐκοιμάτο τὸν νύκτα, καθὼς ἡτο κουρασμένη διαρκῶς ἀπὸ τὰς ἔξοχικὰς ἐκδρομὰς καὶ τὰς ἐργασίας τὰς δποίας δὲν ἔπαινε νὰ ἔκτελῇ ἀνὰ τὸν διαρρόδους ἀγρούς της εἶχε κτήματα ἄξια λόγου ή γεροντοκόρη, ἀν καὶ πολὺ βεβαδημένα μὲ χρέος, χαρὰ δὲ καὶ παρηγορία της, ἐλπὶς καὶ ἀπαντοχή της, διὰ κατώρθωνεν ἐπὶ τέλους, ἀπὸ χρόνου εἰς χρόνον, νὰ ἔξοφλήσῃ ἀντὸ τὸ χρέος — τὸ δποῖον ἔκολλουσε ὡς ψώρα καὶ ἐπληθύνετο ὡς ἡ κάμπη εἰς τὰ φυτά — ἡτον νὰ τρέχῃ ἀπὸ ἀμπέλη εἰς χωράφι, καὶ ἀπὸ χωράφι εἰς ἔλαιωνα. Δὲν ἔπαινε νὰ ἔκτελῇ μόνη, κατὰ περιόδους καὶ ὥρας, δλας τὰς ἀγροτικὰς ἐργασίας δπως συνειδήζον αἱ γυναικεὶς τὸ θειάφισμα, τὸ ἀργολόγημα, τὸν τρύγον, καὶ πρὸ πάντων τὴν

συλλογὴν τῶν ἔλαιων, διαρκοῦσαν ἐπὶ τίνας μῆνας τοῦ φυινοπώρου καὶ τοῦ χειμῶνος.

Τὴν ἐσπέραν ἔκεινην δὲν ἡτο μόνη συνωδεύετο ἀπὸ τὸν Κῶτσον τὸν ἀνεψιόν της, τέκνον τῆς ἀδελφῆς της, δεκατριῶν ἔτῶν. Δὲν ἡτον ἀπλῶς, τὸ παιδίον αὐτό, τέκνον τῆς ἀδελφῆς της, ἡτο τέκνον τῆς ὁδύνης δι' αὐτὰς τὰς δύο. Η Κρατήρα εἶχε μείνη ὁρφανὴ μετὰ τῆς νεωτέρας ἀδελφῆς της: ἡλικιώδη πολύ, καὶ καταρχὰς πιθανῶς δὲν ἡθέλησεν, ἀργότερα ἴσως δὲν ἡμαρτέσε νὰ ὑπανδρευθῇ. 'Αλλ' ἡ ίδια, ὡς καλὴ μήτηρ, ὑπάνδρευσε κ' ἐπροκίστε τὴν ἀδελφήν της.

Τῆς ἔδωκε τὸ ἡμισυν τὸν κτημάτων, κ' ἐπειδὴ δ γαμβρὸς ἀπήτει καὶ μετρητά, ὑπεθήκεντε τὸ ἄλλο ἡμισυν εἰς ἐγχωρίους τοικιστάς, διὰ νὰ δανεισθῇ τρισχλίας δραχμὰς νὰ τὸν δώσῃ. Εἴτα μετὰ τὸν γάμον, δ σύζυγος, ναυτικός, ἀφοῦ ἔμεινεν ἐπὶ τίνας μῆνας καὶ διεχείμασεν εἰς τὸν τόπον, κατὰ Φεβρουάριον ἐμβαρχάρησε μὲ τὸ ίδιοκτήτον πλοῖον καὶ ἀνέχωρησεν.

Η Σοφούλα ξεμενεν ἔγκυος. Εἴτα, μετὰ ἐννέα μῆνας, δ σύζυγος, μετὰ βραχεῖαν ἐπίσκεψιν κατὰ τὸ θέρος, ἔξηκολούθει νὰ ταξειδεύῃ ἀκόμη. 'Αλλ' ἡ Σοφούλα ἔκλεισε τὸν ἔνατον μῆνα, ἀπὸ τῆς πρώτης ἀπομακρύνσεως τοῦ συζύγου της, κ' ἐγέννησε τὸ παιδίον αὐτό, τὸν Κῶτσον, δχι ἀκριβῶς τὸν ἔνατον μῆνα, ἀλλὰ μετὰ ἐννέα μῆνας καὶ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ συζύγου.

Τότε τὰ γραῦδια τῆς γειτονιᾶς καὶ δλον τὸν χωριοῦ, ἐμέτρησαν καλῶς τοὺς μῆνας, τὰς

έβδομάδας, τὰς ἡμέρας, ώς καὶ τὰς ὁρας. «Τόσες ἀπ' τὸ Φλεβάρι, καὶ τριανταμία ὁ Μάρτιος, γίνονται... καὶ τριάντα δὲ Ἀπρίλις...» Καὶ καθεξῆς. Ἀφοῦ ἐπρόσθεσαν δύοις τοὺς μῆνας, μέχοι τοῦ ὁκτωβρίου, ἔλογάριασαν δτι ἔμενον δεκαεπτά ἡμέραι ἀκόμη, τοῦ Νοεμβρίου, διὰ νὰ γίνουν σωστοὶ ἐννέα μῆνες. 'Αλλή Σοφούλα ἐκάθισε στὰ σκαμνιά δχι τὴν δεκάτην ἑβδόμην, ἀλλὰ τὴν εἰκοστήν τοῦ μηνός, ἐγέννητσεν ἄρα δχι τὴν διακοσιοστήν ἑβδομηκοστήν ἡμέραν, ἀλλὰ τὴν 273ην ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ συζύγου.

Ἐντεῦθεν οκάνδαλον καὶ δυσφημία. Εἶτα ἐπάνοδος τοῦ συζύγου, καὶ διαζύγιον. Εἶπαν δὲ τῷ Σωφούλᾳ εἴχε φέρει στὸν κόσμον τὸ παιδίον αὐτὸν μὲ τὸν μικρὸν θεῖον τῆς, ἔνα συγγενῆ ὅστις ἀπηγγέλλετο ἐν μέρει τὸν προστάτην διὰ τὰς δύο ὁρφανάς. Ἡτον ἀρα ὅχι

μόνον μοιχαλίς, ἀλλὰ καὶ αἰμομίκτια.  
— Πῶς κατανήσαμε!.. Σόδαρα — Γόμαρα!  
εἴλε τεσσάρων τὴν κεφαλὴν εἰς ἀπλούκος μέσων

— Λαὸς Σοδόμων καὶ λαὸς Γομόρφας, διώρθωσεν δὲ καὶ Ἀναγνώστης τῆς Εὐγενίτσας δψάλτης τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας.

— Θὰ μᾶς χαλάσ’ δὲ Θεός, παιδάκι μ’! συνεπέρανε μία γραῖα...

‘Η Κρατήρα δὲν ἐπίστευσε ποτὲ εἰς τὴν ἔνοχὴν τῆς ἀδελφῆς της, οὐτέ ηθέλησε νὰ τὴν ἔξετάσῃ, ἐπειδὴ ἐπροτίμα ν' ἄγνοῃ καὶ νὰ πι- στεῦῃ εἰς τὴν ἀδύνατητα. Μόνον παρεκάλεσε τὸν πνευματικὸν νὰ τὴν «δρμηνέψῃ», καὶ εί- πεν εἰς τὸν πάτερ Ιωσακέμ, ἔνα περιπλανώμε- νον ἄνθρωπον λίαν θιδρούμον, νὰ «τῆς ἑτ- καλὰ λόγια». Αὗτὴ ἔτεινε νὰ πιστεύῃ ὅτι αἱ τρεῖς ήμέραι παραπάνω ἦσαν μία παραδοσια- τῆς φύσεως, ἐν λάθος εἰς τὸ μέτρημα τῶν ἡμε- ρῶν, ἐπειδὴ οἱ νόμοι τοὺς ὅποιους ἔβαλεν ὁ Παγάγαδος Θεὸς δὲν τῆς ἔφαινοντο νὰ είνε- τόσον στενοὶ καὶ γλίσχοι δύον τὰ κατάστιχα τῶν τοκογλύφων καὶ οἱ λογαριασμοὶ τῶν γραϊ- δίων τῆς γειτονιᾶς: ἐλέχθη ὅτι γυναικολόγος Ιατρός, ἐκ τῆς πρωτευούσης, ἀκούσας τὴν διή- γησιν, ἀπεράνθη ὅτι συμβαίνει, καίτοι πολὺ σπανίως, νὰ μένῃ τὸ ἔμβρυον ήμέρας τινάς περισσότερον εἰς τὴν κοιλαν τῆς μητρός, ἐνεκά ιδιαιτέρως τινάς νάρκης ἢ κακοπαθείας.

Ο συνήγορος τῆς γυναικός, λεπτολόγος σο-  
φιστής, παρετήρησε τὰ ἔξης. Πρέπει λοιπὸν  
ὅς κοιτήριον τῆς συζυγικῆς πίστεως, ἐκ μέ-  
ρους τῆς γυναικός, νὰ ληφθῶσιν αἵδιαίτεραι  
περιστάσεις καὶ συμπτώσεις, τὰ μειονεκτήματα  
τὰ ἀπορρέοντα ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος<sup>1</sup> τοῦ συζύ-

γους, καὶ ὅχι δὲ χαρακτήρος καὶ ἡ ἐνδόμυχος πεποίθησις καὶ τὸ καλῶς νοούμενον συμφέρον;.. Ἐὰν οὖτως ἔχῃ, αἱ γυναικες τῶν χωρικῶν, γεωργῶν καὶ ποιμένων, πρέπει νὰ θεωροῦνται ὡς πισταί, μόνον διότι δὲν ἀποδημοῦσιν οἱ σύζυγοι των, καὶ διότι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γένη εἰς τὸ δημόσιον ὑπολογισμὸς τοιοῦτος μηνῶν καὶ ἡμερῶν, δποτοις καταχρηστικῶς καὶ ἀδείᾳ τῆς συγκυρίας γίνεται διὰ τὰς γυναικας τῶν θαλασσινῶν;

Προσέτει δ ονοματαθής οὐτος είπε καὶ τὰ  
ἔξης. Αὐτὴ διερά Γραφή μᾶς λέγει, «ἐν  
ταῖς ἡμέραις ἔκειναις συνέλαβεν Ἐλισάβετ»,  
ἐννυοῦσσα μίαν τῶν ἡμερῶν ἔκεινων, ή περὶ  
τὰς ἡμέρας ἔκεινας ἀλλὰ δὲν μᾶς λέγει διτι ή  
μητῆρ τοῦ Προδρόμου συνέλαβε τὴν δεῖνα  
ἡμέραν ἀκριβῶς.

Είς τὴν βιβλικὴν ταύτην μαρτυρίαν, τὴν δοποίαν ἐπεκαλέσθη ὁ εἰρημένος δικηγόρος, ὁ ἀντίδικος ἀντεῖπεν ὅτι τὸ κάθαυτὸ κείμενον τοῦ Εὐαγγελίστοῦ δὲν λέγει «ἐν ταῖς ἡμέραις ἔκειναις» ἀλλ᾽ ἐν συνεχείᾳ λόγου «μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας συνέλαβεν Ἐλισάβετ». «Οσον ἀφορᾷ τὸ πρῶτον, τὸ συλλογιστικὸν ἐπιχείρημα τοῦ πληρεξουσίου τῆς ἐναγγομένης, δι συνή-

γορος του ἐνάγοντος παρετήρησεν διτὶ ή δικαιοισύνη τῶν ἀνθρώπων ἔξι ἀνάγκης εἶνε ἀτέλης, καὶ τὸ γνωρίζομεν ὅλοι, ἀλλὰ δὲν εἶνε τοῦτο λόγος, διότι σύνοιδεν ἐσυτὴν ἀτελῆ, νὰ παραιτηθῇ καὶ νὰ παύσῃ ὑπάρχουσα. Διότι ή δικαιοισύνη θὰ ἔξειθρονται πράγματι καὶ θὰ ἐτίθετο εἰς ἀπαγόρευσιν ἐδὺ ησπάζετο τὸν συλλογισμὸν τοῦ ἀντιδίκου. Ὁταν καταδικάζεται εἰς ἀποδειγμένος κλέπτης ή φονεὺς ή μοιχός, ὅλοι γνωρίζομεν διτὶ, ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουσι καὶ δινατὸν νὰ ὑπάρχωσι τινές, πολλοὶ ή διλύτοι, κλέπται, φονεῖς ή μοιχοί, λανθάνοντες καὶ διαφεύγοντες τὸν πέλεκυν τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοισύνης. Ἀλλὰ δὲν εἶνε τοῦτο λόγος δπως μη τιμωρῶνται καὶ οἱ φωραδένεις ὡς ἔνοχοι τῶν ἐγκλημάτων αὐτῶν. «Ἐν φεύρῳ σε, ἔκει καὶ κρινῶ σε». Ἡ δικαιοισύνη, ἀμ-

νομένη ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος, τιμωρεῖ σήμερον δύσους ἀν συλλάβῃ δράστας τῶν ἔγκλημάτων αὐτῶν, καὶ ἐπιφυλάσσεται δι' ἔκείνους, δύσοι πρὸς καιρὸν ἵσως διαφεύγουν τὰς χειράς της, ἀν τοὺς συλλάβῃ αὔριον.

Δευτερολογῶν· διὰ πληρεζούσιος τῆς ἐναγομένης παρεπήροισε, μετά τίνος λεπτοῦ σαφακασμοῦ, διη, συμφώνως μὲ τὰ πορίσματα τῆς διαλεκτικῆς τοῦ ἀντιδίκου, θὰ ἦτο ὃς νὰ ἔδιδεν ἢ Θεῖμις συνταγὴν καὶ νουθεσίαν εἰς τὰς θελού-

σας ν' ἀμαρτήσωσι, καὶ ὡς νὰ ἔλεγεν εἰς αὐτάς· «Κυττᾶξατε παλά, ἐὰν τυχὸν ἐπιθυμῆτε νὰ λάβητε ἐραστὴν, νὰ πράσιτην τοῦτο ἐπιδημοῦντος τοῦ συζύγου, καὶ δχὶ ἐν καιρῷ ἀπουσίας τούτου». Ἀλλ' ὁ συνήγορος τοῦ ἐνάγοντος ὑπέλαβεν ὅτι περιττὴ θὰ ἦτο τοιωτῆ συνταγῇ, διότι ἡ ἔννοια αὐτῆς είνε αὐτόδηλος, καὶ αἱ θυγατέρες τῆς Εὔνας δὲν θὰ είχον ἀνάγκην τοιωτῆς διδασκαλίας. (Γέλωτες τοῦ ἀκροατηρίου).

Τέλος, μετὰ πολλά, ἐδόθη τὸ διαζύγιον.  
Ἡ Σοφούλα εἶχεν ἐκτεθῆ ἐπὶ τόσον χρόνον  
εἰς τὴν ἀγωνίαν καὶ εἰς τὴν καταλαλίαν τοῦ  
κόσμου τὴν ἀνηλεῖ, καὶ εἴτε ἔμεινε, μὲν ἐν  
παιδίον μόνον, πλησίον τῆς ἀδελφῆς της, ἀνα-  
δρος δπτως πρότερον, μήτηρ ἄνευ συζύγου, καὶ  
χήρα ἄνευ μεσολαβήσαντος θανάτου.. Εὗτο-  
χῶς δι' αὐτήν, ἀφοῦ ἀνέθρεψε τὸ τέκνον της  
προσεβλήθη ἐκ νόσου, καὶ βραδέως, βραδέως  
ἔτηκετο, ἔωσότου μετὰ δεκαπέντε ἔτη ἀπέθανε  
νέα ἀκόμη καὶ ὅραιά — ἀλλὰ καὶ δὲν ἀφῆσε  
κατόπιν της, εἰς τὸ πέλαγος τοῦ βίου, ἐκτεθει-  
μένον εἰς τὰ βέλη τοῦ κόσμου, τὸν Κῶτσον  
της.

\* \* -

Τὸ τέκνον ἐκεῖνο τῆς δδύνης, καθ' ὅσον ἡ-  
λικιοῦτο, ἔγινετο ρωμαλέος, καὶ μεγαλόσωμος  
ἀφοβίος καὶ τολμηρός. Πρὶν γάρ την ἔφηβος ἐφαί-  
νετο ὡς τέλειος νεανίας, εἶχεν ἀναδειχθῆ φο-  
βερός ἀναρριχητῆς εἰς δένδρα. . . 'Ανέβαινεν εἰς  
βράχους, εἰς κρημνούς, εἰς κορυφάς, παντοῦ  
ὅπου δυσκόλως θὰ τὸν ἔφθανεν ἡ φήμη, τὸ  
ὄνειδος, δὲ φθόνος τῶν ἄλλων παιδίων, τὰ διοισ-  
εῖς τὴν ἔλαχιστην δργήν, ἐκ μικρᾶς ἀφορμῆς ἦ-  
καὶ χωρὶς ἀφορμῆς, ἐσφενδόνιζον κατ' αὐτοῦ,  
συνήθως ἐκ τῶν νάτων, τὸ δύσφημον ὄνομα  
τῆς νοθείας· σπανίως κατὰ πρόσωπον, ἐπειδὴ  
ὅ Κῶτος ήτον χειροδύναμος, κι' ἀντὶ τούτων  
νένεν παιδίον, εἰς τὴν βράσιν τοῦ θυμοῦ του,  
θὰ τοῦ ἔσπαξε τὰ κόκκιλα μὲ τοὺς γρόνθους  
του.

"Ἐτρεχεν ἐδῶ ἐκεῖ, ὡς ἀγριοκάταικον, παιδίον ὑψηλὸν καὶ οωμαλέον, ἀνερριχᾶτο εἰς βράχους καὶ δένδρα, παντοῦ ὅπου ἐνόμιζεν ὅτι δὲν θὰ τὸν ἔφθανεν ἡ ἥχῳ τῆς ἀπαισίας λέξεως καὶ ἡ ἥχῳ ἀνήρχετο μεγαλοφωνοτέρᾳ εἰς τὰ ὕψη ἐκεῖνα, καὶ παντοῦ τὸν κατεδίσκω.

— Κάπου νὰ πᾶς γὰ κονφετῆς βαθειά, παιδάκι μου, γιὰ νὰ μὴ σὲ βλέπουνε καὶ νὰ μη σ' ἀκοῦνε, τοῦ εἶπε μιᾶς τῶν ἡμερῶν μία γοαταγειτόγισσα, στρυφνή, διφορούμενης ψυχῆς.

Καὶ ἦ μοῖρά του, ἡτις τὸν εἶχε λικνίσει παιδίόθεν μὲ τὸ φύσμα τῆς συμφορᾶς, ἔμελλε νὰ τὸν πάρῃ καὶ νὰ τὸν ιρύψῃ βαθειά, εἰς τὰ σπλάχνα τῆς γῆς, διὰ νὰ μὴ τὸν βλέπουν, μήτε νὰ τοὺς βλέπῃ, νὰ μὴ τὸν ἀκούσουν, μήτε νὰ τοὺς ἀκούῃ...”Οταν ἔγεινε δεκαπέντε ἐτῶν, είχεν ἀνάρρωχημή μιᾶς τῶν ἡμερῶν εἰς ὑπερούψηλον δένδρον, λεύκαν κυπαρισσοειδῆ, ἀπὸ τὰς ὅποιας κατασκευάζουν τὰ κατάρτια τῶν πλοίων. Ο Κῶτσος ἐπλήσιάζε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν κορυφήν, ὅταν ἐν παιδίον, τὸ ὅπιον πολλάκις τὸν εἶχε ἐνοχλήσει, διῆλθε τρέχον ἀποκάτω, καὶ εὗρεν εὐκαιρίαν νὰ φωνάξῃ πρὸς τὸν ἀναρρώμενον τὸ σύνηθες ὑβριστικὸν ὄνομα...

Μετ' ὀλίγα δευτερόλεπτα, ὁ Κῶτσος ἔπιπτε κάτω εἰς τὴν γῆν, ἀπὸ ὑψος εἴκοσι μέτρων. Εἶχε ξεπιασθῆ μὲ τὴν μίαν χεῖρα, καὶ εἶχε κυττάξῃ δργύλος πρός τὰ κάτω. Φαίνεται ὅτι ἡ ὕβρις τοῦ διελθόντος παιδίου τὸν εἶχεν ἐρεθίσει ὑπερομέτρως καὶ τὸν εἶχε κάμην νὰ χάσῃ τὴν λαβήν... “Ο ἄτυχος Κῶτσος ἔζησεν ὀλίγας ὥρας ἀναίσθητος, καὶ είτα ἔξπεινεσσεν...”

Οταν πρώτην φοράν ἤκουσεν, ή πρώτην φοράν ἔδωκε προσοχήν, εἰς τὸ δύνομα, τὸ δύποιον τοῦ ἔρωτος ἐν παιδίον, ἐκεῖ δόπου ἐμάλισθασαν, παιζοντος μαζὶ τῆς ἀμάδες καὶ συγχρόνως τὸ παιδίον ἐτράπη εἰς φυγήν, διὰ Κῶτσος ἡτον δέκα περίπου ἐτῶν. Μαντεύσας δὲτι ἡ λέξις εἶχε κακὴν σημασίαν, ἐκυνήγησε τὸ παιδίον, ἀλλὰ δὲν ἥμπιόρεσε νὰ τὸ φθάσῃ. Τὸ ξένον παιδίον ἀνέβη εἰς τὸν Ἐπάνω Μαχαλᾶν, συνησπίσθη μὲν ἄλλους δύο διμήλικας, καὶ οἱ τρεῖς ἤρχισαν ὁ-φελούμενοι ἀπὸ τὸ ὑψηλὸν τοῦ τόπου, νὰ πετριοβολοῦν τὸν Κῶτσον, δστις ἡνάγκασθη εἰς ὕπογρωμοις.

Πάραντα ἔτρεξε πρὸς τὴν μητέρα του.  
— Δὲν μου λές, μάνα, τί θὰ πῇ «Μοῦλος»;  
\*Η Σοφούλα ωχοίασεν, είτα ἔτραμύισε  
— Ποῦ τὸν ἀκουσεῖς.. αὐτὸν τὸ λόγο;  
— Ό Γιάννης τῆς Φαμελούς, τώφα ποῦ παί-  
ζαμε μαζὺν κ' ἐμαλώσαμε, ἔψυγε τρέχοντας καὶ μ'  
ἔσφρωντες «Μοῦλο! Μοῦλο!» "Αχ! δέν τον ἔφτασα,  
νὰ τοῦ δεῖξω ἔγω .. Πέξ μου, μάνα, τί θὰ πῇ;...  
— Τὸ στόμα τους νὰ πιαστῇ!.. νὰ βγά-  
λουν τὴ φάγουσα, ναί! ήχοισε νὰ καταράται  
ταπεινὴ τῇ φωνῇ, ἐλθοῦσα εἰς ἐπικουρίαν τῆς  
ἀδελφῆς της, ὥς Κοιτήσου.

— Θά μουσ' πῆς, μάνα, καὶ σύ, θειά, τί θὰ  
πῆ; ἐπέμεινε θορυβῶν καὶ κλαίων, κτυπῶν  
τοὺς πόδας του εἰς τὸ ἔδαφος.

Τότε ή θελά του άνελαβε νά τού έξηγήσῃ, λησμονοῦσα ότι ήρχετο εἰς άντίφασιν μὲ τὰς πρὸ μικροῦ κατάρας της.

— Νά! σὲ βλέπουν, βρὲ σύ, ποῦ εἶσαι ξανθός... κ' ἐπειδὴ τάχα, ἀπ' τὴν τρίχα σου, τοὺς φαίνεται νά μοιάζῃς σὰν μουλαράκι... γι' αὐτὸ σὲ φωνάζουν ἔτσι — δά...

“Ο Κώτσος δὲν ἐπείσθη.

“Η Κρατήρα ἐπρόσθεσε.

— Όπως τῆς Μπουλίνας τὸ γυιό, ποῦ εἶνε κοκκινομάλλης, τόνε λένε Κοκκίνη... Καὶ τὸ Γεωργη τῆς Μελάχρως, ποῦ εἶνε μαέρος, τόνε φωνάζουνε 'Αραπάκη... Κατάλαβες τώρα;

Ο μικρὸς ήρχισε νά καταραμένεται, μαγευόμενος περισσότερον ἀπὸ τὴν γλυκεῖαν φωνῆν τῆς θείας του, ή δοσον ἐπείνετο ἀπὸ τὴν ἔννοιαν τῶν λόγων της.

— Όπως καὶ τὸ Νίκο τῆς Κοντούλας, ποῦ τόνε λένε Μελίσση, γιατὶ εἶνε σὰ βοΐ τάχα, εἰπε.

— Ναί, μαθές, ἐπεβεβαίωσεν ή Κρατήρα.

— Καὶ τὸν Μιχάλη τοῦ Κορωνιοῦ, τόνε λένε Ψαρή, δοσος τὴ γίδα;

— “Ισα Ίσα, αὐτό.

Ο Κώτσος ήσυχασε πρὸς καιρόν. ‘Αλλ’ εἶχε παρατηρήσει ότι τὸ δνομα ἐκεῖνο τὸ ἐτόξευον κατ’ αὐτοῦ μὲ περισσότεραν κακίαν, παρ’ δοσην συνήθως συνήθως ἐδείκνυν πρὸς δοσους ἐκάλουν «Ψαρή» ή «Μελίσση». Ολίγον καιρὸν ὑστερον, ήρχισε νά ἔξετάξῃ ταῖτι. Ιδίαν τὴν θείαν του.

— Γιά, νά σου πῶ, θειά;... Δέ μου λέσ, γιατὶ δ πατέρας ἄφησε τὴ μάνα μου, κ' ἐπῆρε ἀλλη γυναικα;

— Δέν εἶνε δουλειά σου νά τὰ ἔξετάξης αὐτά, ἀπήντησε, προσπαθοῦσα ὑπὸ τὸ αὐτοτρόχο τοῦ τόνου νά κρύψῃ τὴν ἀμηχανίαν της, ή Κρατήρα.

— Δέν εἶνε δουλειά μου; ἐπανέλαβεν ἔτοιμος γὰ κλαύση δ Κώτσος. Ναί, γιατὶ μὲ φωνάζουν «Μούλο», ἐπειδὴ τάχα δὲν ἔχω πατέρα, κι’ δχι ἀπ’ τὸ χρῶμα τῶν μαλλιῶν μου, ποῦ μοῦ ἔλεγες ..

Τότε ή Κρατήρα ἐσκέψθη πρὸς στιγμήν, καὶ δις φρόνιμος γεροντοκόρη ἔκρινεν ότι δὲν ὠφελοῦσε νά κρύψῃ τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τὸν ἀνεψιόν της, ἐπειδὴ εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τῆς ἐλλείψεως παντὸς χαλινοῦ, τὰ παιδιά τὰ μανθάνονταν πρωτίμως δλα, καὶ, ἀν αὐτὴν ἔσιώπα, δ μικρὸς θὰ ἐμάνθανε πολὺ περισσότερα παρ’ δσα ἐπερεπε νά ξενορη, ἀπ’ τὰ ἀλλα παιδιά τοῦ δρόμου, καὶ ἀπὸ ἀ-

κούσματα τῆς ἀγορᾶς. Καὶ λοιπὸν τοῦ εἶπεν:

— “Ακούσε, Κώτσο μου. ‘Η μητέρα σου, δταν σὲ εἶχε στὴν κοιλιά, ἀρρώστησε, καὶ τῆς ήρθε ἀδυνάτια καὶ δὲν μπόρεσε νά σὲ γεννήσῃ στὴν ωρὰ της... Καὶ ἀπάνω στὴν ἀρρώστησα της, ποῦ σὲ εἶχε στὴν κοιλιά, μέσ’ τὸν ὑπὸ τοὺς φωνάζεις «τὸ παιδί! τὸ παιδί!» κι’ ὑστερα ποῦ σ’ ἐγένησε, καὶ τώρα ἀκόμη ποῦ δλο ἀρρώστησε εἶνε, δλούνα φωνάζει, στὰ ἔντονητά της καὶ στὸν ὑπὸ της «τὸ παιδί! τὸ παιδί!» μου!» Νοίωθεις τί ἀδυνάτια ἔχει ‘ς δεσνα, κι’ ἀγορούτας μὲ τὶ πόνο καὶ καῦμὸ σ’ ἀνάθρεψε;.. Καὶ σὰν τῆς ήρθε η πρώτη ἀρρώστησα, πρὸν σε γεννήσῃ, σ’ ἐβάσταξε μεσ’ τὴν κοιλιὰ μιὰ-δυὸ μέραις παραπάνω. Τότε τὰ λαδιά, ἀς εἶγε καλά ποῦ τὰ ἔταζουν δλα, μέτρησαν τοὺς μῆνες καὶ, τῆς μέραις, κ' εἴταν πῶς τάχα ή μάνα σου δὲν σε εἶχε κάμει μὲ τὸν ἄνδρα της, ποῦ ἔλειτε ἔννεα μῆνες μὲ τὸ καράβι... ἐπειδής ἔμεινες μέσ’ τὴν κοιλιὰ αὐταῖς τῆς δύο-τρεῖς μέραις παραπάνω .. Τότε δ πατέρας σου, δὲν θέλω νά ‘πδ κακὸ λόγο, ποῦ μοῦ εἶχε ψήσει τὸ φάρι στὰ χεῖλη, καὶ μὲ ἀνάγκασε ν’ ἀποθηκέψω ἔγω τὸ βιό μου καὶ νά τοῦ δώσω τρεῖς χιλιάδες μερογητά, ἐπειδὴ ἐπέμενε κ’ ήθελε «τὸ μέτρημα! τὸ μέτρημα!» κι’ ὃς τὴν τελευταίαν στιγμὴ δὲν ήθελε νά στεφανωθῇ ἀν δὲν τοῦ μετροῦσα τὰ λεπτά ... ὅστε, ἀφοῦ ἔδωκα τῆς μητέρας σου τὰ μισὰ ιτήματα, δλο τὸ μερδικό της, ἀναγκάσθηκα ν’ ἀποθηκέψω τὸ μερδικό μοῦ ἔγω, γιὰ νά τοῦ εὑρώ τὸ μέτρημα νά τοῦ δώσω... κοντολογῆς, δ πατέρας σου ἐπίστεψε τὰ λόγια τοῦ κόσμου, καὶ εἴπε δτι δὲν σὲ γνωρίζει γιὰ παιδί του... Μὰ ἔσυ, καθὼς κι’ δλα τὰ δραφανά, ἔχεις τὸ Θεὸ πατέρα, καὶ πρέπει νάγαπτες τὴ μητέρα σου, ποῦ δὲ σου ἔφταιξε τίποτε καὶ παιδεύεται μὲ τόσον πόνο καὶ καῦμὸ νὰ σ’ ἀνάθρεψῃ... Καὶ νάσαι φρόνιμος καὶ καλός, καὶ καθένας ποῦ ἔσφαλε ἀπ’ τὸ Θεὸ θὰ τωνθῇ. Καὶ μὲ ἄλλον νά σὲ εἶχε κάμη ή μάνα σου, πάλι, ἔσυ δὲ φταις τίποτε, καὶ δὲν πρέπει νὰ σὲ πειράζουν γι’ αὐτό, μὰ εἶνε παιδιά, καὶ δὲν θέλουν ξεσυνέριο, ἐπειδὴ δὲν ξέρουν τὶ τοὺς γίνεται... Γεῖνε σὲ φρόνιμος καὶ καλός, καὶ θὰ ίδης πῶς αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ σὲ βλάψῃ...” Ας σ’ ἀξιώσῃ δ Θεὸς νὰ προκόψῃς, καὶ νὰ γείνης χρήσιμος ἀνθρώπος, κ’ οἱ ίδιοι ποῦ σὲ βούλουν τώρα θᾶσχωνται, μιὰ μέρα, νὰ σου βάζουν μετάνοιες... καὶ σὺ θὰ τοὺς κάνης τὸ βαρύ... Μονάχα, Κώτσο μου, νάχης τὴν εὐχὴ τοῦ Χριστοῦ, κύταιξε νά μήν ποραπονέσῃς τὴ μάνα σου, ποῦ σ’ ἀγαπᾶ

τόσσο... Ανίσως ἐσὺ πεισμώνης, σὰν παιδί, ἔκείνης ή καρδιά της εἶνε ματωμένη, γι’ αὐτὰ καὶ γι’ αὐτὰ τὰ πράμματα

\*\*

Τὴν ἔσπεραν λοιπὸν ἔκείνην τοῦ φινιοπώδουν, ή Κρατήρα εἶχε μείνη μὲ τὸν ἀνεψιόν της εἰς τὸν ἔλαιωνα, καὶ εἶχον κλεισθῆ εἰς τὸ μικρὸν καλύβι διὰ νά κοιμηθῶσι. Πλησίον τοῦ κτήματος ὑπῆρχε μέγα δάσος, βαθὺς δρυμόν, ἀπὸ νεραϊδες τὴν ήμέραν, ἐμυρμηκώια τὴν νύκτα ἀπὸ στοιχεῖα καὶ φαντάσματα.

Παρὰ τὴν εἶσοδον τοῦ δάσους εἰς τὰ νοτιοδυτικὰ σύνορα τοῦ ἔλαιωνος, ὑπῆρχον πολλὰ ἐρείπια, ἐν σπήλαιον ή ὑπόγειον περιέργου σχήματος καὶ κατασκευῆς τὸ δροῖον ἐκαλεῖτο δρακοσπηλιά. Ήρχεται ἀπὸ μίαν ὅπην βράχου, δστις εἶχε χρησιμεύση διὰ ἀκρογωνιαῖος λίθος ἐνδὲς κατηρειπωμένου κτιρίου, καὶ ἀνήρχετο πρὸς τ’ ἀν, ἐντὸς ὑψηλοῦ βράχου κονοειδοῦς, δστις ἀπετέλει τὴν κορυφὴν τῆς δειράδος. Ελεγαν ότι ἐντὸς τοῦ σπηλαίου ἔκεινον ἥκοντετο ἐνίστε παράδοξος ήχος καὶ μεγάλη βοή. Τὰ κατηρειπωμένα κτίρια ήσαν τρία ή τέσσαρα.

Η δπὶ ἐντὸς τοῦ βράχου ἀνήρχετο εἰς διάστημα πολλῶν δρυγιῶν, διὰ ἐλέγετο, εἰς τὸ κοῖλον τοῦ βράχου καὶ ἀπέληγεν εἰς τὴν κορυφὴν. ὅπου εἶχε διέξιδον. Ελέγετο ότι ἔκει μέσα ἐνεφάλευ τὸν παλαιὸν καιδὸν ἔνας Δράκος, δστις ἔκρυπτεν ἔκει μῆσαυρος, τοὺς δποίους ἐφύλαττον καὶ ἔβοσκον τὴν νύκτα διάφοροι Άραπηδες, σκλάβοι του.

Τριγύρῳ εἰς τὰ ἐρείπια ἔβγαιναν τὴν νύκτα δχι δλγά στοιχεῖα, ἔξωτικά καὶ κρούσματα. Απὸ τὴν θέσιν τῶν ἐρειπίων ἥρχεται ἐν δεῦμα, στενόν, σύσκιον, τὸ δροῖον κατήρχετο βαθὺ κάτω εἰς τὴν κοιλάδα, καὶ ἐντὸς τοῦ δεῦματος, δλγίον παρακάτω ἀπὸ τὰ ἐρείπια, ὑπῆρχε μία κορήνη παλαιά, εἰς τὴν διζανή γηραιοῦ δένδρου, μ’ ἔνα τάπι δεμένον δι’ ἀλύσεως εἰς κοίκον ἐπὶ τοῦ γηραιοῦ κοροῦ διακείτο κοινῶς τὸ Κώνο Πηγάδι, ήτον δὲ κρύο δχι μόνον τὸ νερόν, ἐκ τοῦ δροίου πολλοὶ δὲν ἔπινον, λέγοντες ότι ήτον στοιχειωμένο, ἀλλ’ δ ὑγρὸς ἀρρ, τὸ πειριβάλλον, καὶ τὸ σύσκιον καὶ σκοτεινὸν τῆς μικρᾶς κλεισθείσας. Πολλαὶ γραίαι, ἀπὸ τὰς πρωτίνας, δσαι εἶχον γεννηθῆ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰώνος, θταν ήσαν ἀναγκασμέναι νὰ διέλθωσιν ἀπὸ τὸ στενὸν τοῦτο, συνειδίζαν νὰ χαιρετοῦν τὴν παλαιὰν κορήνην διὰ συνθηματικῆς δησεως.

Κατόπιν μιᾶς τελευταίας σκηνῆς, καθ’ ḥη δειρεψ δύο-τρεῖς ἐκ τῶν συμμαθητῶν του, οἱ δαρέντες «τὸν ἐμαρτυρησαν» εἰς τὸ δάσκαλον. Ο ίδιος δὲν ήθελησεν — ἐντράπη ή ἐδίστασε σὲ πῆ εἰς τὸν δάσκαλον τὸ ἐπίθετον, τὸ δροῖον κατ’ αὐτοῦ ἐτέξενον οἱ ἄλλοι. Άλλα τότε τὸ βάρος τῆς δρυγῆς τοῦ δασκάλου ἐπεσεν ἐπ’ αὐτόν.

Οχι μόνον «ἔφαγε δύλο», μὲ τὴν λεπτὴν

βέργαν τοῦ δασκάλου ή ποία εἶσον, ἀλλ’ «ἀπεβλήθη προσωρινῶς» ἀπὸ τὸ μαθήματα

Μάτην, άφοῦ ὁ Ἰδιος δὲν ἥθελε «νὰ μαρτυρήσῃ», ή θεία του προσεφέρθη νὰ διπάγῃ αὐτὴ «ν' ἀγκαλέσῃ» στὸν δάσοκαλον τὰ ἄλλα παιδιά, τὰ δύοια τοῦ ἔλεγαν «ἔτοι κ' ἔτοι» καὶ τοῦ ἐφόναζαν «αὐτὸς κι' αὐτό». Ο Κώτσος αὐτοβούλως τὴν προσωρινὴν ἀποβολὴν τὴν μετέβαλεν εἰς διαρκῆ λιποταξίαν, καὶ δὲν ἔπατησε πλέον εἰς τὸ σχολεῖον. Ήτον δὲ τότε δεκατῷων ἔτῶν.

Καὶ ἄλλοτε ὁ Κώτσος εἶχε «φάγη ἔνιο» ἀπὸ τὸν διδάσκαλον, χωρὶς νὰ πταίῃ — ἐνῷ ἄλλην φοράν πάλιν εἶχε μείνη ἀτιμώρητος ἐνῷ ἔπιταιεν. Ἀλλὰ τότε ὁ πλάνος καλόγηρος, ὁ πάτερ — Ιωακείμ, τὸν «δρμήνεψε» καὶ τοῦ εἴπεν ὅτι «αὐτὸν τὸν κάσμον «ἐν ἄλλοις πταίομεν, ἐν ἄλλοις παιδεύμεθα» καὶ προσεπάθησε νὰ τοῦ ἐξηγήσῃ τὶ σημαίνει τὸ ἀπόφθεγμα: «οἱ ἀδικοῦντες πολλοί, ἀδικούμενος οὐδὲ εἰς».

\*\*

«Εμαδε λοιπὸν ν' ἀγαπᾶ τὴν ἐρημίαν, ν' ἀγαπᾶ τὰ ἑρείπια, ὡς καὶ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα καὶ τὰ φαντάσματα. Α! τὰ στοιχεῖα δὲν τοῦ ἥθελαν κακὸν οὔτε τὸν εἶχαν ἀδικῆσει.

Δέν του εἶχαν ρίψει ποτὲ κατὰ πρόσωπον, οὔτε ἐκ τῶν νώτων, τὸ ἀπαίσιον κοινωνικὸν δνείδος.

Ο Κώτσος εἶχεν ἔνα πόθον βαθύν, μίαν ἀκράτητον περιέργειαν. Ήθελε νὰ δοκιμάσῃ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ὅπῃ τοῦ σπηλαίου ἔκεινου, τὸ δύοιον, ἐνῷ ἐφαίνετο νὰ καταδύεται κάτω εἰς τὴν γῆν, ἀνήρχετο εἴτα εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βράχου. Ήτον ἔκεινη, ή Δρακοσπηλιά, καὶ εἶχε μεγάλην δι' αὐτὸν ἔλειν. Εἶχε δοκιμάσει ἀπαξ ἥδη, τὴν ἡμέραν. Άλλ' ή θεία του, ήτις τὸν ἐπετήρει ἀγρύπνως, ἔτρεξε καὶ τὸν ἀνεκάλεσε πλησίον της.

— Μήν τὸ κάμης αὐτό, παιδάκι μου! ζτὴ Δρακοσπηλιά μέσα ἥθελες νὰ μβῆς; . Θεός φυλάξῃ! Μήν είσαι ἀπόκοτος!

— Εἶνε κανεὶς Δράκος μέσα, θεία;

— Καὶ δράκος νὰ μὴν είνε, ποιὸς ξεύρει; Μπορεῖ νὰ βαρέσσης πουνθενά... εἶνε σκοτάδι, καὶ ποιὸς ξεύρει τὸ γκρίφια ἔχει μέσα... Μπορεῖ νὰ κακοπάθης... ή νὰ πάρῃς φρίξη καὶ νὰ σκιαχτῆς... Λένε πῶς ἔχει μιὰ κακή βοὴ αὐτὴ ή σπηλιά, ἀμα χωδῆ ἀνθρωπος μέσα...

Ο Κώτσος ἐφάνη διτὶς ἥκουσε τὴν συμβουλὴν τῆς θείας του, κ' ἐπανῆλθε μαζὶ τῆς εἰς τὸν ἔλαιωνα. Άλλ' δ πόθος καὶ ή περιέργεια του ηγένεσεν.

Εἶχεν ἀκούσει ἀπὸ τὰ παιδιά καὶ τὰς γοαίας

ὅτι ὁ Δράκος, δοτὶς ἐκατοικοῦσε τὸν παλαιὸν καιορὸν ἐκεῖ μέσα, μποροῦσε νὰ κάμη ἔναν ἀνθρωπὸν πλούσιον, στὸ κέφι του ἐπάνω, ἀμα ἥθελεν — ἔκτὸς ἀν ἐπροτίμα, τὸ δύοιον ἥτο καὶ συχνότερον, νὰ τὸν βλάψῃ καὶ νὰ τὸν μισεφέψῃ διὰ πάντοτε, τὸν τολμηρὸν ἐπισκέπτην. Εἶχεν ἔκει ταμειμένα ὁ Δράκος γρόσια πολλά, φλωριὰ ἀναρίθμητα, τὰ δύοια ἔνας Ἀράπης ἔβγαινε τὴν νύκτα καὶ τὰ ἔχόφενε, σιμὰ εἰς τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου, στινθημένα εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης. Ωνειροπόλει νὰ διαλάθῃ τὴν προσοχὴν τοῦ Ἀράπη, ν' ἀρπάσῃ δσα εἰμπορέσῃ φλωριά, ἐκεῖ ποῦ τὰ ἔχόφενε. Μὲ αὐτὰ τὰ φλωριὰ θὰ ἔξεχρέωνε πρῶτον τὰ κτήματα τῆς θείας του, ἐπειδὴ τὸ χρέος τὴν ἔκαμνε νὰ στενάξῃ. Είτα θ' ἀφηνεν εἰς τὰς δύο γυναῖκας ἀφετὰ διὰ νὰ καλοζοῦν, κι' αὐτὸς θὰ ἐσκάρωνε «ἔνα μεγάλο καράβι, τριοκάστρο», θὰ ἐπήγαινε νὰ ταξιδεύῃ καὶ θά δέρος εἴπεσεν ἀπὸ τὰ ταξίδια «κόφες τὰ τάλλαρα», καθὼς εἶχεν ἀκούση νὰ διηγοῦνται διὰ τὰ πλοῖα ὅσα ἀνέβησαν εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν, κατὰ τὸν πόλεμον τὸν Κρητικὸν, διτὶς εἶχαν γεμίσει τὸ ἀμπάρι ἀπὸ τάλλαρα, καὶ τὰ ἐμοίραζαν «μὲ τῆς κόφες» εἰς τοὺς συντρόφους, τὸν λοστρόμον καὶ τοὺς ναύτας καὶ αὐτὸν τὸν μοῦτσον... Μ' ἔκεινα τὰ τάλλαρα θὰ ἔμβαινε καλὰ στὰ μάτια ἔκεινων τῶν φθονερῶν παιδίων, τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων του, καὶ θὰ ἥχοντο νὰ τοῦ βάζουν μετάνοιες στρωταῖς, καθὼς ἔλεγεν ἡ θεία του.

\*\*

Τὴν νύκτα ἔκεινην, καθὼς εἶχε κατακλιθῇ, ἀφοῦ ἐπείσθη διτὶς ἡ θεία του ἐκοιμᾶτο βαθέως, κουφασμένη καθὼς ἥτον, ἐστριχώθη χωρὶς κρότον, ήτοις τὴν θύραν μὲ ἄκραν προφύλαξιν. Επῆρε μαζὶ του ἔνα κουτὶ στίρτα, ἔνα χονδρὸν τεμάχιον λαμπάδος κηρίνης, ἔκλεισεν ἀνθούμβως τὴν θύραν ἔξωθεν, κ' ἔτρεξε πρὸς τὸ μέρος τῆς Δρακοσπηλιᾶς.

Η σελήνη ἀστέρων είχεν ἀνατείλῃ δρεπανοειδῆς. Ήτον σχέδον μεσάνυκτα, ἔφθασε μετ' ὀλίγον εἰς τὰ ἑρείπια.

Εἰσῆλθεν ἔντος τῶν κατηρειπιωμένων κτιρίων, ἔφθασεν εἰς τὸ στόμιον τοῦ ὑπογείου ἀντρού, ἀναψε τὸ σπίρτο, είτα τὸ κηρίον. Εκαμε τὸν σταυρὸν του καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὅπῃ.

Τὸ χάσμα ἔχωρει ἀνέτως ἀνθρωποτον, δὲς Κώτσος ἥτο μεγαλόσωμον παιδίον. Ησθάνθη ψυχρόν, ὑγρὸν ἀέρα, εἰς τὸ πρόσωπον του.

Ἐπάτει ἐπὶ κόνεως ἦ μάμμου. Έχαμήλωσεν, ἐκυρτώθη.

Προέβη διλύγα βήματα. Ἄλλο δὲν ἔβλεπεν ἢ μανδρὸν τοῦχον, σχεδὸν διμαλόν, ὡς λαξευτόν, καὶ ἥκουεν δόριστον βόμβον ἐρχόμενον ἔσωθεν. Ήτο ὡς βόμβος μυιῶν ἢ ὡς ἐλαφρὸν πτερυγίσματα μικρῶν πουλιῶν. Διέβλεπε προσέτι ὀμυδρὸν σχήματα, διμοια μὲ ἀποστάγματα ἀπὸ σύμπλεγμα ἀναμμένων κηρίων, ἢ μὲ κρύσταλλα κορεμάμενα ἐν καιρῷ παγετού ἀπὸ τοὺς σταλαγμοὺς τῶν στεγῶν.

Αποτόμως ὁ δρόμος τοῦ ἔκόπη. Ο τοῖχος, δοτὶς μέχρι τοῦδε ἐσχημάτιζε θόλον ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του, ἐφάνη ὡς νὰ κατήλθῃ κ' ἐκρεμάσθη μέχρι τοῦ ἔδαφους, καὶ τοῦ ἔφραξε τὴν δόδον.

Τότε ὁ Κώτσος περιέφερε τὸ κηρίον τοῦ ἔδου κ' ἔκει διὰ νὰ ἰδῃ ἀν ὑπηρχόη που δίδοσι, ἀλλὰ ρεῦμα ἀέρος ἔπεσεν ἀποτόμως ἐπάνω εἰς τὸ κηρίον, καὶ τὸ ἔσβυσε.

Συγχρόνως διτὶς ἥκουσεν, ἢ τοῦ ἐφάνη διτὶς ἥκουσε, μίαν βοὴν ὑποχθόνιον, ὑπόκωφον φωνήν, ήτις ἥρχετο ἀγρία ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ σπηλαίου.

Η φωνὴ τοῦ ἐφάνη διτὶς ἔλεγε  
— Μοῦ.. λο! Μοῦ.. λο!

\*\*

Λοιπόν, διτὶς τὰ φαντάσματα ἥξευραν τὴν δυστυχίαν του! Λοιπὸν καὶ τὰ ἔωτικά διὰ στριώζαν τὸ τρωτὸν μέρος του! Καὶ ὁ Δράκος διὰ τῆς φωνῆς του ἐπεκύρωνε τὰς φωνὰς τῶν μοχθηρῶν παιδίων!

Ο Κώτσος ἐτράπη εἰς φυγήν. Καθὼς ἐστράφη διπέσω, εἰς τὸ σκότος, πρὸς τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου, ζητῶν νὰ εῦρῃ ἀκτῖνα τῆς σελήνης εἰνενήη ήτις νὰ τοῦ φέξῃ τὸν δρόμον του, ἐκτύπησε τὴν κεφαλήν σφραδῶς εἰς τὸ θόλον τοῦ βράχου. Τοῦ ἥλθε στιγμαία ζάλη.

Α! ἔπερπε νὰ εἶχε κτυπήσει τὴν κεφαλήν του προτήτερα, διτὶς ἥθελε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ σπηλαίον τοῦ Δράκου. Η μᾶλλον, ὀφειλε νὰ κτυπᾷ τὸ κεφάλι του ἀπὸ πολὺ πρὸιν. πρὸιν γεννηθῆ ἀκόμη. Καὶ τὴν στιγμήν ἔκεινην ἐπαρουσιάσθη εἰς τὴν φαντασίαν του μειδιώσα καὶ μορφαζούσα ἡ δψις τοῦ περιπλανωμένου μοναχοῦ, τοῦ Ιωακείμ, δοτὶς ἀλλοτε τοῦ εἶχε διηγηθῆ περὶ τῆς ἀφελοῦς περιεργείας τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, ἐφωτῶντων περὶ τοῦ ἔκγενες τυφλοῦ, ἀν διδος ἥμαρτεν ἢ οἱ γονεῖς του διὰ νὰ γεννηθῆ τυφλός.

Καὶ αὐτὸς διτὶς Κώτσος, ἥτο κατὶ περισσότε-

ρον τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ — ἥτο ἐκ γενετῆς κατάδικος.

\*\*

Οταν συνῆλθεν ἀπὸ τὴν ζάλην, ἐπέστρεψε διγῶν καὶ τρέμων πλησίον τῆς θείας του. Την ενδρεν ἔξυπνον. Αὕτη είχεν «ἄλαφιασθή» μέσα στὸν ὑπνον της, κ' ἔξυπνησασα, δὲν εύρε πλησίον της τὸν ἀνεψιόν της.

Ἐξαφνίσθη, ἐτρόμαξεν. Εστριχώθη καὶ ἥνοιξε τὴν θύραν. Υπώπτευε διτὶς διτὶς τὴν θύραν. Ήτον δρόμος θά είχεν εἶχεν πλάστη. Επόπιος τὸν δρόμος τοῦ ἔκόπη. Ο τοῖχος, δοτὶς μέχρι τοῦδε ἐσχημάτιζε θόλον ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του, ἐφάνη ὡς κατήλθῃ κ' ἐκρεμάσθη.

— Κώτσο!... ποῦ είσαι;

— Ενῷ ἐδίσταζε, καὶ ἥτοιμαζετο, μισονδυτή καὶ ξυπόλυτη δρόμος ἥτον, νὰ τρέξῃ πρὸς τὰ ἔκει, είδε τὸν Κώτσον νὰ ἔρχεται. Ήτον χλωμὸς ἀπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης, καὶ χλωμὸς ἀπὸ τὴν συγκίνησίν του.

— Τί ἔχεις;... Ποῦ πῆγες;

— Ο νέος ταχέως συνῆλθε.

— Τίποτα... τίποτα, θεία: ήσυχασε.

— Δὲν σου είπα εἶδὼ νὰ μὴν πᾶς στὴ Δρακοσπηλιά;

— Λέγε... Τί ἔτρεξε;

— Ακούσα μιὰ φωνή.

— Φωνή... θάκουσες τὴν βοὴν ποῦ λένε πῶς βγαίνει τὴν νύχτα. Κ' ἐφοβήθηκες πολύ;

— Κάμε τὸ σταυρό σου, παιδί μου... Ελα νὰ κοιμηθῆς, καὶ νὰ φυλάξεις ἀλλη φορά, νὰ μὴν είσαι ἀπόκοτος.

— Η φωνὴ ποῦ ἀκούσα...

— Η φωνή... εἶ, τί;

— Ελεγε... εἶνα λόγο.

— Τί;

— Ελεγε «Μοῦ... λο!»

Η Κρατήρα ήσθάνθη πόνον, καὶ συγχρόνως ἔγέλασε. Ήρχετο νὰ ἔξηγη εἰς τὸν ἀνεψιόν της.

— Αμα ἀποκοτήσῃ κανείς, καὶ πάρη μέσ' τη Σπηλιά τοῦ Δράκου, νύχτα, μεσάνυχτα, αὐτὰ διακούσῃ. Λένε πῶς ή βοὴ ἔκείνη τῆς Σπηλιᾶς ἔχει ἔνα ίδιωμα, νὰ ξαναλέγη στὸν ἀνθρωπο διτὶς, καὶ καῦμὸς ἔχει στὴ ζωὴ του. Κείνο ποῦ τοῦ πονεῖ τοῦ καθενός, τὸ λέει, τάχα μὲ ἀνθρώπινη φωνή. Τάκουσα ποῦ τὸ ἔλεγαν οἱ παλαιοί, μὲ τώρα 'σ αὐτὰ τὰ χρόνια δὲν πῆγε κανένας νὰ μπῇ μέσ' τη Σπηλιά. Εσένα σου φάνηκε πῶς ἀκούσες «Μούλο!» Αν ἐπήγαινας ἔγω μέσ' τη Δ

μάνα σου, θὰ ἔκαναν τ' αὐτιά της πῶς ἀκούει, «τὸ παιδί! τὸ παιδί!» κι' ἄν ἐπήγαινε δι προκομμένος δι πατέρας σου, θ' ἄκουε μιὰ φωνή «τὸ μέτρημα! τὸ μέτρημα!» Αὐτὸς εἶνε ἡ φωνὴ τοῦ Δράκου.

\*\*

Ολίγον καιρὸν ὕστερον, μετὰ τὸν τραγικὸν θάνατον τοῦ παιδίου, αἱ δύο ἀδελφαὶ, πικραμέναι καὶ μαυροφόροῦσαι — ἡ μῆτηρ ὥχρα, καὶ μόλις δυναμένη νὰ βαδίζῃ ἐπὶ τῆς ἀδυναμίας, μέλλουσα ν' ἀποθάνῃ δλίγας ἐβδομάδας ὕστερον — ἡ θεία Ἰσχνή, ἡ λιοκαής καὶ ἔγκαροτεροῦσα, ἔξηλθον λίαν πρωὶ εἰς τὴν ἔξοχήν. Έκεῖ συνήντησαν τὸν πλάνητα μοναχόν, τὸν Ἰωακεὶμ.

Οὗτος τὸς ἔχαιρέτισε μετὰ συμπαθείας, σείων τὴν κεφαλήν, καὶ ἤρχισε νὰ λέγῃ πρὸς τὴν δοφανήν τοῦ τέκνου μητέρα:

— «Ε! κουράγιο, Σοφούλα! Τί νὰ γένη, καῦμένη· ἔκει, στὸν ἄλλον κόσμο, θὰ βρῆς πολλοὺς, πολλοὺς ἄλλους, καὶ τὸν Κωνσταντάκη σου μαζί... Τί νὰ λέσ, ἐσύ, ταλαιπωρη! . . .

Βέβαια θὰ εἴπες πῶς ἡτον κακή ὥρα! "Ἄγ! ἡ πλέον κακή ὥρα εἶνε ἡ ὥρα τῆς ἀμαρτίας, Σοφούλα! "Ἄγ! τὰ όψινα τῆς ἀμαρτίας... Γι' αὐτὸς εἶπε καὶ διδοῖς Θεόδωρος δι Στουδίτης «ἡ δεξιά σου Χριστέ μου... σκενούδιας πάσης περιφύλαξάτω με».

Είτα, ὅταν ἡ Σοφούλα ἀπέστρεψε κλαίουσα τὴν κεφαλήν, δι πλάνος μοναχός εἶπεν εἰς τὴν πρεσβυτέραν ἀδελφήν της:

— «Ἄγ! Κρατήρα, καὶ νὰ ἡτον ἀθώα... θὰ ἐπήγαινε μαζὶ μὲ τοὺς Μάρτυρας... "Οπως κι' ἄν εἶνε, πιστεύω νὰ βρῇ ἔλεος.

Κ' ἐπειδὴ ἔκεινη τὸν ἐκύτταξεν ἐν ἀμηχανίᾳ, δι δασοφόρος ἐπινέλαβε ταπεινὴ τὴν φωνή, διὰ νὰ μην τὸν ἀκούσῃ ἡ Σοφούλα.

— 'Απ' τὴς δύο, κακὲς ὥρες, τὴν μία ποὺ ἔνα πλάσμα ἔπεσε σὲ πειρασμό, κ' ἔφερ ἔνα ἄλλο πλάσμα σὸν κόσμο, καὶ τὴν ἄλλη, ποὺ αὐτὸς τὸ δεύτερο πλάσμα ἔπεσε ἀπ' τὸ δένδρο κ' ἐσκοτώθη — χωρὶς τὴν πρώτη, ἡ δεύτερη ποτὲ δὲν θὰ ἥρχετο — ἡ χειρότερη ὥρα εἶνε ἡ πρώτη, Κρατήρα!

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

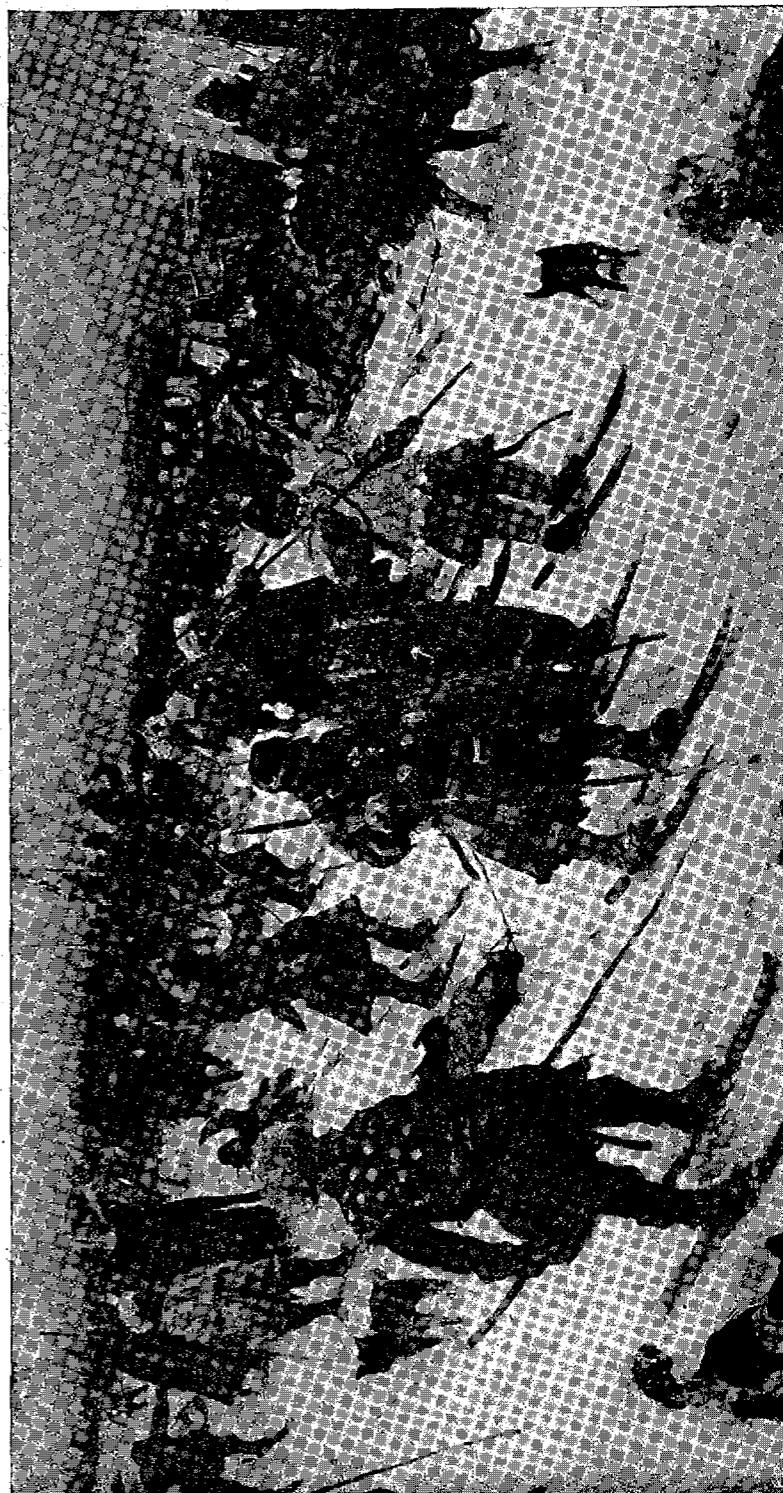
ΙΛΙΑΔΟΣ Σ.**Η ΑΣΠΙΔΑ ΤΟΥ ΑΧΙΛΛΕΩΣ \***

Κ' ἔπιλασε πρῶτα δυνατὴν ἀσπίδα καὶ μεγάλην  
ὅλην μὲ τέχνην καὶ τριπλὸν λαμπρὸν τριγύρῳ κύκλῳ  
μὲ πέντε δίπλαις ἔργεινεν ἡ ἀσπίδα καὶ 'ς ἔκεινην  
λογιῶν εἰκόναις ἔπλαισθε μὲ τὴν σοφήν τον γνῶσιν.

Τὴν γῆν αὐτοῦ, τὸν οὐρανόν, τὴν θάλασσαν μορφόνει,  
τὸν ἥμιον τὸν ἀκούραστον, γεμάτο τὸ φεγγάρι,  
τ' ἀστέρια δόπον τὸν οὐρανὸν δλοῦθε στεφανόνον,  
τὴν δύναμιν τοῦ Ὡρίωνος, Ύδες, Πλημάδαις,  
τὴν Ἀρκτον ποῦ καὶ Ἀμαζαν καλοῦν καὶ αὐτοῦ γνοίει  
πάντοτε τὸν Ὡρίωνα ἀσάλεντα τηρῶντας,  
η μόρη, ποῦ τ' Ὡκεανὸν τὸ λοῦσμα δὲν γνωρίζει.

\* Δημοσιεύομεν τὸ ἀπόστασμα τοῦτο τῆς Ιλιάδος ἀπὸ τὴν ἀνέκδοτον μετάφρασιν τοῦ Ἰακώβου Πολυλᾶ. τοῦ Κερκυραίου λογίου, τοῦ δόποίου τὸ δόνομα ἐτίμησε τὰ νεοελλήνικά γράμματα. Δυστυχῶς δι μεταφραστῆς δὲν ἐπρόσθισε νά δώσῃ εἰς τὸ ἔργον δριτοτεκόν μορφήν. Ἐν τούτοις, καὶ δόπως εἶνε, ἀποτελεῖ πρότυπον ἐργασίας εύσυνειδήτου καὶ σημαντικῆς διὰ τὴν ἔξελιξιν τῆς φιλολογικῆς μας γλώσσης. Τὸ ἀπόστασμα μᾶς ἔδοθη πάντο φίλου μας ποιητοῦ, τὸν δόπον καὶ εὐχαριστοῦμεν θερμῶς.

Σ. Τ. Δ.



ΕΡΓΟΝ Σ. ΙΒΑΝΟΦ

ΑΙΓΑΙΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

ΜΟΣΧΟΒΙΤΑΙ ΤΟΥ 1800 ΑΙΩΝΟΣ

Δύο κατόπιν ἔκαμεν ἀνθρώπων πολιτείας  
καλαίς στὴν μίαν γίνονταν τοῦ γάμου χαροκόπιν  
τυφάδες ἀπ' τὰ γονικὰ συνάδεναν στὴν πόλιν  
μὲ τὰ δαδιὰ καὶ ἀλαλαγμὸς σηκώνετο. Υμεναίου  
καὶ ἄγόρια καὶ στριφογυριοῦν εἰς τὸν χορὸν τεχνίταις,  
αὐλοῖς κιθάραις ἀντηχοῦν στὴν μέσην καὶ ἡ γυναικες  
διλόρθαις εἰς τὰ πρόσθυρα θωροῦσαν καὶ ἐθαυμάζαν  
καὶ ἦτορ λαοῦ συνάνθρωποις στὴν ἀγορὰν ποῦ δύο  
φιλονεκοῦσαν ἀνθρώποι γιὰ πρόστιμο ἐνὸς φόνου  
οἱ ἔνας ποῦ ὅλα ἐπλέρωσεν ἐκήρυξε τὰ πλήθη,  
οἱ ἄλλοι δύο δύποτε δὲν ἔλαβε καὶ οἱ δύο  
ἔμποδες ἥθελαν στὸν κριτὴν τὸ πρᾶγμα νὰ τελειώσῃ.  
τοῦ ἐνὸς καὶ τὸ ἄλλον μὲ φωναῖς τὰ πλήθη ἐπαῖχαν μέρος  
οἱ κήρυκες τὰ ἡσύχαζαν καὶ μὲς τὸν ἀγιον κύκλον  
στὰ σκαλισμένα μάρμαρα ἐκάθισαν οἱ γέροι  
καὶ ἀπὸ τὰ χέρια λάμβαναν τῶν λιγνῶν κηρύκων  
τὰ σκῆπτρα καὶ ἐσηκόνονταν καὶ ἐδίκαιε παθένας.  
βαλμένα ἥσαν στὴν μέσην τους δύο τάλαντα χρυσάφι  
γι' αὐτὸν ποῦ δικαιότερα τὴν κρίσιν του προφέρῃ.

Τὴν ἄλλην πόλιν ἔζωναν δύο στρατοὶ τριγύρῳ  
ποῦ στὸ ἄρματά τους ἔλαμπαν καὶ δύο γυνώμαις εἶχαν,  
νὰ τὴν χαλάσσουν παντελῶς ή τὰ μισά νὰ λάβονται  
ἀπὸ δύο κτήματα ή λαμπρὴ χωροῦσε πολιτεία  
ἐκεῖνοι δὲν τὸ ἔστεργαν καὶ κρύψια γιὰ παρτέρι  
ἀπλίζονται ἐφύλαγαν τὸ τεῖχος ή γυναικες  
μὲ δύο τὸ ἀνήλικα παιδιά καὶ οἱ γέροντες μαζὶ τους.  
καὶ ἐκεῖνοι ἐβγαῖναν. ή Ἀθηνᾶ καὶ οἱ Αρχηγοὶ τους  
χρυσοῖ καὶ οἱ δύο μὲ χρυσᾶ τὰ ἐνδύματα, μεγάλοι,  
ῶμορφοι, ώσαν ἀθάνατοι, μὲ τὸ ἄρματα καὶ πέρα  
ξεχωριζόντας καὶ ἔβλεπες μικρὸ τὰ πλήθη κάτω  
καὶ δύτ' ἐφθασαν δύον ἐπρεπε τὰ στήσοντα τὸ παρτέρι  
στὸν ποταμὸν ποῦ ἐπόυιε παθένας τὸ κοπάδι,  
αὐτοῦ καθίσαν σκεπαστοὶ μὲ τὰ λαμπρά τους δύλα.  
καὶ δύο ξέμακρα σκοποὶ στηθῆκαν παρτερόντας  
πότε νὰ ἴδοιν τὰ πρόβατα νὰ φθάσουν καὶ ἡ ἀγελάδες.  
γλήγορα ἐκεῖνα ἐπρόβαλαν καὶ δύο βοσκοὶ κατόπιν,  
καὶ τοῦτοι ἀνυπόγνωστοι μὲ σύνηγγες ἐπαῖχαν.  
καὶ ἐκεῖνοι ἀμα τοὺς ξάνοιξαν ἐπάνω τους χυθῆκαν,  
μέρος τῶν μόσχων ξένοψαν καὶ τῶν λευκῶν προβάτων  
καὶ ἐσφαξαν καὶ καὶ τοὺς βοσκούς, καὶ οἱ ἄλλοι ὡς ἐνοήσαν  
στὰ βώδια τόσην ταραχὴν, σηκώθηκαν ἀπὸ δύον

κάνθοταν στὸ στρατόπεδο καὶ ἀμέσως ἀνεβῆκαν  
εἰς τὸ ἀνεμόποδ ἀλογα καὶ δγλήγορα τοὺς φθάσαν.  
καὶ ἐκεῖ στὴν ἀκροποταμὰ τὴν μάχην ἀρχιηρῆσαν  
καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη ἐρρίχνονταν τὰ χάλκινα κοντάρια.  
ἡ Ἔρις μέσα ἐγύριζεν, οἱ Κυδούμοις καὶ η Μοῖρα,  
ποῦ ἄλλον ἐκράτει ἀλάβιστον καὶ αἰματωμένον ἄλλον,  
ἄλλον ποδόσερεντε νεκρὸν στὴν ταραχὴν τῆς μάχης  
καὶ ἔνδυμα ἐφόρει κόκκινον ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τὸ αἷμα  
στρέφονταν καὶ σὰν ζωτανοὶ θνητοὶ καὶ ἐπολεμοῦσαν,  
καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη τοὺς νεκροὺς στὸ σιάδι ἐποδοσέργαν.

Ἐβαλε ἄλλον τριόργωτο καὶ μαλακὸ χωράφι  
ἐκτεταμένον, κάρπιο, καὶ μέσα ζευγόλατας  
πολλοὶ μὲ τὰ ζευγάρια τους τὸ ἐσχίζαν ἀνω κάτω  
καὶ διατριβαν καὶ ἐφθαναν στὸν χωραφιοῦ τὴν ἀκρην,  
ἀνθρώπος τοὺς ἐπρόσφερε ποτῆρι δλο γεμάτο  
γλυκὸ χρασί, καὶ ἐγύριζαν στὰς αὐλακιαὶς ἐκεῖνοι  
πρόσθυμοι τοῦ μεγάλου ἀγροῦ νὰ φθάσουν εἰς τὴν ἀκρην,  
μανοῖζε δπισθεν η γῆ καὶ δείχνει ἀλετομένη  
μ' δλον δποῦ ναι δλόχρονση, τῆς τέχνης μέγα θάμα.

Φραγμένο πλεῖσμα θέτει ἄλλον ποῦχε ὑψηλὰ τὰ στάχνα  
καὶ μέσα ἐργάταις θέριζαν μὲ ποφτερὰ δρεπάνια  
καὶ ἄλλαις χεριαῖς ἐπανωταῖς στὰς αὐλακιαὶς ἐπέφταν,  
καὶ ἄλλαις μὲ καλαμόσχοινα τὰς δέναν ἐπιστάταις  
ιρεῖς διωρισμένοι, ἐνῷ παιδιά κατόπι τους σηκόνταν  
χερόβιλα στὰς αὐλακιαὶς καὶ ἀδιάκοπα τὰ ἐδέναν  
καὶ δ κύριος στὴν αὐλακιὰ μὲ σκῆπτρον εἰς τὸ χέρι  
σιωπῆλος ἐστέκονταν καὶ ἐχαίρετο η ψυχή του.  
παρέκει κάτω ἀπὸ να ἰδρὺ σφαγὴ μεγάλο βῶδι  
γιὰ τὸ τραπέζι ἐτόμαζαν καὶ ώστοσον η γυναικες  
πλήθος ἀλεύρια μούσκενταν φαγὶ γιὰ τοὺς ἐργάταις.

Ἀμπέλι μέγα ἐβαλεν ἄλλον καρπὸν γεμάτο,  
καλό, χρυσὸν καὶ ἐμαύριζαν δλοῦθε τὰ σταφύλια  
τὰ πλήματα ἥσαν στὸ ἀργυρᾶ σταλίκια στυλωμένα  
καὶ λάκκον ἀπὸ χάλκινα καὶ κασσιτέρου φράκτην,  
ἔσυρε γύρω καὶ ἀνοίξε στὴν ἀκρην μονοπάτι  
γιὰ νὰ περοῦν, διατριβαν τὸ ἀμπέλι, οἱ καρποφόροι  
καὶ ἄγόρια, κόραις λιγεράτις, ἀμέριμνα στὴν γυνώμην  
ἐφέρονταν τὸν γλυκὸν καρπὸν μέσα εἰς πλεκτὰ καλάδια.  
γλυκειὰν κιθάραις ἐπαιζε στὴν μέση τους ἀγόρι  
καὶ μὲ τὴν λιγερή λαλιὰ τὸν λίτον τραγουδοῦσε  
μελωδικά, καὶ δλοι μαζὶ τριγύρῳ τους ἐσκιωτοῦσαν

καὶ τὰς φωναῖς τοὺς ἔσμιγαν μὲ τὸ γλυκὸ τραγοῦδι.

Ἄγελην ἔκαμεν ἄλλοι ταύρων δρόμονεράτων  
καὶ οἱ ταῦροι ἐπλάσθησαν χρυσοῦ καὶ πάσπιέρον ἀκόμη,  
καὶ ἀπ' τὴν αὐλήν μονυγκοίζοντας πρὸς τὴν βοσκὴν κινοῦσαν  
στὸν ἀφρισμένον ποταμόν, ὃς τὰ τρυφερὰ καλάμια.

χρυσοὶ βαδίζαν τέσσεροι μὲ ἐκείνους βωδηλάταις,  
καὶ ἐννέα σκύλοι φύλακες γοργόποδες τριγύρω.  
καὶ ἀπὸ τοὺς πρώτους τῆς κοπῆς δυὸς τρομερὰ λεοντάρια  
βαρβάτον ταῦρον ἀρπαζαν ποῦ ἐμούγκα ἐν φὶ τὸν σέργαν  
καὶ οἱ σκύλοι ἐπάνω ἔχοντασσαν καὶ δμοῦ τὰ παλληκάρια.  
καὶ ἀφοῦ τοῦ ταύρου ἔκοψαν τὸ δέρμα τὰ θηρία,  
αἷμα τοῦ ἐρρούφαν καὶ ἀντερα τοῦ κάποιον οἱ βωδηλάταις  
ἐπάνω τὰ γοργόποδα σκυλιὰ παρακινοῦσσαν.  
δὲν ἔκοπον δάγκαμα νὰ δώσουν ὃς τὰ λεοντάρια,  
ἀλλάταν μόνο ἀπὸ σιμὰ καὶ πάλι ἀναμερίζαν.

**K'** ἔναν πλατὺν βοσκότοπον λευκόμαλλον προβάτων  
ἔκαμψεν δὲνδοξος χωλὸς μέσα εἰς καλὸ λαγκάδι,  
στάντας καλύβας σκεπασταίς, καὶ μανδρὰ μεγάλα.

**K'** ἔναν χορὸν ἴστρογησεν δὲξαίσιος ζαβοπόδης,  
δμοιον μὲ αὐτὸν ποῦ δὲ Δαίδαλος εἶχε φλοτεχνήσῃ  
τῆς Ἀριάδνης τῆς λαμπρῆς εἰς τῆς Κρωσοῦ τὰ μέρη.  
ἄγόρια ἐκεῖ πολύπροικαις παρθέναις ἔχορεναν  
καὶ ἐγνύοιςαν χροπιαστοί καὶ γῆ κύριας ἐφρούροισσαν  
λινὰ ἐνδύματα λεπτά, καὶ είχαν τὰ παλληκάρια  
ἀπὸ τὸ λάδι λαμπτυροὺς καλόγγεστους χιτώνας.  
λαμπρὰ στεφάνια είχαν αὐταίς, είχαν χρυσᾶ ἐκεῖνοι  
μαχαίρια ποῦ ἀπὸ ἀργυροὺς κρεμόνταν τελαμόνας,  
καὶ πότε ἐτρέχαν κυλητὰ μὲ πόδια μαθημένα,  
ώσαν σταυρᾶς, δποῦ τροχὸν ἀρμόδιον ὃς τὴν παλάμην  
τὸν τριγυρῆ καθήμερος νὰ δοκιμάσῃ ἀν τρέχῃ,  
καὶ πότε ἀράδα ἐτρέχαν ἀντίκρουν ὃς τὴν ἀράδα.  
καὶ τὸν ἀσύγκριτον χορὸν τριγύρῳ ἐδιασκεδάζαν  
πολὺς λαὸς καὶ ἀνάμεσα δὲοιδὸς δὲ θεῖος  
κιθάριζε καὶ ὡς δρκίζεν ἐκεῖνος τὸ τραγοῦδι  
δυὸς χορευταῖς ὃς τὴν μέση τοὺς πηδοῦσαν καὶ ἐγνοίζαν.

Τὸν ποταμὸν Ωκεανὸν καὶ δυνατὸν καὶ μέγαν  
γύρῳ ὃς τὸν κύκλον ἔθεσε τῆς στερεῆς ἀσπίδας

Καὶ τὴν τρανὴν ὡς τὸν καμεν ἀσύντριψτην ἀσπίδα,  
θώρακα κάμνει πρὸς ἀστραφτεν δσο η φωτιὰ δὲν λάμπει,  
κράνος κατόπι στερεόν, ἀρμόδιο ὃς τὸ κεφάλι,  
καλότεργο μὲ δλόχρυσον ὃς τὴν πορφῆν τὸν λόφον,

καὶ ἀπὸ λεπτὸν πασσίτερον μορφόνει τὰς κητημίδας.

Καὶ ὅλα τὰ ὅλα ὡς ἔκαμε τὰ ἑσήκωσε ὁ τεγγάνης  
καὶ τὸν Ἀχιλλέως τὰ βαλεν ἐμπρὸς εἰς τὴν μητέρα.  
καὶ αὐτὴ μὲ τὸ πλατάνην ἀστραφταν, τὸν Ἡφαίστου δῶρο, ἐχύνθη  
δῶσαν γεράμι ἀπὸ τὴν πορφῆν τὸν χιονισμένον Ὄλύμπον.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΟΛΥΛΑΣ

## ΑΙ ΛΑΪΚΑΙ ΣΧΟΛΑΙ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Ο Πειραιεὺς, ἡ πρώτη ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις τῆς Ἑλλάδος δύναται νὰ διεκδικήσῃ τὰ πρωτεῖα εἰς τὴν κοινωνικὴν πρόοδον πρὸς πᾶσαν ἀλλήν πόλιν τοῦ Βασιλείου. Λέγοντες δὲ πρόοδον δυνάμεδα νὰ διακρίνωμεν τὰ ἀσφαλέστερα γνωρίσματα αὐτῆς εἰς τὴν διάδοσιν τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσεως παρὰ τῷ λαῷ. Ο Δῆμος παρέχει πρὸς τοῦτο ἄφθονα τὰ μέσα Τελευταῖον μάλιστα, χάριν εἰς τὰς φροντίδας τοῦ τέως δημάρχου κ. Τρύφωνος Μοντσοπούλου ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις ἐστεγάσθη εἰς ὥρατα κτίσια εἰδικοῦ παιδαγωγικοῦ σχεδίου ἐκ τῶν τελειοτέρων. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ τούτου. Ο μιλοῦντες διὰ τὴν διάδοσιν τῶν πρώτων γραμμάτων παρὰ τῷ λαῷ, δὲνοοῦμεν τὰς συστηματικὰς ἐκείνας προσπαθείας, τὰς δποίας τόσον δὲ Δῆμος δσφ καὶ ἰδιωτικὰ σωματεῖα καταβάλλον πρὸς διδασκαλίαν τῶν στοιχείων τῆς ἐκπαίδευσεως καὶ ἀπαραιτήτων τινῶν γνώσεων εἰς τὰ τέκνα ἀπόρων οἰκογενειῶν, τὰ δποία δὲν ἡδυνήθησαν νὰ φοιτήσωσιν εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, καθὼς καὶ εἰς ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ προχωρημένης ἡλικίας τῶν δποίων τὸ ἐπάγγελμα όταν καθίστα μᾶλλον προσδοκόρον ἡ ἀπόκτησις ἀναλόγων πρακτικῶν γνώσεων δμοῦ μετὰ τῆς διδασκαλίας τῶν πρώτων γραμμάτων. Ενταῦθα θὰ ἡδυνατό τις ν' ἀναφέρῃ προκειμένου περὶ τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσεως, δτι αὐτῇ είνε δυστύχημα δτι δὲν ἐγένετο πράγματι ὑποχρεωτικὴ παρ' ἡμῖν, ἐπιβαλλομένων πι τινῶν εἰς τοὺς ἀμελοῦντας γονεῖς ν' ἀποστέλλωσι τὰ τέκνα τῶν εἰς τὰ σχολεῖα ἀλλὰ καὶ τί ἐγένετο παρ' ἡμῖν, οἱ δποῖοι νομίζομεν δτι ἀποτελοῦμεν Κράτος, ἐνῷ είμεθα ἀτακτον πλῆθος γραφειοκρατῶν, διὰ νὰ γενή καὶ αὐτό;

Ἐντυχός αὐτὴν τὴν ἐγκληματικὴν ἀμέλειαν

τοῦ ἐλληνικοῦ Κράτους ἔρχεται ν' ἀναπληρώσῃ ἡ πρωτοβουλία, καὶ ἡ πρὸς τὴν πρόοδον δρμή τῶν Ἰδιωτῶν. Ή δὲ κοινωνία τοῦ Πειραιῶς δύναται νὰ κανηθῇ, δτι πρωτοστατεῖ εἰς τὸν καλὸν αὐτὸν ἀγῶνα τῆς διαδόσεως τῆς στοιχειώδους παιδείας εἰς τὰ τέκνα τοῦ λαοῦ, καθὼς καὶ τῆς πρακτικῆς μορφώσεως τῶν ἐργατικῶν τέξεων.

Δόσι σωματεῖα δ «Πειραιϊκὸς Σύνδεσμος» πρῶτον καὶ μετὰ τοῦτον δ ἀτμομηχανικὸς σύνδεσμος «Προμηθεὺς» διατηροῦσι νυκτερινὰς λαϊκὰς Σχολάς, τελευταῖον δὲ εὐγενῆς δέσποινα ἡ κυρία Ἐλένη Επαμ. Πολιτάκη ἀνέλαβε νὰ ἰδρύῃ κυριακὰ σχολεῖα πρὸς μόρφωσιν τῶν ἐργατίδων, πραγματοποιοῦσσα Ἰδέαν, τὴν δποίαν ἀλλοτε η παρ' ἡμῶν ἐκδιδομένη ἐν Πειραιεῖ «Ἐφημερὶς τῶν Τεχνιτῶν» ἔρριψε πρώτη εἰς τὴν δημοσιότητα.

Τὸ ἔργον τοῦ «Πειραιϊκὸς Σύνδεσμος» είνε διτόν, διδασκαλία τῶν στοιχείων τῆς ἐκπαίδευσης εἰς ἀπόρους μαθητὰς καὶ μόρφωσιν τῶν τεχνιτῶν τῶν ἐργαζομένων εἰς τὰ μηχανουργεῖα τοῦ Πειραιῶς εἰς τρόπον ὕστε διαγύνοντες οὗτοι τὰ μαθήματα τοῦ βιοτεχνικοῦ τμήματος τοῦ Συνδέσμου νὰ λαμβάνωσι πτυχίον μηχανικοῦ καὶ νὰ καλλιτερεύσωσιν ἐπασθητῶς τὴν ἐπαγγελματικὴν τῶν δεσιν.

Αἱ Σχολαὶ τοῦ «Πειραιϊκὸς Σύνδεσμος» λειτουργοῦσι καλῶς. Οἱ φιλότιμοι νέοι τοῦ Πειραιῶς οἱ ἰδρύσαντες τὸν Σύνδεσμον τοῦτον ἔργαζονται μετὰ ἀκαταπονήτου δραστηριότητες. Εκτός δτι διδάσκουσιν οἱ ἴδιοι, ἔχοντας προσλάβειν ἵκανοντας καθηγητὰς καὶ διδασκαλίους. Ανω τῶν 500 νέων φοιτῶσι πάντοτε εἰς τὰς νυκτερινὰς Σχολάς τῆς διδασκαλίας τῶν πρώτων γραμμάτων. Τὸ ἥδης τῶν μαθητῶν καὶ η ἐπικρατοῦσα ἐν ταῖς Σχολαῖς ταῖς προκα-

λοῦσιν εὐχάριστον ἐντύπωσιν. Δυστυχῶς κυριαρχεῖ καὶ ἐδῶ τὸ κυβερνητικὸν πρόγραμμα, τὸ δὲ αἰώνιον γλωσσικὸν ζῆτημα, τουτέστιν ἡ ἀντικρὺς ἀντιτιθεμένη πρὸς τὸ αἰσθημα τῶν μικρῶν μαθητῶν διδασκαλία διὰ γλώσσης ἀκαταλήπτου κλέπτει πολὺν χρόνον ἀπὸ τὴν γνῶσιν τῶν πραγμάτων. Ἡ τυραννία τοῦ κ. Μιστρώτου καὶ τὸν διμοφρονούντων μετ' αὐτοῦ σοφῶν ἐπικρατεῖ καὶ εἰς τὰς Σχολὰς ταύτας, ὅπου εἶναι ἀνάγκη τὰ πράγματα νὰ καθίστανται ἀμέσως γνωστὰ διὰ τῆς γλώσσης, τὴν δοπίαν μανθάνει ἐκ γενετῆς ὁ μικρὸς μαθητής. Ἀντὶ τούτου εἶναι ὑποχρεωμένον τὸ ἀτυχὲς αὐτὸ πλάσμα νὰ διδοχθῇ πρῶτον μίαν νέαν γλώσσαν καὶ δι' αὐτῆς τὰς ἀναγκαιούσας εἰς αὐτὸ γνώσεις. Θὰ ἥτον εὐκταῖον οἱ εὐγενεῖς νέοι, οἱ ἰδρύσαντες τὸν «Πειραιών Σύνδεσμον» καὶ ἀνήκοντες εἰς πρακτικὰ δλῶς ἐπαγγέλματα, μηδεμίαν ἔχοντα σχέσιν μὲ τὸν σχολαστικὸν, ν' ἀπέκλειον δὲ λύμην ἐκ τῶν σχολῶν τῶν τὸ ἀπαίσιον αὐτὸ κυβερνητικὸν πρόγραμμα καὶ νὰ ἐπρωτοστάτουν εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τῆς λαϊκῆς γλώσσης ἐν αὐταῖς. Ἀλλ' δι', τι θὰ ἥτον καθῆκον τοῦ Κράτους, ἐνὸς νοήμονος ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας, δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ διατυπώσωμεν διὰ δξιῶσιν εἰς ίδιωτας καὶ δι' αὐτὸ περιοριζόμενα ἀποβλέποντες εἰς τὸ εὐελπί μέλλον, τὸ δοπίον ἀμειλίντως θὰ καταδικάσῃ τὸ σημερινὸν δολοφόνον πάσης διανοητικῆς ἀναπτύξεως σύστημα, νὰ τὸ διατυπώσωμεν δλῶς ἴδιωτας διεύχην.

Ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος αὐτοῦ, τὰ ἥθικα ἀλλὰ καὶ πρακτικὰ ἀποτελέσματα τῶν νυκτερινῶν αὐτῶν Σχολῶν εἶναι μεγάλα. Δύναται τις ἀνευ ὑπερβολῆς νὰ εἴπῃ, διτὶ ὁ Πειραιώς Σύνδεσμος ἡλάτισσεν ἐπαισθητῶς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀναλφαβήτων τῆς γείτονος πόλεως καὶ χάρις εἰς αὐτὸν μίαν ἡμέραν δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἀνθρώπος ἀγράμματος ἐν Πειραιεῖ. Οὐτὶ τὸ Κράτος ἡμέλησε νὰ πρᾶξῃ ἵδιον διτὶ εἰς ίδιωτικὸς Σύλλογος τὸ ἐπιτελεῖ ἐπιβοηθητικῶς, ἀλλὰ μετὰ ἐπιτυχίας. Πάντες δὲ σήμερον γνώριζομεν, διτὶ οὖδεμία ἀπασχόλησις καὶ ἡ μᾶλλον ταπεινὴ καὶ ἡ ἡκιστα προσοδοφόρος εἶναι δυνατὴ ἀνευ τῆς γνῶσεως τῶν πρώτων γραμμάτων.

Ως πρὸς τὸ βιοτεχνικὸν τμῆμα τοῦ «Πειραιώκου Σύνδεσμου» τοῦτο λειτουργεῖ μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς τελειότητος. Αἰδάσκονται ἐν αὐτῷ δλα τὰ μαθήματα θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ τὰ χρήσιμα εἰς ἔνα μηχανικόν. Τὸ τμῆμα τοῦτο κατέστησεν ἴκανον μη-

χανικοὺς πολλοὺς διφανεῖς τέως τεχνίτας. Τὸ ἔτερον σωματεῖον δὲ ἀτμομηχανικὸς Σύνδεσμος «Προμηθεὺς» ἔχει μόνον νυκτερινὰς Σχολὰς τεχνιτῶν, τῶν δοπίων οἱ ἀπόφοιτοι διὰ τῶν μέσων ἀτινα διαθέτει δὲ Σύνδεσμος διορίζονται ἀμέσως μηχανικὸι ἐμπορικῶν ἀτμοπλοίων. Ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὰς σχολὰς ταύτας εἶναι πλήρης. Διδάσκονται ἀκόμη καὶ ἔναι γλώσσαι, ἡ ἀγγλικὴ καὶ ἡ γαλλικὴ.

Ο Δῆμος Πειραιῶς συντρέχει γενναίως τὰ σωματεῖα ταῦτα. Ἐχει πάραχθορίσει εἰς αὐτὰ δύο δημοτικὰ Σχολεῖα καὶ ἔν ἐλληνικόν. Ἐτησίως δὲ παρέχει εἰς ἀμφότερα χρηματικὴν ἐπιχορήγησιν.

Χάρις εἰς τὰ σωματεῖα ταῦτα δὲ τεχνίτης ἐν Πειραιεῖ ζῇ κοσμιωτέραν καὶ εὐγενεστέραν ζωὴν. Ἀντὶ νὰ χάνῃ τὸν καιρὸν του, τὴν διεγέλαν του καὶ τὸ χρῆμα του φριτῶν τὰς νύκτας εἰς καπηλεῖα καὶ ἄλλα ὀπανηρὰ κέντρα διασκεδάσεων, μεταβαίνει δὲ εὐπειθῆς καὶ κόσμιος μαθητής εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα, διπόθεν φεύγει μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν του ἀλλος ἐντελῶς ἀνθρώπος ἀφ' διτὶ εἰσῆλθε, κάτοχος πολλῶν χρησίμων πραγμάτων, τὰ δοπία δὲν ἔγνωρίζει, καὶ εἰδήμων τῆς τέχνης του.

Εἰδικῶς δι' αὐτὴν τὴν κατ' ἀνθρώπων μόρφωσιν καὶ ἥθικὴν διάπλασιν τῶν τεχνιτῶν νομίζουμεν, διτὶ τοιοῦτο εὐεργετικὸν σύστημα ήδυνατο νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ διὰ τὴν πολυπλοθεστέραν τάξιν τῶν ἐργατῶν. Καὶ πρὸς μὲν τὴν οἰκονομικὴν αὐτὴν ἀνεξαρτησίαν ενδέδη δὲ κατάλληλος ἀνήρ νὰ ἐργασθῇ ιδρύων τὴν Λαϊκὴν Τράπεζαν. Εἶναι δὲ οὗτος διτὶ Λ. Μωράκης γραμματεὺς τῶν ἐργοστασίων Τζάν Μάκ Δουάλ καὶ Βάρθουρ. Κατήρτισε τὸ συμβούλιον ἐκ τῶν πρώτων βιομηχάνων τοῦ Πειραιῶς καὶ ἐπροκάλεσε καὶ δωρεάς τούτων. Δυστυχῶς δὲ ὁ Δῆμος τοῦ ἡρονήθη τὴν συνδρομὴν του ἔνεκεν εὐτελοῦς προσωπικῆς φιλοδοξίας καὶ τὸ εὐεργετικὸν ἐργον ἔμεινεν ἀνεκτέλεστον.

Ως πρὸς τὴν ἥθικὴν δμως καὶ ἐν γένει κοινωνικὴν μόρφωσιν τῶν ἐργατικῶν τάξεων οὐδὲν ἐγένετο δὲ δσων λειτουργοῦν ἐπιτυχῶς ἐν Βελγίῳ, Γερμανίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ. Ἐννοοῦμεν τοὺς λαϊκοὺς Συλλόγους εἰς τὰς αἰθουσάς τῶν δοπίων τὴν ἐσπέραν μετὰ τὴν ἐργασίαν συνέρχονται οἱ ἐργάται καὶ ἀκούονται διαλέξεις περὶ ὀψεύσιν πραγμάτων, μουσικὰς συναυλίας, ἀκόμη δὲ καὶ ἀφηγήσεις περὶ καλλιτεχνικῶν θεμάτων ἔξεινενζόμενοι οὖτω κατὰ τὰς ιδέας καὶ τὴν ἀντίληψιν τῆς ζωῆς. Ας ἐλπίσωμεν, διτὶ η προοδευτικὴ κοινωνία τοῦ Πειραιῶς τα-

χέως θὰ παρουσιάσῃ καὶ τοὺς πρωτεργάτας τῆς νέας αὐτῆς κοινήσεως.

Καὶ τιῦτα μὲν δὲ πρὸς τὸν ἀρρενα ἐργατικὸν πληθυσμὸν, ἀλλ' ἡ γείτων πόλις περικλείει καὶ χιλιάδας δλας ἐργατικῶν ἐργαζομένων εἰς τὰ νηματουργεῖα καὶ ὑφαντουργεῖα, περὶ τῆς μορφώσεως τῶν δοπίων οὐδεμία ἔχει ληφθῆ πρόνοια. Εὐτυχῶς η πρωτοβουλία τῆς κυρίας

Ἐλένης Ἐπαμ. Πολιτάκη περὶ ιδρύσεως κυριακῶν σχολείων διὰ τὰς ἐργατικὰς ἔχονται μὲν πιλιγράφωση τὴν τόσην αἰσθητὴν ταύτην ἐλειψιν.

Οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία, διτὶ πάντες οἱ δυνάμενοι θὰ συνδράμωσι τὴν εὐγενή δέσποινα εἰς τὸ φιλάνθρωπον, ἀλλὰ καὶ κατ' ἔξοχὴν ἐθνικὸν αὐτὸ ἔχον.

Γ. ΒΩΚΟΣ

## ΚΥΠΑΡΙΣΣΙ

Ψήλων καὶ εἶμαι θλιβερὸς καθὼς τὸ κυπαρίσσιον δῆμος στὸν οποῖο μον πληθαίνονται οι σταυροί, καὶ καρτερῶς τὸ σύννεφο, ποὺ θάρρη νὰ βροτήσῃ, καὶ ποὺ τὸ ἀστροπελέμι τον θὰ φέγγη νὰ μὲ βροῦ.

Μὰ δταν τὰ μαῆρα φύλλα μον λούζει τὸ φῶς τὸ Απόλλη, στοὺς πλάνους μον, χρυσόφτερα πούλια ἀπὸ τὸν οὔρανὸν παινούριοι πόθοι κάθονται καὶ ἀπὸ τὴν αὐγὴν ὡς τὸ δεῖλι, ἐνα ποπούριον εχχιοῦμενοι καὶ ἀρχινδ.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

## ΜΟΣΧΟΥ

### ΑΛΦΕΙΟΣ

Αφοῦ κατὰ τὸ πέλαγος δὲ Ἀλφειός τρανῷ,  
Πρὸς τὴν Αρέθουσαν ἀντικον μὲ τὸ νερὸ πηγαίνει,  
Καὶ φύλλα παίρνει γιὰ προικὰ καὶ λούλλουδ ἀκριβά.  
Καὶ μὲς τὰ κύματα βαθὺς κάτω καὶ κάτω μπαίνει.  
Κιώς τόσο, ἐνῷ περνᾷ, νερὸ δὲ σμύγει μὲ νερὸ.  
Καὶ δὲν τὸ ξέρει ἡ θάλασσα πῶς ποταμὸς διαβαίνει.  
Τέχνες ποὺ βρίσκει τάπιστο παδί τὸ πονηρό!  
Καὶ ποταμὸν δὲ Ἐρωτας νὰ πολυμπὰ μαθαίνει.

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

## Ο ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΓΩΝ

[ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ]

Επυχέ ποτε, ἐν φίλων ανερριχάσθε σύνδευδρον πρανές νὰ συναντήσῃς κατί φοβερόν εἰς τοὺς ἀρχαιολόγους, σπάνιον τώρα, ἐφείπια λημμονημένα, καὶ ὅν ἐπέρχεται ἀπειλητικὸν τὸ δάσος; Σπόνδυλος ἐδῶ ἀνεστραμμένος κιονόκρανον ἔκει συντετριμμένον. Ἡ βλάστησις, ἔσχατος ἔχθρος, συμπληροῖ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ χρόνου. Ἐν φίλησιάσουσιν οἱ κλάδοι, αἱ δέσμεις καὶ φωματέαι φίλαι, ἐν ὑλομανεῖ δραστικῷ, ἐμπήγγυνται ὑπὸ τὰ μάρμαρα, σφηνοῦνται εἰς τοὺς στυλοβάτας, ἀποσπῶσιν ἀλλήλων τὸν ἄλλον ἄιώνων ἡνωμένα, ἀπειλοῦσιν δὲ τι ἔμεινεν δρόμον. Ἡ πάλη αὕτη τοῦ σφρίγους τῆς βλαστήσεως πρὸς τὸ περισσωθὲν ἐκ τοῦ παρελθόντος, τοῦ ἀνυπομόνου καὶ ἀνευλαβοῦς θαλεροῦ πρὸς τὸ κιτρινωπὸν ἐκ τῶν αἰώνων, συμβολίζει γενικὸν βιολογικὸν νόμον, τὴν πάλην τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου, εἰς τὰς ἴδεας, τοὺς θεσμούς, τὴν τέχνην, εἰς πάντα.

Ἄλλοι ἀντλοῦσι τὴν ὑπαρξίαν αὐτῶν ἐκ τοῦ παρελθόντος. Ὁ βωμός των εἶνε πρὸς τὰ δύσις. Ἡ ψυχὴ των μένει προσηλωμένη εἰς ἀναμνήσεις καὶ ἀγωνίζονται περὶ τῶν ἴδεων τῶν «αἰώνιων καὶ ἀγηράτων» δύτες ἀγωνίζεται τις ὑπὲρ παλαιᾶς, ἐνδόξου σημαίας, ἥτις πρέπει νὰ μεταβιβασθῇ, ἵερᾳ καὶ ἀλώβητος, πιστῶς, διὰ τῶν γενεῶν, ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα.

Άλλοι πάλιν ὑψώνουσι νεορραφῆ σημαίαν ἐπὶ νεοκόπου στελεοῦ, καί, στρέφοντες ἀποφασιστικῶς τὰ νῶτα εἰς δότι μένει δύσις, ἡτοῦντες διὰ τοῦ βλέμματος εἰς τὸν δρῖζοντα σημεῖόν τι μακρινὸν καὶ ποθεινόν, δριμῶσι μὲ τὴν ἀδέσμευτον κραυγὴν τῶν ἀρχεγόνων φύλων: 'Εμπρός, καὶ πάντοτε ἐμπρός!

\* \*

Ἡ ἀντίθεσις τῶν πολαιῶν ἀναμνήσεων καὶ τῶν νέων πόθων οὐδαμοῦ κατεφάνη μετὰ τόσης δεξύτητος, τὰς τελευταίας ταύτας δεκαετηρίδας, δύον ἐν ταῖς προσπαθεῖαις πρὸς ἀνακαίνισιν τῆς μέσης παιδεύσεως. Ως νὰ ἔγεινε ταυτοχρόνως αἰσθητὸν πανταχοῦ τὸ νόσημα, γενικὴ δυσφορία ἔξεδη λόγῳ εἰς ἄπαντα τὰ πεποιητισμένα ἔθνη, ἡ αὐτὴ ἐπίλλησις ἡκούσθη παντα-

χόθεν: 'Ἡ παίδευσις ἡ μεταξὺ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου καὶ τοῦ Πανεπιστημίου διέρχεται κρίσιν. Εἶνε τι νόθον, προπαιδευτικὸν συγχρόνως καὶ αὐτοτελές, μέσον καὶ σκοπός, ἀλλὰ ἐπαρκῶς οὔτε τὸ ἐν οὔτε τὸ ἔτερον, ἀνευ εὐκρινῶς διαγέγραμμένον δρίσιν, ἰδρυμα ἀλλων χρόνων, ἀχρηστον τῷ χρόνῳ δύτες τὰ ἐφείπια, σκοπεῦνον ἀλλοτε νὰ στολίσῃ μᾶλλον ὀριστοκρατικῶς τὰ πνεύματα διὰ τῶν ἀνθρωπιστικῶν ἴδεων τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ρωμαίων, ὀφεῖλον σημερόν, ἀλλὰ ἀδυνάτον, νὰ ὀπλίσῃ τὰς ψυχὰς πρὸς τὰς ἐντόνους καὶ ἐπειγούσας ἀνάγκας τῶν νεατέρων χρόνων.

'Αλλ' εἰς τοὺς δρμήσαντας νὰ κατεδαφίσωσιν ἀντετάχθησαν οἱ δρμήσαντες νὰ διαφυλάξωσι, καὶ περὶ τὸ Γυμνάσιον συνήφθησαν δημητριοὶ ἀγῶνες. Ἰδρύθησαν Σύλλογοι, ἰδρύθησαν περιοδικά, οἰονεὶ φρούρια καὶ δρυδώματα πρὸς ἐπίθεσιν καὶ ἄμυναν. Οἱ ἀδιάλλακτοι ὀχυρώμησαν εἰς τὰ δύο ἄκρα. Οἱ ἀνατρεπτικοί, οἱ ἐκ βάθρων μεταφρασμένοι ταχθέντες ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ μεγάλου Du-Bois Reymond ἥξιον ενεκα τῆς μεγίστης ἐπενεργείας τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἐπὶ τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ, ἡ γυμνασιακὴ παίδευσις νὰ ἐμποτισθῇ θετικῶν γνώσεων. Οἱ κλασικοί, οἱ συνεχίζοντες τὴν φιλολογικὴν ἀντίληψιν τοῦ Γουλιέλμου Ούμβολδ καὶ τοῦ Ἐρδερ διῆσχυροῦ, μέτα τῆς αὐτῆς πεποιθήσεως, διτι σκοπὸς τοῦ γυμνασίου δὲν εἶνε προπαρασκευὴ πρὸς ἐπιστημονικάς σπουδᾶς ἀλλὰ καθαρῶς ἀνθρωπιστικός. Δύο ἔξαιρετικὰ ἔθνη τῆς ἀρχαιότητος, οἱ Ἑλληνες καὶ οἱ Ρωμαῖοι, ἔζησαν τὸν τελειότατον ἀνθρωπινὸν βίον, η δὲ μελέτη καὶ η γνῶσις τοῦ βίου τούτου συντελεῖ περισσότερον παντὸς ἀλλού εἰς τὸ νὰ γενέη διάνθρωπος πράγματι διάνθρωπος. Τὸ γυμνάσιον λοιπὸν, διφεύλει νὰ παράσχῃ μόρφωσιν γενικήν, ἀσκοῦσαν καὶ δυναμοῦσαν τὸν νοῦν ὥστε νὰ καταστῆῃ αὐτὸν ἱκανὸν ν' ἀσχοληθῇ ται, διὰ τῆς κτηθείσης ἥδη αὐτενεργείας, ἐπιτυχῶς καὶ ἀσφαλῶς, περὶ οἰασδήποτε γνώσεως, θεωρητικῆς ἢ πρωτικῆς.

Μεταξὺ τῶν πρώτων, τοὺς δύοισιν διάσημος παιδαγωγὸς Rein ἀποκαλεῖ ὁζοσπά-



ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΣ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΑΓΗΝΑΙ ΤΗΣ ΕΗΜΕΡΟΥ  
Ο ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΝ ΣΤΑΘΜΟ——ΣΚΡΙΤΟ ΠΛΑΤΟΥ ΜΑΕΙΟΠΟΥΛΟΥ

στας χρησιμοθήρας (Radikaler Utilitarier) καὶ τῶν δευτέρων, τῶν συντηρητικῶν, εὐδόν θέσιν οἱ μέσοι, οἱ ἐκλεκτικοί, οἱ συνδιαλακτικοί, μὴ χρηματίζοντες ἀρδην τὸ παλαιὸν οἰκοδόμημα ἀλλὰ μάνον μετασκευάζοντες καὶ συμπληρώντες αὐτὸν πρὸς τὰς νέας ἀνάγκας. Ἀλλὰ καὶ οὗτοι διεχωρίσθησαν διότι οἱ μὲν εἶχον τὴν συμπάθειάν των μᾶλλον πρὸς τὰ δεξιά, οἱ δὲ μᾶλλον πρὸς τὸ ἀριστερά.

Αἱ ίδεαι ἐγκλείσουσιν ἐν αὐταῖς ὅρμην πρὸς πραγμάτων, φοράν ἀπὸ δυνάμει νὰ μεταβληθῶσιν εἰς ἐπεογένα. Ἐν Πρωσσίᾳ, Βαναρίᾳ Σαξωνίᾳ, Βυρτεμβέργῃ, καὶ ἐν τοῖς διαφόροις δουκάτοις τῆς Γερμανίας ἀπὸ τοῦ 1891—93 ἔπειτα λέπτες θηταν πολλαὶ μεταρρυθμίσεις. Παρὰ τὰς διαφόρους κατὰ τόπους ἀντιλήψεις καὶ ἀνάγκας εἰς τοία τινὰ συνεφωνήσαν τὰ γερμανικὰ κράτη α') εἰς τὸν περιορισμὸν τῆς διανοητικῆς ἐργασίας καὶ τὴν ἐπίρρωσιν τοῦ σώματος διὰ τῆς γυμναστικῆς β) τὴν δυναμικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ νοῦ καὶ τὴν μόρφωσιν ἰσχυροῦ χαρακτῆρος καὶ γ') εἰς τὸ νὰ ὑποχωρήσῃ, συμφώνως πρὸς τὰς ἀνάγκας τῶν χρόνων ἡμῶν κατὰ τὴν ἐκλογὴν καὶ χρῆσιν τῶν ἀντικειμένων τῆς μορφώσεως, τὸ παλαιὸν εἰς τὸ νέον, τὸ ἔνον εἰς τὸ ἐθνικόν, τὸ γλωσσικὸν εἰς τὸ πραγματικόν, τὸ ἐπιστημονικόν εἰς τὸ καλλιτεχνικόν.

Ἐν Ἑλβετίᾳ ἐπίσης ζωηρὰ ἔξεδηλώθη ἡ τάσις πρὸς ἀναμόρφωσιν τῶν γυμνασιακῶν σπουδῶν, δροίως δὲ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ. Ἐν Γαλλίᾳ ἡ μέση παίδευσις κατευθυνθεῖσα πρὸς τὰς πρακτικὰς ἀνάγκας τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου μετωνομάσθη enseignement secondaire moderne.

\*\*

Εἰνε ἀναντίρρητον ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν νοσεῖ ἡ μέση παίδευσις. Ως προπαίδευτικὴ οὐδημῶς παρασκευάζει τὸν νοῦν εἰς ἐπιστημονικὴν αὐτοργίαν, ὡς αὐτοτελῆς δέ, τυφλὴ καὶ ἀψυχολόγητος, οὔτε τὴν ἴδιοφυΐαν τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς λαμβάνουσα ὃν δψιν, οὔτε τὰ ἴδιαν καὶ αὐτῆς, οὔτε τὰς πολυμερεῖς ἀνάγκας τῆς ἐλληνικῆς χώρας, ὡς χώρας ναυτικῆς, ἐμπορικῆς, βιομηχανικῆς, γεωργικῆς, ὥθει τοὺς ἀποφοίτους της, — ἀφ' ὃν ἔξεθλιψεν ὅτι ζωηρὸν καὶ αὐτόβουλον καὶ ἐπιχειρηματικὸν ἔχει ἐκ φύσεως δὲ Ἐλλήν, καὶ ἀμόρφωτος ἄκομη — εἰς τὸ τέλμα τῆς ὑπαλληλίας.

Ποία εἰνε ἡ ἀληθῶς εἰς τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα, τὰς ἴδιαζούσας χωρογραφικὰς καὶ ἔθνολογικὰς ἀνάγκας τῆς Ἐλλάδος καὶ τὰς ἴδεωδεις καὶ τὰς πρακτικὰς ἀνάγκας τῶν νεωτέ-

ρων χρόνων ἀρμόζουσα μέση παίδευσις; Περὶ τούτου ἐπρεπεν οἱ ἀριστεῖς σύμπαντος τοῦ ἐλληνικοῦ, οἱ δὲ ἐπιστήμης ἢ ἐξ ἐμπειρίας σοφοί, νὰ ἐκφράσωσι τὴν γνώμην των. Θεωρῶ μεγίστην ἐλειψιν τοῦ Ἐλληνικοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συνεδρίου ὅτι δὲν προέβαλεν εἰς συνήτησιν ὀλόκληρον τὸ βαρυσήμαντον ζήτημα τῆς μέσης παίδευσεως, τὸ ἔχον ἀνάγκην ἐλληνικῆς λύσεως καὶ περιῳρίσθη εἰς ἐν μέρος μόνον αὐτοῦ, «τὴν παιδαγωγικὴν μόρφωσιν τῶν λειτουργῶν τῆς μέσης παίδευσεως».

Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο θεμελιώδη σημασίαν ἀπένειμεν δχι μόνον τὸ ἐν Βερολίνῳ, πρὸ τῶν μεταρρυθμίσεων συγκληθέντεν Ἐκπαιδευτικὸν Συνέδριον, τοῦ δποίου αἱ λεπτομερεῖς διδακτικῶταται Verhandlungēn ἐδημοσιεύθησαν ἐν περιεκτικῷ τόμῳ, ἀλλὰ καὶ τὸ Διεθνὲς Ἐκπαιδευτικὸν συνέδριον τῶν Παρισίων τῷ 1900. Ἐν τῷ τμήματι τῆς μέσης παίδευσεως τὸ πρῶτον πρότων πρὸς συνήτησιν προταθέν θέμα ἔχει ἐπὶ λέξει :

— A quelle diversité des besoins sociaux doit répondre l'enseignement secondaire et comment peut-il s'y adapter?

\*\*

Ἀρκεῖ ἀρά γε νὰ γινώσκῃ τις τὰ πράγματα διὰ νὰ ἔξενρῃ μόνος καὶ τὴν μέθοδον τῆς μεταδόσεως αὐτῶν, ἡ δὲ πεῖρα, ἡ ἀπλῆ μηχανικὴ πεῖρα, ἀρκεῖ ἀρά γε, ἀνευ οἰουδήποτε φωτὸς θεωρίας, δι᾽ ίδιας ἐκάστοτε ἀποπείρας καὶ ψηλαφήσεως, νὰ διδηγήσῃ εἰς τὴν ὥραιαν καὶ δύσκολον τέχνην τοῦ διδάσκειν;

Ἄλλοτε παρεδέχοντο τοῦτο ἀδιστάκτως δὲ περιώνυμος ἴστορικὸς Λόρεντς ἀπαρχίτων μετά τίνος περιφρονήσεως τὰς «ἀνωφελεῖς μηκολογίας τῆς παιδαγωγικῆς» ἔλεγε πρὸ τινῶν ἔτι ἐτῶν ἀποφθεγματικῶς : «Ἡ ἐπιστήμη, εἰνε ἡ μόνη ἀποφασίζουσα περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν πρέπει νὰ διδάσκηται» (Die Wissenschaft ist es, welche über die Art wie sie gelehrt werden soll, allein entscheidet).

Ἄλλα σήμερον τοιαῦται γνῶμαι ἀπαιτοῦσι θάρρος καὶ θεωροῦνται παραδοξολογίαι. Κατὰ περίεργον δὲ σύμπτωσιν ἔιερος ἴστορικός, ἐπίσης διάσημος, δὲ Ερνέστος Lavisse κατὰ τὴν ἐπισημίου ἔναρξιν τῶν παραδόσεών του ἐν τῇ Faculté des Lettres τῶν Παρισίων ἔλεγε πρὸς τοὺς φοιτητάς :

«Οἱ περισσότεροι δὲς ὑμῶν φαντάζονται ὅτι η παιδαγωγικὴ οὐδεμίαν σχέουν ἔχει πρὸς τὴν

2

μέσην παίδευσιν καὶ δτι ἀρμόζει μόνον εἰς τοὺς δημοδιασκάλους καὶ τὰς δημοδιασκαλίσσας. Προσέχετε!.. Αἱ παροῦσαι δραι ἀπαιτοῦσι δπως οἱ μαθηταὶ οἱ ἀνατρεφόμενοι εἰς τὰ γυμνάσια παιδεύνονται πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ βίου ὑπὸ ἀλληλῶν παιδαγωγῶν. Οὐδαμοῦ ἡ ἀπειρία εἶνε τόσον ἐπικίνδυνος, ἡ ἀδράνεια τόσον φοβερὰ δσον εἰς τὰ σχολεῖα τῆς μέσης παιδεύσεως».

\*\*

«Η τοιαύτη μηχανικὴ ἐμπειρία, ἡ τοιαύτη στεῖρα βυζαντινὴ μικρολογία ἔξενεύρισεν ἐπὶ αἰῶνας δλους τὸ πνεῦμα τῆς ἀλληληκῆς φυλῆς. Τῷ 1779 διερομόναχος Μούσιδδας ἔμαστίγωνεν ὡς ἔξης τὴν μικροπράγμανα καὶ ἀνιαράν διδασκαλίαν τῶν ἄλληνικῶν».

«Πρῶτον λέγω, δτι νὰ πάνη ἐντελῶς τόσον ἡ ψυχαγωγία δσον ἡ πολνιεζά. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἡ πρώτη δὲν μὲ φαίνεται παρὰ μία χασμερία αἰσθητῆ καὶ ἡ δευτέρα ἔνα περισάρκωμα περιπτόν, τὸ δποῖον ἀφαιρεῖ τὴν εὐκινησίαν τοῦ μαθητοῦ καὶ μία τέχνη τῆς διστολογίας. Τί βασανίζεις, ὡς λογιώτατε, τὸν μάθητήν σου μὲ αὐτὴν τὴν λεπτογραμμίαν, τὸν καὶρὸν τῆς πράξεως τῆς δποίας δύναται νὰ καταβάλῃ εἰς ἀσκήσιν ἀλλην, ήτις τῷ ὅντι νὰ κηρυξιεύσῃ αὐτῷ; κτλ. <sup>1</sup> Εἰς τοὺς «Ἄντοσχεδίους Στοχασμούς», δι Κοραής διμιλῶν περὶ τῆς θρυλουμένης τότε εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην ρέας μεθόδου τῆς παιδαγωγίας τοῦ Πεσταλότση, ἐπιλέγει: «Ἡ συνήθης ἡμῶν μέθοδος τῆς παραδόσεως καὶ τῶν λεγομένων κοινῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἄλληνικῶν καὶ ἀπλῶς ἡ παιδαγωγία εἶνε τόσον διεστραμμένη ὥστε χειροτέραν αὐτῆς νὰ δεχθῶμεν κίνδυνον κανένα δὲν τρέχομεν». Άπο τὸν νεωτερισμὸν τοῦτον ἄλλο δὲν κερδίσωσιν οἱ διδασκαλοί, θέλοντο καὶ μάθειν νὰ προσφέρωνται μὲ πατρικὴν ἡμερότητα πρὸς τὰ παιδία καὶ νὰ ἔξορίσωσιν ἀπὸ τὰ σχολεῖα τὴν σκυθικὴν ἀγοιότητα καὶ βίαν, εἰς τὴν δποίαν πολλὰ δυστυχέστατα ἀνθρωπάρια χρεωστοῦν καὶ τὴν ἀπαδευσίαν καὶ τὰ δουλοπρεπῆ τῶν φρονήματα».

Ἐκ δὲ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κόμητος Γύλφορδ πρὸς τὸν Κωνσταντίνον Ἀσσύπιον, σπουδάζοντα τότε ἐν Γοτίγη, τὰς δποίας ἀδημοσίευσεν ὁ Γ. Ζωχίδς ἐν τῇ Ἐστίᾳ τῷ 1879, μανθάνομεν πόσον ζωηρὰ είχε καταστῇ καὶ ἐν «Ἐλλάδι ἡ ἀνάγκη παιδαγωγικωτέρας διδασκα-

λίας. Ο μετ' ὅλιγον ἰδρυτῆς τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας Λόρδος ἔγραψεν ἐκ Βενετίας, τὸν Ιανουάριον τοῦ 1819, εἰς τὸν ἡπειρώτην σπουδαστήν. «Ἡ συνήθης παραδόσις τῶν σχολείων τῆς Ἑλλάδος ἀπέβλεπεν, ἀν δὲν λανθάνωμαι, μόνον τὴν διασάφησιν τῶν λέξεων τὸ τεχνολογικόν, δρυμογραφικὸν καὶ συντακτικὸν τῆς παλαιᾶς γλώσσης, ζειτε πὲ δὲ ἐκείνη ἡ ἀναλυτική, ἡ δποία διαμελίζουσα τὰς χάριτας τοῦ λεκτικοῦ, ἀναπτύσσουσα τὰς ἐννοίας καὶ τοὺς σκοπούς, διδάσκουσα τὸν τρόπον καὶ τὴν μέθοδον τῆς συγγραφῆς τῶν παλαιῶν καὶ παραβάλλουσα αὐτοὺς μὲ δσούς εἰς αὐτὸν τὸ ἴδιον ἐνησοκλήθησαν, φωτίζει τὸν νοῦν τῶν ἀκροατῶν καὶ μὲ τὸν λύχνον τῆς δρθῆς κρίσεως καὶ ἀνάλυτικῆς δυνάμεως τὸν δημητρίας ἀσφαλῶς καὶ ἀπροσκούστως εἰς τὴν καθαράν γνῶσιν δχι λέξεων ἀπλῶς ἀλλ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων καὶ τῆς πραγματικῆς συρραφῆς τῶν συγγραμμάτων».

«Ἄλλ' εἶνε πασίγνωστον δτι ἡ μέθοδος, ἡτις εἶνε ἀρμονία τις λελογισμένων καὶ προσφύνην ἐνεργειῶν τεινουσῶν εἰς ὀρισμένον τέρμα, ἔξαρτατοι, ὡς καὶ ἡ μοντική, ἐκ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς, κατήντησε δὲ κοινωτοπία τὸ γαλλικὸν λόγιον. *«tant vaut le maître, tant vaut l'école».* Βαθυφόροντος ἔλεγεν δι Γκυζό: «Οἱ ἀριστοὶ νόμοι καὶ θεσμοί, τὰ ἀρισταὶ βιβλία εἶνε τὶ ἀσήμαντον ἐφ' δσον οἱ ἀνθρωποι οἱ ἐντεταλμένοι νὰ θέσωσιν αὐτὰ εἰς ἐνέργειαν δὲν ἔχουσι πλῆρες τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν καὶ δὲν ἐμπνέονται ὑπὸ πάθους τινὸς καὶ πίστεως. Ἀνθρώπους πρὸ πάντων πρέπει νὰ μορφώσωμεν καὶ νὰ ζωογονήσωμεν πρὸς ὑπηρεσίαν τῶν ἴδεων, ἀν δέλωμεν νὰ καταστῶσιν αὐταὶ πραγματικὰ καὶ ζωντανά ὅντα».

\*\*

Περὶ τῆς μορφώσεως ἀνθρώπων ἀπὸ πολλοῦ ἐμερόμησεν ἡ Γερμανία, ἡ ἡγέτις τῆς παιδαγωγικῆς διανοήσεως κατὰ τὸν τελευταῖον αἴῶνα. Ο διάσημος Πρῶτος διοικητὸς τῆς Παιδείας φόνος Ἀλτενστάτην ἥδη τῷ 1826 ἐνεκάνισε τὸ λεγόμενον *Probejahr*, τὸ δοκιμαστήριον ἐτος, ὑποχρεούν τοὺς pro facultate docendi εὐδοκίμως ἔξετασθεντας νὰ διδάξωσι δοκιμαστικῶς ἐπὶ ἐν τοῖς γυμνασίῳ, μόνον δὲ μετὰ τὴν πιστοποίησιν τῆς διδακτικῆς αὐτῶν ἵκανότητος παρέχον εἰς αὐτοὺς τὸ δικαίωμα δριστικοῦ διορισμοῦ. Ο δεσμὸς μετεδόθη καὶ εἰς τὰ ἄλλα γερμανικὰ κράτη, συμ-

πληρωθεὶς κατὰ μικρόν. Διὰ τῆς συντόνου δὲ πρὸ πάντων ἐνεργείας τοῦ διευθυντοῦ τῶν ἐν Χάλλη Φραγκείων ἰδρυμάτων, καὶ συνδιευθυντοῦ τοῦ περιωνύμου περιοδικοῦ Lehrprobe und Lehrgänge, τοῦ προώρως ἀποδιάνοντος «μεγάλου διδακτικοῦ». Οδινος Frick, συνετάχθη νέον κανονιστικὸν διάταγμα τῇ 15 Μαρτίου 1890 μεταρρυθμίζον τὰ πρότυπα μενα.

Διὰ νὰ ἴδωσι καλῶς οἱ ἔξωτεροι δρθαλμοὶ πρέπει πρῶτον νὰ είνε ἀνοικτοὶ οἱ δρθαλμοὶ τῆς ψυχῆς, προσπατατούνται προσλαμβάνονται παραστάσεις, δποις λέγομεν ἐν τῇ Ψυχολογίᾳ, πρὸς γόνιμον παρατήρησιν καὶ ἔξεγερσιν ἐνδιαφέροντος. Ἡ ἀνεν τοῦ φωτὸς τῆς γνώσεως ἀσκησίς μεταβάλλεται εἰς τὴν καθηγεσίαν ἐκεῖ προσκούστως εἰς τὴν καθηγεσίαν μόνον δὲ ο μετὰ γνώσεως ἐνεργῶν ἀποκτᾶ ἐμπειρίαν. Διὰ τοῦ πρὸ τοῦ δοκιμαστήριου ἐτος ἐθεσπίσθη προπαιδευτικὸν τὸ Seminarjahr, τὸ φροντιστηριακὸν ἐτος. Οι ὑποψήφιοι ἐπὶ ἐν ἐτος ἐν προτύπῳ γυμνασίῳ θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς μορφούμενοι τελοῦσιν ὡς δόκιμοι τὸ δοκιμαστήριον ἐτος ἐν τινὶ γυμνάσιῳ. Μόνον δὲ μετὰ τὴν διτλῆν καὶ αὐτηράν ταύτην δοκιμασίαν διορίζονται μονίμως.

Ἐκτοτε ἡ μέση παίδευσις ἐτράπη ἐν Γερμανίᾳ τὴν εὐθείαν καὶ ἀσφαλῆ δδόν.

Ἐν Γαλλίᾳ τὸ ζῆτημα τοῦτο συνεζητήθη μετ' ἀρχούν ἐν διαφέροντος ἐν τῷ Διεθνεῖ Συνεδρίῳ τῷ 1900. Ο Γκωτιέ, γενικὸς ἐπιθεωρητής τῆς μέσης παίδευσεως, ἀφ' οὗ ἔψεξε τὸ μεθοδικῶς ἀπαράσπενον τῶν καθηγητῶν εἶτε: «Ἡ ἔλλειψις αὐτῆς παιδαγωγικῆς παρασκευῆς εἶνε τὶς συνειδήσεώς του καὶ τοῦ καθηκοντός του — δταν τὸ καθῆκον τοῦτο μάλιστα εἶνε ἡ ἔντασις καὶ ἔξευγένεισις τῆς ἐλληνικῆς ψυχῆς — δὲν πρέπει πλέον νὰ παρεμβάλλεται ἡ μνησικακία τοῦ βλαχοδημάρχου, ἡ ἀπειλὴ τοῦ κομματαρχίου. Η βάναυσος αὐτῆς βίᾳ, ἡ καταπνίγουσα τὸν ἐνθυσιασμόν, ἡ αἰματώνουσα τὴν ἀξιοπρέπειαν τὸν ἐπιστήμονος, ἡ ἀρπάζουσα τὸν ἀριθμητικής προσληφθήσαντος τοῦ καθηγητῆς, ἡ ἀρπάζουσα τὸν οἰκογενειάρχον πλήρεα τὸν δικαίωμα τοῦ καθηγητοῦ, δὲν πρέπει πλέον νὰ καθηγητῶν, διότι ἀγνοοῦσι νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτήν καταλήκωσι».

Ἐνφυέστατα ἔχαρακτήρισε τὸ τέως ἐν Γαλλίᾳ σύστημα ὁ καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Caen, Μανδίνιος Σουριώ. «Οταν διωρίσθη καθηγητής, εἶτε, είχα τὴν ἴδεων δτι ἔξενδρα γὰ διδάσκω. Αλλὰ κανεὶς δὲν μον είχε δώσει τὴν ἔλαχίστην δημητρίαν περὶ διδασκαλίας. Αλατῶμαι μὲ είχαν διδάξει δύο πράγματα. Εἰς τῶν καθηγητῶν μάς είχαν εἴπει πίστεως: «Ἄν οι μαθηταὶ σας κάρνονται πρὸ τοῦ διορισμοῦ, οὐδέτερα τὴν φωνήν σας ὡς διὰ νὰ καταπνίξετε τὸν θόρυβον φυσικά, θ' αὖτης μετεδόθη καὶ είς τὰ ἄλλα γερμανικὰ κράτη, συμ-

νάζετε, καὶ τοιουτοτρόπως θὰ είμπορεστε νὰ συλλάβετε ἐπ' αὐτοφόρῳ τοὺς ἐνόχους, οἱ δποιοὶ δὲν θὰ προφθάσουν νὰ σιωπήσουν ὅσον σεις γρήγορα». Εἰς ἄλλος μάς ἔδωκε τὴν ἔξης συμβουλήν, πολὺ πρακτικήν ἄλλως. «Ποτὲ δὲν πρέπει τὸ πρῶτον ν' ὀρχίζετε τὸ μάθημά σας νησιτικός τοῦτο προδιαθέτει εἰς τὴν γαστριτιδα». Αὗτά ἡσαν δλα' αὐτὴ ἡ ἔλαφρὰ παιδαγωγικὴ μου ἀπόσκευὴ μὲ τὴν δποιαν ἔξεινησα καθηγητής.

Τὸ Συνέδριον τοῦτο διετύπωσε θαρραλέως ρεικίας μεταρρυθμίσεις. Υπὸ τὸ κράτος δὲ τῆς μεταδοσίεσις εἰς τὰ πνεύματα δονήσεως, μετὰ μακρὰς συζητήσεις ἐν τῇ Γαλλικῇ Βουλῇ, ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἐτοις οἱ εἰς τὴν καθηγεσίαν ἔκει προσλειφόμενοι παιδεύονται παιδαγωγικῶς — θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς — ἐν τῇ Ecole Normale supérieure.

Ο πόθος δι μαρδος καὶ ὑποκαρδίας, τῆς παιδαγωγικῆς μορφώσεως καὶ τῶν Ἐλλήνων λειτουργῶν τῆς μέσης παίδευσεως, δ τοσάκις ἔκφρασθείσεις, διετυπώθη ἐπισήμως ἐν τῷ πρώτῳ Ελληνικῷ Ἐκπαίδευτικῷ Συνεδρίῳ. Ήτο καιρός.

\*\*

Αλλὰ πρὸ τῆς εὐχῆς ταύτης πρέπει νὰ γείνη σάρξ ἡ ἄλλη εὐχή, ἡ διάπυρος καὶ δλόψυχος: ἡ μονιμότητας. Πρέπει νὰ θραυσθῶσι τὰ δεσμὰ μὲ τὰ δποια κρατεῖ τὸν καθηγητήν αὐχμάλωτον ἡ πολιτική. Διὰ νὰ καταστῇ ἀληθῶς ἀξιος τοῦ προορισμοῦ τοῦ, πρέπει πρῶτον νὰ γείνῃ ἐλεύθερος. Μεταξὺ τῆς συνειδήσεώς του καὶ τοῦ καθηκοντός του — δταν τὸ καθῆκον τοῦτο μάλιστα εἶνε ἡ ἔντασις καὶ ἔξευγένεισις τῆς ἐλληνικῆς ψυχῆς — δὲν πρέπει πλέον νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτήν καταλήκωσι. Η βάναυσος αὐτῆς βίᾳ, ἡ καταπνίγουσα τὸν ἐνθυσιασμόν, ἡ αἰματώνουσα τὴν ἀξιοπρέπειαν τὸν ἐπιστήμονος, ἡ ἀρπάζουσα τὸν οἰκογενειάρχον πλήρεα τὸν δικαίωμα τοῦ καθηγητοῦ, δὲν πρέπει πλέον νὰ καθηγητῶν, διότι ἀγνοοῦσι νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτήν καταπνίξετε τὸν θόρυβον φυσικά, θ' αὖτης μετεδόθη καὶ είς τὰ ἄλλα γερμανικὰ κράτη, συμ-

<sup>1</sup> Σάμα Νεοελλ. Φιλολογίας παράρτημα σ. 148.

## Ο ΖΩΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ

[ΕΝ ΠΑΛΑΙΩ ΦΑΛΗΡΩ]

**Α**πό δύο ήδη έτῶν απέκτησε καὶ ἡ ἡμετέρα ο πατέρις ἐν τῇ πρωτευούσῃ αὐτῆς τὸν πρώτον πυρήνα Ζωολογικοῦ Κήπου. Καθ' ἣν ἐποχὴν σήμερον ἐν πάσῃ τῇ πεπολιτισμένῃ Εὐρώπῃ οἱ Ζωολογικοὶ Κήποι ἀποτελοῦσι τὰ τερπνότερα καὶ ἔλευστικότερα θεαματικά κέντρα, εἰς τὰ δόποια οὐχὶ πλέον καθ' ἑκατοντάδας καὶ χιλιάδας, ἀλλὰ καὶ κατὰ δεκάδας χιλιάδας ἔστιν διπλαίσιον τοῦ προστασίαν αὐτοῦ τοὺς νεαροὺς καὶ ἀσθενεῖς, ἵνα προφυλάττῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς καταδιώξεως τῶν ἐπιλοίπων ἐν τῷ αὐτῷ κλωβῷ καὶ ἵνα φροντίζῃ περὶ ἔξασφαλίσεως αὐτοῖς τροφῆς ἐπαρκοῦς καὶ καλῆς κλίνης, διαθερμαίνων αὐτοὺς ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτοῦ! Καὶ δι γιγάντιος ἐλέφας μετὰ τῆς μακρᾶς αὐτοῦ προβοσκίδος, δι' ἣς τόσον ἐπιδείξις ἐκτελεῖ καὶ τὰς μᾶλλον λεπτεπιλέπτους ἐργασίας πρὸ τῶν δημάτων τῶν ἐκπλήκτων θεατῶν,—καὶ αἱ βραρύσωμοι στρουθοκάμηλοι, αἱ ἀπολέσασαι μὲν τὴν πτητικὴν δύναμιν τῶν πτερύγων, ἀλλὰ διὰ τῶν ωμαλέων αὐτῶν μυώνων τῶν ποδῶν τρέχουσαι μετ' ἀπιστεύτου ταχύτητος,—καὶ αἱ γιγαντιαία ἀλματα μέχρι 10 καὶ πλέον μέτρων ἐκτάσεως ἐκτελοῦσαι καγκουρῷ διὰ τῶν διπισθίων μόνον ποδῶν των,—καὶ αἱ πανύψηλοι καμηλοπαρδάλεις μετὰ τοῦ θαυμασίως διαπεποικιλμένου δέρματος καὶ τῆς μακροτάτης αὐτῶν γλώσσης—καὶ αἱ ὁραῖαι ἔλαφοι μετὰ τῶν πολλαχῶς διακλαδουμένων κεράτων, διτινά πίπτουσι καὶ ἀναφύονται καὶ ἔκαστον ἔαρ, καὶ ἡ ποικιλίᾳ τῶν πτηνῶν ἀπὸ τοῦ ἀρπακτικοῦ ἀετοῦ καὶ γυπτὸς καὶ ἱέρακος μέχρι τῶν ἀπεριγράπτων ὄραιών χρυσοχρόων φασιανῶν καὶ τοῦ σημικροτάτου κολυβρίου. . . . . καὶ τόσα ἀλλα, διτινά ἀντιταρέοχονται πρὸ τῶν δφθαλμῶν τῶν θεατῶν ἐν τοῖς Ζωολογικοῖς κήποις, δὲν εἰνεσειρὰ ἔξαισιών θεαμάτων καὶ ζωηροτάτων ἐντυπώσεων, δι' ὧν δι κάτοικος τῶν πόλεων ίδιως, δι καταδεικασμένος νὰ ξῇ ἔγκλειστος ἐν γραφείοις ἢ ἐν ἐμπορικοῖς καὶ βιομηχανικοῖς καταστήμασιν, αἰσθάνεται ἑαυτὸν πρὸς στιγμὴν μεταφρόμενον ἔξω εἰς τὸν ἐλεύθερον ἀέρα, εἰς τὰς ἔρημους καὶ εἰς τὰ δάση, ἔνθα ἐκτυλίσσεται τὸ μεγαλοπρεπὲς δρᾶμα τῆς ζωῆς, διπερ ἐν μικρογραφίᾳ ἔχει πρὸ τῶν δφθαλμῶν αὐτοῦ

<sup>1</sup> Έν τοῖς Ζωολ. Κήποις Ἀμβέρσης καὶ Ἀμβούργου κατά τινας μεγάλας δορτάς οἱ ἐπισκέπται ὑπερβησαν τὰς 40 χιλιάδας ἐν μαζὶ ἥμερα.

ἐν τῷ Ζωολογικῷ Κήπῳ! Καὶ ποῦ ἀλλοῦ ἢ ἐν τοῖς Ζωολογικοῖς Κήποις ἔχει τὴν εὐκαιρίαν πᾶς ἄνθρωπος, ἀνέτως καὶ ἀνεξόδως, νὰ εἴρῃ ζωντανὴν διδασκαλίαν, νὰ σπουδάσῃ τὸν βίον τῶν ζώων, τὰς κακίας καὶ ἀφετάς, τὰς ιδιοφυίας καὶ δεξιότητας, τὰ παντοδαπά τεχνάσματα καὶ μηχανήματα, τὰς ἐρωτορροπίας, τὰ μίση καὶ τὰ πάθη αὐτῶν, νὰ ψυχολογήσῃ ἐν τῇ συμπεριφορᾷ καὶ ταῖς πράξεις αὐτῶν καὶ νὰ διδῷ ἐν αὐταῖς τὰ ἀγριώτατα καὶ αἰμοχαρέστατα ἔνστικτα, ἀλλὰ καὶ τὰ τρυφερώτερα καὶ εὐγένεστατα τῶν αἰσθημάτων καὶ τὰς λαμπροτάτας ἀρχὰς περὶ ἐλευθερίας, περὶ κοινωνικοῦ βίου, περὶ συνεταιρισμοῦ καὶ ἀλληλοβοηθείας, περὶ ἀφοσίωσεως καὶ αὐτοθυσίας, καὶ νὰ σπουδάσῃ ἐν τοῖς ζώοις αὐτὸν τὸν ἀνθρώπον, ἀναμμνησκόμενος τῶν χρυσῶν λόγων τοῦ Scheitlin «ὅτι πᾶν ζῶον εὑρίσκεται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ»!

Ἐντυχῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ ἡμεῖς σημερον διτι ἔχομεν ἄν δχι Ζωολογικὸν Κήπον, ἀλλὰ τὴν ἀπαρχήν, τὸν πρῶτον πυρήνα τοιούτου, καὶ τὸ εὐχαριστότερον εἰνε διτο τὸ ίδρυμα τοῦτο δφείλεται εἰς τὴν ὑψηλὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὸ θερμὸν ἐνδιαφέρον τῆς Α. Β. Υψηλότητος τοῦ Πρίγκηπος Νικολάου. Η Α. Β. Υψηλότης, τὴν σημαντικότητα ἐνδε τοιούτου ίδρυματος σαφῶς κατιδοῦσα, εὐηρεστήθη νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ἀρωγὴν τῶν φύλων τῆς πρόδου τῆς ἡμετέρας πατρίδος καὶ εἰς τὴν ἔκκλησιν τῆς Α. Β. Υψηλότητος ἐσπευσαν νὰ ἀνταποκριθῶσι προθύμως πλείστοι γενναῖοι χορηγοί, διὰ τὰ δνόματα ἐγκαίρως ἐδημοσιεύθησαν. Μεταξὺ τούτων διακρίνονται δι μέγας ἀθνικὸς ενεργέτης Γρηγόριος Μαρασλῆς, δστις καὶ ὑπὲρ τοῦ Ζωολογικοῦ Κήπου σημαντικὴν συνεισήνεγκε συνδρομὴν καὶ δι γενναῖος χορηγὸς ἐγένετο τοῦ ἐντὸς δλίγον ἀποπερατουμένου Μαρασλείου 'Εννυδρείου δι ἐκ Κύπρου Λοΐζος Ν. Λοΐζου, εἰς τὴν γενναιοδωρίαν τοῦ δποίου δφείλεται σχεδὸν δλόκληρος δι συλλογὴ τῶν πολυτίμων ζώων τοῦ δημοτέρου Κήπου δ ἐν Καϊδοφ Νικόλαος Τσιγαδᾶ - Παστᾶς, δι χορηγὸς τοῦ μεγαλοπρεποῦς παρὰ τὴν κεντρικὴν πλατείαν πτηνῶνος δι ἐν Καϊδοφ Νέστωρ Τσανακλῆς δι χορηγὸς τοῦ λαμπροῦ πυργοειδοῦς οἰκήματος τῶν Καμηλοπαδάλεων δ ἐν Α. θηναίς Νικόλαος Βλάγκαλης δι χορηγὸς τοῦ περιφέρειον τοῦ ἐγκλείστος τὰ ἀκομψτέρα τῶν θηλαστικῶν, τὰς ἀρκτούς δ ἐν Α. θηναίς Πέτρος Καλλιγᾶς δι χορηγὸς τοῦ



ΟΙ ΜΙΚΡΟΙ ΠΡΙΓΚΙΠΕΣ ΠΑΙΖΟΝΤΕΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΖΩΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΗΠΟΝ.—ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ Α.Μ. ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ

δραίουσι οἰκήματος τῶν μικρῶν Σαρκοφάγων δ ἐν Αλεξανδρείᾳ Γεώργιος Κανισκιέρης δι χορηγὸς τοῦ νῦν ἐν πατασκευῇ ενδρισκόμενου πτηνῶνος δι μεγάλα πτηνά. Επίσης καὶ οἱ μικροτέρους δλλούσι οὐχ δητὸν χρησίμους κλωβούς ίδια δαπάνη κατασκευάσαντες κ. κ. Ιωάννης Μαμάης, Εμμ. Φραγκόπουλος καὶ Σπυρίδων Τσαγκάρης.

Διὰ τῶν δωρεῶν τῶν ἀνδρῶν τούτων ὡς καὶ διὰ τῶν χρηματικῶν συνεισφορῶν, τὰς διποίας προθύμως παρέσχον πλείστοι διμογενεῖς καὶ ἐν Α.θηναίς καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ διατάξιος πατρίδος καὶ εἰς τὴν ἔκκλησιν τῆς Α. Β. Υψηλότητος ἐσπευσαν νὰ ἀνταποκριθῶσι προθύμως πλείστοι γενναῖοι χορηγοί, διὰ τὰ δνόματα ἐγκαίρως ἐδημοσιεύθησαν. Μεταξὺ τούτων διακρίνονται δι μέγας ἀθνικὸς ενεργέτης Γρηγόριος Μαρασλῆς, δστις καὶ ὑπὲρ τοῦ Ζωολογικοῦ Κήπου σημαντικὴν συνεισήνεγκε συνδρομὴν καὶ δι γενναῖος χορηγὸς ἐγένετο τοῦ ἐντὸς δλίγον ἀποπερατουμένου Μαρασλείου 'Εννυδρείου δι ἐκ Κύπρου Λοΐζος Ν. Λοΐζου, εἰς τὴν γενναιοδωρίαν τοῦ δποίου δφείλεται σχεδὸν δλόκληρος δι συλλογὴ τῶν πολυτίμων ζώων τοῦ δημοτέρου Κήπου δ ἐν Καϊδοφ Νικόλαος Τσιγαδᾶ - Παστᾶς, δι χορηγὸς τοῦ μεγαλοπρεποῦς παρὰ τὴν κεντρικὴν πλατείαν πτηνῶνος δι ἐν Καϊδοφ Νέστωρ Τσανακλῆς δι χορηγὸς τοῦ λαμπροῦ πυργοειδοῦς οἰκήματος τῶν Καμηλοπαδάλεων δ ἐν Α. θηναίς Νικόλαος Βλάγκαλης δι χορηγὸς τοῦ περιφέρειον τοῦ ἐγκλείστος τὰς ἀρκτούς δ ἐν Α. θηναίς Πέτρος Καλλιγᾶς δι χορηγὸς τοῦ

"Ἄς διατρέξωμεν κατὰ σειρὰν τοὺς διαφόρους κλωβούς οὐαί την ἐπισκοπήσωμεν τὰ ἐν αὐτοῖς ζῶα.

"Άκριβῶς ἀπέναντι τοῦ οἰκήματος τοῦ γραφείου ενδισκούνται δύο κλωβοί ἔξαγωνικοί.

"Ο πρῶτος τούτων περιλαμβάνει ἐν ζεῦγος Κυνοπιθήκων, οἱ δοποίοι καλούνται Μακάκοι ή Μπογέτοι σπικοί (*Macacus sinicus*). Είνε μικροί πίθηκοι, τῶν δοποίων τὸ μῆκος μετὰ τῆς

οὐραῖς φθάνει εἰς 90 περίπου ἑκατοστόμετρα καὶ κατάγονται ἐξ Ἰνδιῶν, ἔνθα θεωροῦνται ὑπὸ τῶν ἴθαγενῶν ὡς ζῶα ιερά.

Ο δεύτερος κλωβὸς περιλαμβάνει πέντε Κερκοπιθήκους. Καὶ οὗτοι ἀνήκουσιν ἐπίσης εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν Κυνοπιθήκων καὶ κατοικοῦσι τὰ ἀνατολικὰ μέρη τῆς Ἀφρικῆς. Ἐδώρησαν αὐτοὺς ἀνὰ ἕνα οἱ κ. κ. Λ. Ν. Λοΐζου, Α. Οὐρανιάδης, Κ. Ἀδαμόπουλος, Β. Μπουκλάκος καὶ Φωτ. Πανᾶς.

Ακριβῶς ἀπέναντι κεῖται εὑρὴν κλωβὸς περιβαλλόμενος ὑπὸ συρματοπλέγματος καὶ κεχωρισμένος εἰς ἑξ διαιρεόμετρα, ἐν οἷς ἐμπεριέχονται ἑξ διάφορα εἶδη φασιανῶν.

Φασιανὸς δ χρυσόχοος: "Ἐν ἀρρενὶς δωρηθὲν ὑπὸ τῆς κ. Λαυρείας Σερπιέρη καὶ τέσσαρα ἔτερα ἀρρενὶς καὶ ἐν θῆλῃ ἀγορασθέντα ἑξ Ἀμβέρσης. Οἱ χρυσόχροι φασιανοὶ εἰνες ἴθαγενες τῆς Κίνας, δὲν εὐδοκιμοῦσι δὲ ἐν Εὐρώπῃ ἔνεκα τῶν καιρικῶν μεταβολῶν.

Φασιανὸς δ ἀργυρόχοος: "Ἐν ζεῦγος δωρηθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Μελᾶ, οἱ δὲ λοιποὶ παραχθέντες ἐν τῷ Ζωολογικῷ Κήπῳ καὶ οὗτοι ἔχουσι πατοίδα τὴν Κίναν, πρὸ πολλοῦ δὲ εἰσῆκθησαν εἰς Εὐρώπην καὶ καλλιεργοῦνται εὐδοκίμως.

Φασιανὸς δ δακτυλιοφόρος ἐκ Σινικῆς, εἶδος μὴ ἔγκλιματισθὲν ἐν Εὐρώπῃ.

Φασιανὸς δ κοινὸς ἡ δ Κολκυνὸς εἰνες δ τοῖς πᾶσι γνωστὸς φασιανός, δ καταγόμενος εἰς Καυκάσουν, καλλιεργούμενος δὲ ἀπὸ πολλοῦ ηδη ἐν Εὐρώπῃ ἐν μεγάλοις φασιανότροφοφείοις

καὶ ἀποτελεῖ ἐν τῶν ἐκλεκτοτέρων ἐδεσμάτων. Ἐξ ἄρρενες ἐδωρήθησαν ὑπὸ τῶν κ. κ. Μ. Παπαρρηγοπούλου, Α. Κορδέλα, Κορεντῆ, οἰκογενείας Κουμαριανοῦ καὶ τῆς κυρίας Κατίνας Πίσσα.

Φασιανὸς δ βασιλικός, καταγόμενος ἐκ Σινικῆς καὶ

Φασιανὸς λαίδης Ἀμεριτ., καταγόμενος ἐπίσης ἐκ Σινικῆς ἀμφότερα τὰ εἶδη μεταφέρονται εἰς Εὐρώπην χάριν τῶν Ζωολογικῶν Κήπων.

Στρέφοντες πρὸς βιορρᾶν συναντῶμεν μέγαν ἔξαγωνικὸν σιδηροῦν κλωβὸν μετ' οἰκίοικου χειροποίου. Περιλαμβάνει οὗτος ἑξ Πιθήκους Κυνοκεφάλους, ἥτοι ἔνα Μανδρίλλον, ἔνα Δερύλλον, μίαν Σφίγγα (Λίζα), δῶρον τοῦ κ. Ν. Ιωαννίδου, δύο Μακάκους ἐφυθρούς (Μπορμπονές καὶ μπομπονέτος), ἑξ δὲ πρῶτος δῶρον τοῦ κ. Βερροιοπούλου, καὶ ἔνα Μακάκον Μαίμονα (Γιαννάκης), δῶρον τοῦ κ. Γ. Κέλλη.

Ολίγον περαιτέρῳ πρὸς τὰ ἀριστερά τοῦ Πιθηκῶν τούτου κεῖται δεξαμενὴ πλατεῖα συνεχομένη μετὰ στενοτέρου ρύακος. Ἐντὸς τῆς δεξαμενῆς ταύτης διαιτῶνται πολλοὶ Κύκνοι λευκοί, δέκα ἐδωρήθησαν ὑπὸ τοῦ ἐν Ρουμανίᾳ κ. τ. Ι. Κηρύκου, δύο κύκνοι μέλανες, προελθόντες ἑξ ἀγορᾶς, εἰς Πελεκάνα καὶ εἰς Φοινικόπερος. Τὰ δύο τελευταῖς ἐδωρήθησαν ὑπὸ τοῦ ἐν Πόρτ-Σαΐδ κ. Κωνστ. Μπαρούμη, εἶναι δὲ περιεργότατα πτηνά.

Αφίνοντες πρὸς τὰ ἀριστερά τὴν δεξαμενὴν καὶ προχωροῦντες περαιτέρῳ εὐρίσκομεν τὸν κλωβὸν τῶν Στρουνδοκαμήλων, ἀποτελούμενον ἑξ ἐνὸς οἰκήματος ἐκ σανίδων φέροντος ωραίων διάκοσμον καὶ ἐκ σιδηροῦ περιφράγματος, ἐγκλείοντος εὐρεῖαν κυκλοτερῆ πλατεῖαν ἐπεστρωμένην διὰ λεπτῆς ἄμμου. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι τρεῖς Στρουνδοκαμῆλοι, πτηγὰ βαρέα καὶ μεγάλα, ἔχοντα ὑψός μέχρι τῆς κορυφῆς δύο μέτρων περίπου, πτέρυγας σχετικῶς μικρὰς καὶ ἀκαταλλήλους πρὸς πτῆσιν, λαιμὸν μακρότατον, σκέλη ὑψηλὰ μετ' ἰοχυρῶν μυώνων, οἵτινες καθιστῶσι τὸ ζῶον ίκα-

νὸν νὰ τρέχῃ μετὰ μεγάλης ταχύτητος ἐνῷ αἱ πτέρυγες ἔχουσι κάσει τελείως τὴν πτητικὴν αντῶν δύναμιν. Αἱ Στρουνδοκάμηλοι εἰνε τὰ μεγαλείτερα τῶν νῦν ζώντων πτηνῶν ἔχουσι βάρος μέχρι 75 χιλιογράμμων, κατοικοῦσι δὲ τὰς ἐρήμους τῆς Αφρικῆς καὶ Δ. Λοίσας καὶ οἰκογενείας ἡ κατὰ μεγάλας ἀγέλας καὶ τρέφονται ἐκ χόρτων, καρπῶν, ἐντόμων, δσπρίων καὶ τῶν παρομοίων. Καταδιώκονται ἀπηνῶς ίδιως διὰ τὰ πολύτιμα αὐτῶν πτερά: εἰς 20 ἑκατομμύρια φρ. ὑπολογίζεται ἡ ἀξία τῶν ἐπισιώς εἰς τὸ ἐμπόριον παραδιδομένων πτηνῶν.

Οπισθοχωροῦντες δὲ λίγον διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ καὶ στρέφοντες πρὸς τὰ ἀριστερά συναντῶμεν δύο συρματοπλέκτους μεγάλους κλωβούς. Ο εἰς περιέχει 20 περιστεράς Λιβυκὰς κοινῶς δεκοχτοῦρες, δωρηθείσας ὑπὸ τοῦ κ. Σαρόγλου, τρία ζεῦγη περιστερῶν αἴματοστέκτων καθὼς καὶ ἐν ζεῦγος λευκῶν Λιβυκῶν περιστερῶν προελθουσῶν ἑξ ἀγορᾶς, τρυγόνας δωρηθείσας ὑπὸ τῶν κ. κ. Τ. Βάσσου, Ε. Καρύδη καὶ Ι. Σκορδαρᾶ, δρυγαράς δωρηθείσας ὑπὸ τοῦ κ. Π. Καραπάνου καὶ Φραγκολίτια ἐκ Κύπρου, δῶρον τῶν κ. κ. Ν. Σχινᾶ καὶ Ν. Ἀλεβίζατον κατὰ καιρούς τοποθετοῦνται ἐν αὐτῷ καὶ διάφορα μικρὰ πτηνά.

Ο παρακείμενος ἔξαγωνικὸς περιέχει Πέρδικας κοινᾶς ἡ Ἐλληνικάς, δῶρον τῶν κ. κ. Β. Πανᾶ, Ν. Μαυροκορδάτου καὶ Ι. Ράδοβιτης, Πέρδικας πεδιτάς, δωρηθείσας ὑπὸ τοῦ ἐν Νοβορρωσίσκι κ. Δημ. Κωνσταντίνου καὶ μίαν μεγάλην πέρδικα τῆς Ἀβυσσίνιας, δωρηθείσαν ὑπὸ τοῦ κ. Σαουνάτου.

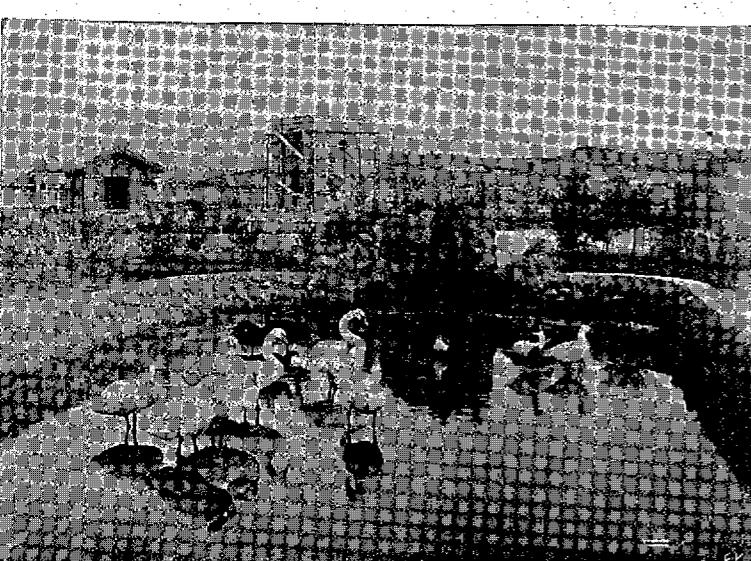
Απέναντι τούτων κατὰ μῆκος τοῦ περιτελίχισματος κεῖται τὸ Οργιθοροφεῖον ἀποτελούμενον ἑξ εἶκοσι διαιρεόμετρων. Κατ' ἀρχὰς περιείχοντο ἐν αὐτῷ δὲ λίγαι τινὲς δρυγεῖς δωρηθείσαι ὑπὸ τῆς κυρίας Φανῆς Κουτουριέβαθμηδὸν δῆμως καὶ διὰ νέων τινῶν δωρεῶν τῶν κ. κ. Γ. Σκληρού, Γ. Μελᾶ, Δ. Φανδρίδου, Γ. Δροσίνη, Γ. Τζαμάρου, Ζαρίμπα καὶ Ράμπεκ καὶ δι' ἀγορᾶς ἐκ Γαλλίας καὶ διὰ καταλλήλων διασταυρώσεων οὖ μόνον ἐπολλαπλασιάσθησαν αἱ φυλαί, ἀλλὰ καὶ ἐξηριβώθησαν καὶ καθωρίσθησαν αἱ καταλλήλετραι διὰ τὴν χώραν ἡμῶν εἴτε πρὸς ωπαραγωγὴν εἴτε πρὸς κρεωπαραγωγὴν, οὕτως ὥστε σήμερον τὸ δρυιθοροφεῖον περιλαμβάνει 17 γηγενίας φυλάς, ἐγκλιματισθείσας ἐνταῦθα, ἐκ τῶν διοίων

πάντα τὰ παραγόμενα ὡὰ πωλοῦνται εἰς διαφόρους καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ διαδίδονται οὕτω φυλαὶ γονιμώτεραι καὶ καλλίτεραι ὑπὸ πολλὰς ἐπόφεις. Οὐτως ἐτέμησαν αἱ πρῶται βάσεις Ὁρνιθοτροφείου συστηματικοῦ, τὸ διποίον, δταυ τὰ μέσα αἴτιος ἀγέλας καὶ τρέφονται ἐκ χόρτων, καρπῶν, ἐντόμων, δσπρίων καὶ τῶν παρομοίων. Καταδιώκονται ἀπηνῶς ίδιως διὰ τὰ πολύτιμα αὐτῶν πτερά: εἰς 20 ἑκατομμύρια φρ. ὑπολογίζεται ἡ ἀξία τῶν ἐπισιώς εἰς τὸ ἐμπόριον παραδιδομένων πτηνῶν.

Δύο τῶν διαιρεόμετρων τοῦ Ορνιθοτροφείου περιέχουσι Ταύρους κοινῶν καὶ ἐν ζεῦγος λευκῶν τοιούτων ἀγορασθέντων ἑξ Ἀμβέρσης. Τοὺς κοινῶν ἑδώρησεν ἡ Ριζάρειος Σχολή, τὸ Ζάννειον Όρφανοτροφεῖον, καὶ οἱ κ. κ. Λ. Μαυρομιχάλης, ἀδελφοί Κοτζαμάνη, Δεσπόζιτος, Τ. Βάσσος, Λ. Δεληγεώργης καὶ Β. Βωτύ.

Ἐπίσης περιλαμβάνει τρία ζεῦγη λευκῶν Ίνδικῶν δρυγῶν, δωρηθείσων ἐκ Κύπρου ὑπὸ τοῦ κ. Χρ. Παύλου καὶ Ἀδελφῶν ὡς καὶ διαφόρους ήσσος δωρηθείσας ὑπὸ τῶν κ. κ. Κ. Σκουνές, Γ. Τζαμάρου, Γ. Σκληρού, Αλ. Παπουνδωφ καὶ Κ. Δημητριάδου.

Απέναντι τοῦ δρυιθοροφείου δρυθοῦνται οἰκοδόμημα ὡραιοί καὶ ὑψηλὸν μετὰ σιδηροῦ κιγκλιδώματος κατασκευασθὲν δαπάνῃ τοῦ ἐν Καΐφῳ διαιμένοντος γνωστοῦ διὰ τὰ εὐγενῆ αὐτοῦ αἰσθήματα κ. Ν. Τσανακλῆ. Τὸ οἰκηματοῦ περιλαμβάνει τὰ πολυτιμώτερα τῶν ἐν τοῖς Ζωολογικοῖς Κήποις ζῷων, τὰς Καμηλοπαρδάλεις. Τὰς ἡμετέρας τρεῖς Καμηλοπαρδάλεις, δύο θηλείας καὶ μίαν ἀρρενα, ἐδώρησε δ κ. Λοΐζος Ν. Λοΐζου. Τὰ ζῶα ταῦτα κατοικοῦσι τὴν κεντρικὴν καὶ νότιον Αφρικήν, ζῶντα κατὰ μικρὰς ἀγέλας καὶ τρεφόμενα ἐκ φύλλων δένδρων, ἀτινα ἀποκόπτουσι διὰ τὴς μαραρᾶς αὐτῶν δρισειδοῦς γλώσσης. Τὸ ψύχος των μέχρι τῆς κορυφῆς φθάνει εἰς 5—6 μέτρων, τὸ δε βάρος τοῦ σώματος μέχρι 500 χιλιογράμμων. Εγκυμονοῦσι 14 μῆνας καὶ γεννῶσιν ἐν μόνον νεογνόν. Τὸ κρέας των είναι εὔγευστον, τὸ δὲ δέρμα των πολύτιμον, διὸ καὶ κυνηγοῦνται ἀπλήστως ὑπὸ τῶν ιθαγενῶν,





Παραπλεύρως κεῖται ὁ Περιστερεώτης, κατα-  
σκευασθείς κατά τὸ ἥμισυ δαπάναις τοῦ ἐν  
Πειραιεὶ κ. Ἐμμ. Φραγκοπούλου. Περιλαμβάνει  
δέκα διαφόρους φυλάκις περιστερῶν, μεταξὺ τῶν  
ὅποιων τινὲς εἶνε δόντως ἔξαισται διὰ τὴν κατα-  
σκευὴν τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ ράμφους, διὰ τὸν  
σχηματισμὸν τοῦ πτερῷματος καὶ τοὺς συνδυα-  
σμοὺς τῶν χρωματισμῶν ἢ διὰ τὸ εὑμέγεθες  
σῶμα. Πολλὰ καὶ ὀραῖα ζεύγη ἐδώρησαν ὁ κ.  
Γ. Ρόδιος, καθὼς καὶ ὁ κ. Ζαρίμπας καὶ ἡ κ.  
Φανῆ Κουτουζίέ. Παρὰ τοῦ ἐν Σμύρνῃ κ. Τ.  
Χρουσάκη ἥγορδάσθησαν 25 ζεύγη Ψιττακοει-  
δῶν περιστερῶν, αἵτινες θεωροῦνται μεταξὺ<sup>τῶν</sup>  
τῶν ἐκλεκτότερων διὰ τοὺς ἔρωσιτέγγας.

Μετὰ τοῦτον ἔρχεται ὁ κλαυθὸς τῶν Ἀγιοχοίδων περιλαμβάνων ἐν ζεῦγος Ἀργιοχοίδων δωρηθέντων ὑπὸ τοῦ ἐν Νοβορρωσσίσκῳ κ. Δημ. Κωνσταντίνιδου. Συνελήφθησαν μικροὶ ἐν Καυκάσῳ καὶ ἀπεστάλησαν πρὸ διετίας. Εἰς τὸν ἀρρενα ἥρχισαν ἥδη νὰ γίνωνται ὄμοιούντως καταφανεῖς οἱ μεγάλοι γαυλιόδογτες.

Ο περαιτέρω οἰκισκος περιλαμβάνει : 1) ζεῦ-  
γος Κυνοκεφάλων Πιθήκων, τοῦ εἶδους Ἀμα-  
δούνα δό δροην διακρίνεται διὰ τὸ ὠραῖον ψα-  
ρὸν τοιχώμα διπερ ἐπιμηκυνόμενον ἐπὶ τῶν ὄ-  
μων καταπίπτει δίκην μανδίου πρὸς τὰ κάτω.  
2) ἔνα ἀρρενα Κυ-  
νοκέφαλον Τσάκμα, μέγαν ἀγριον Κυνοπίδη-  
κον μετὰ κυνοδόντων ἰσχυροτάτων, δῶρον τοῦ  
κ. Λ. Ν. Αοΐζου καὶ 3) ἔνα θῆλυν Παβιάνον  
μακρόχειρα ἀγορασθέντα ἐν Ἀμβέρσῃ. Είνε  
ἄπαντες ζῶα τῆς Ἀφρικῆς.

Ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ εὑρίσκονται ἐντὸς ξυλίνων κλωβῶν μία γαλῆ Ἀγκύρας καὶ μία Ἰτεῖς δρεσθίου (Κουνάβιον) δωρηθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Ἀθανασίαδον ἐκ Καλαμῶν.

Τὸ παρακείμενὸν κομφὸν οἴκημα τῶν μι-

κρῶν Σαρκοφάγων θηλαστικῶν κατεσκευάσθη δαπάναις τοῦ ἐν Ἀθήναις κ. Πέτρου Καλλιγά- περιλαμβάνει δὲ τὰ εἶναις ζῶα:

**Ζεῦγος Κυραιούρων ἀφρικανικῶν**, δωρηθέντων ὑπὸ τοῦ κ. Λ. Ν. Λοΐζου. Εἶνε ἐκ τῶν υπανιωτέρων ζώων τῶν ζωολογικῶν κήπων τὰ διάμεσα ταῦτα μεταξὺ Κυνοειδῶν καὶ Αἴλουροιδῶν σαρκοφάγα, ἔχοντα κυνοειδῆ κατασκευὴν σκελῶν καὶ ἄκρων ποδῶν, αἴλουροιδῆ δὲ κατασκευὴν κεφαλῆς καὶ οὐρᾶς. Μήκος σώματος 70—75 ἑκατοστομ., οὐρᾶς 60, καὶ ὑψος ὤντων 60 ἑκατοστομ. Κατοικοῦσι τὴν Αφρικήν.

*Αλώπεκας κοινὰς ἐκ Ρωσίας, ἀποσταλεῖσας  
ὑπὸ τοῦ κ. Δημ. Κωνσταντινίδου. Εἶναι παρό-  
μοιαι πρὸς τὰς παρὸς ἡμῖν ζώσας, διακρίνονται  
βρώμως ὡς πρὸς τὸν ξανθότερον χωματισμὸν  
καὶ τὸ κάππως γαριέστερον παρόστημα.*

Αλφεκας κοινάς έξ Έλλαδος δωρηθείσας πότι τῶν κ. κ. Εμμ. Μπούκη, Ηλ. Λεύκοβιτς δοντοίστρου, Μιχ. Σκαλιστήη, Γ. Προκόβιαν, Η. Στροτῆ.

Δύο λόγους, δῶρον τῶν κ. κ. Χαλδοίπη καὶ  
Α. Φανδρίδου, καταγομένους ἐκ Θεσσαλίας καὶ  
κ. Κορυδίου, καὶ

Δύο θύματα (τσακάλια), δῶρα τῶν κ. κ. Π. Κακαβούηλη και Α. Γιαννουλάνη, καταγομένους κ Θεσσαλίας.

Ακριβῶς ἀπέναντι τοῦ οἰκήματος τούτου εἶνται δύο προσωρινοὶ σιδηροῖ κλωβοί. Ὁ ίες περιλαμβάνει δύο νάινας δωρηθείσας ὑπὸ οὐ κ. Λ. Ν. Λοΐζου. Εἶνε τοῦ εἰδούς τῶν κα-  
ουμένων ραβδωτῶν ναινῶν, ὃς ἐκ τῶν ἔγκαρ-  
ίων πλατειῶν ταινιῶν, ὃς φέρουσιν ἐπὶ τῶν  
λευρῶν τοῦ σώματος ζώσιν ἐν Β. Ἀφρικῇ  
καὶ Λ. Ἀσίᾳ, καταφεύγουσαι τὴν ἡμέραν εἰς  
οιλώματα ὑπὲν αὐτῶν ἀνορυσσόμενα, τὴν δὲ  
ύκτα ἔξερχόμεναι πρὸς ἀναζήτησιν τροφῆς,  
τις συνίσταται κυρίως ἐκ μνησιμαίων ζώων.  
Πάνται δειλαὶ καὶ ἀπεχθεῖς τὴν ὄψιν, ἀναδί-  
ρουσαι πρὸς τούτοις καὶ διστὰν δυτικοστού.

Ο ἔτερος αὐτοῦ δὲ τόπος καὶ οὐρανὸς εἰσιστοντον·  
λαμπεῖσμα τῶν ἐγκλείσεων τέσσαρας μικρὰς ἀρ-  
χαὶ, διωργηθείσας ὑπὸ τῶν κ. κ. Δημ.Ν. Καν-  
τανινίδου, Ν. Ἀλεξιάτον, τοῦ Πρακτορείου  
τοῦ Εἰλ. Ἀποτελεῖται Τέλον καὶ τοῦ ἀνωμέ-  
νου

τοῦ Ελλ. Αιρετικούς· ταν καὶ τοῦ αἰματη-  
σού N. Μαυροκοφδάτου. Εἶνε τοῦ εἴδους τῶν  
ωστῶν τοῖς πάσι κοινῶν ἢ μελαγχόδων ἀρ-  
των, αἵτινες ἐν Εὐρώπῃ ἀπαντῶσι νῦν ἐπὶ<sup>τό</sup>  
τῶν Ἀλπεων, τῶν Καρπαθίων, τῶν Πυρη-  
νίων, τῶν Βαλκανίων, ἐν Ρωσίᾳ καὶ Σκαν-  
ναντίᾳ, ἐνῶ ἐν Ἀγγλίᾳ, Γαλλίᾳ καὶ Γεωργίᾳ

ἔχουσιν ἔξοιλοθρευθῆ καὶ ἔξαφανισθῆ ἀπὸ πολλοῦ ἥδη.

Αἱ ἀρκτοὶ εἰνε κυρίως ζῶα σαρκοφάγα, ὡς μαρτυρεῖ τρανῶς ἡ κατασκευὴ τῶν δδόντων, ἐν τούτοις ἔκτος τοῦ κρέατος τρόφους καὶ μάλιστα κατὰ προτίμησιν καρποὺς διαιρόδους, ἀρτον, μέλι, φύλλα τρυφερὰ καὶ μάρμητας. Τὸ μῆκος τῆς κοινῆς ἀρκτού ἐνηλίκου εἰνε 1,6-1,9 μ., τὸ ὑψος ἐπὶ τῶν ὥμων 1-1,25 μ. τὸ δὲ βάρος 300 περίπου χιλιογράμμων.

Τὴν σειρὰν τῶν σαρκοφάγων πλείει ὁ παρακείμενος μέγας κλωβὸς τῶν λεόντων.

Ο κλωθός οὗτος ἀποτελεῖται ἐκ πέντε εὐ-  
ρέων διαμερισμάτων, ἔκαστον τῶν δποίων εἶνε  
διηρημένον. εἰς δύο, εἰς πρόσθιον ἢ θερινὸν  
μεγαλείτερον καὶ εὐρύτερον, καὶ εἰς δπόσθιον  
χειμερινὸν μικρότερον διαμέρισμα.

Τὸ ποῶτον πρὸς τὰ ἀριστερὰ διαιμέρισμα περιλαμβάνει μίαν θαῖταν φαβδωτὴν δῶρον τοῦ κ. Κ. Μπουζοπούλου ἐξ Ἀιδηνίου. Τὸ δεύτερον δύο λειτρας, τὴν μίαν (δν. Χαλίφαν) ἡλικίας

τοιῶν περίπου ἑτῶν, δωρηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κ. Λ.Ν.  
Λοΐζου καὶ τὴν ἐτέραν ἡλικ. 1½, ἔτους, γεννη-  
θεῖσαν ἐν τῷ Ζωόλ. Κήπῳ ἐκ ζευγούς λεόν-  
των τοῦ κ. Ροδ. Μπράουν, οὓς εἰχομεν ἐπί<sup>1</sup>  
τινα χρόνον ἐν τῷ Ζ. Κήπῳ. 'Ἐν τῷ τρίτῳ  
εὐθίσκεται ἀρρών λέων ('Ηρακλῆς), ἡλικίας  
3½, ἑτῶν, ἐν τῷ τετάρτῳ θήλεια λέαινα τῆς  
αὐτῆς ἡλικίας ('Αθηνᾶ) καὶ ἀδελφὴ τοῦ ἀρρέ-  
νος. 'Αμφότερα ταῦτα εἶνε τέκνα τῶν λεόντων  
τοῦ κ. Μπράουν γεννηθέντα ἐν τῷ Φάρνακε πεδίῳ.

τον κ. πλρασιν γεννημένο τον Ανηγνας παρα-  
τό "Αντρον τῶν νυμφῶν, ἔνθα είχεν οὐτος τότε  
τὸ θηριοτροφεῖον του καὶ ἀγοράσθεντα εἰς ἡ-  
λικίαν 1 ½ ἔτους ὑπὸ τοῦ Z. Κήπου. Εί-  
ναι, ίδιως τὸ ἄρρεν, ὑπὸ ἐποψίν μεγέ-  
θους, παραστήματος, ὥραι-  
ότητος καὶ ἀναπτύξεως,  
πρώτης ταξινομίας λέων, οὐχὶ  
εὐκόλως ἀπαντῶν ἐν Z.  
Κήποις, διότι σήμερον ἔ-  
χει μέγεθος τελείως ἀνε-  
πιτυγμένον συνήθους μεγέ-  
θους λέοντος, ἐνῷ χρειάζε-  
ται ἀκόμη ἐν περίποι τοῦ  
διὰ τὰ ἐνηλικιωθῆ καὶ ἀνα-  
πτυχθῆ ἐντελῶς, διτε θὰ  
είναι πολὺ μεναλείτερος.

Μολονότι οἱ λέοντες τῆς  
Αφρικῆς ἀποτελοῦσιν ἐν  
μόνον εἴδος, ἐν τούτοις  
ἔνεκα διαφορῶν τινων ὡς

ρὸς τὸν σηματισμὸν τῆς χάιτης καὶ ὡς  
ρὸς τὸ μέγεθος διαχρόνουσι τρεῖς πάραλλα-  
ὰς αὐτῶν :

α) Τὸν λέοντα τῆς Βαρθαρίας (F. leo bartharicus), ἔχοντα πατούδα τὴν Β. Ἀφρικήν, μῆσος σώματος μέχρεις 1,50 μ. καὶ οὐδας 80 κατοστομ., ὅψις δὲ ὅμων 80-90 ἑπατοστομ. Η γάιτη τούτου εἶνε κυτρινόφαιος μετὰ μέτανος μεμημένη, πυκνή, μακρά, καὶ ἀσχομένη πὸ τοῦ λαιμοῦ ἐξακόλουθεῖ καὶ εἰς τὸ στῆμας καὶ εἰς τὴν κοιλίαν. Τὸ θῆλυ δὲν φέρει αίτην. Τὸ κρέας τούτου τρώγεται ὑπὸ τῶν ιθαενῶν τῆς Ἀφρικῆς.

Τῆς παραλλαγῆς ταύτης είνε καὶ οἱ ήμέτε-  
οι λέοντες Ἡρακλῆς καὶ Ἀθηνᾶ.

β) Τὸν λέοντα τῆς Σενεγάλης, (F. Leo senegalensis), ἔχοντα πατούσια τὴν Σενεγάλην υπό τος φέρει χαίτην ξανθήν, ἥττον πυκνήν καὶ ακρότητας τοῦ προηγουμένου, μὴ προχωροῦσαν δὲ μέχρι τῆς κοιλίας. Τῆς παραλλαγῆς ταύτης είνε ἡ ἡμετέρα ὑπὸ τοῦ κ. Λοΐζου δωδεκάετια λέαινα Χαλίφα.

γ) Τὸν Λέοντα τοῦ ἀκρωτηρίου (F. leo cærensis), δυσὶ εἶναι δύμοις πρὸς τὸν τῆς Σεγάλης, διαφέρει δὲ μόνον ἐνεκα τοῦ ἀμαυτοτέρου χωρισμοῦ τῆς χαῖτης.

Οἱ λέοντες εἰνε συνηθέστατοι σήμερον ἐν οῖς Ζωῷοις, διότι πολλαπλασιάζονται ὑπόλοις καὶ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ μετ' ἔγκυμοντων 100-110 ἡμερῶν γεννᾶ ἡ θήλεια συνήθως 2-3 νεογνά, σπανιότερα δὲ καὶ πλείονα, ἔτους.

Τέλος τὸ πέμπτον διαμέρισμα περιλαμβάνει εὗνγος λεωπαρδάλεων, όν τὴν μίαν ἔδωρησεν οὐκέτι. Λοιζός καὶ τὴν ἑτέραν ὁ ἐκ Σπάρτης καὶ Κροκόπουμος. Εἶναι τῶν τριῶν Ἀσπικῆς δια-



κρινόμενα διὰ τὸν θαυμάσιον κιτρινοπορφο-  
γαλλιόχρουν χρωμάτισμόν, ὅστις ἐπὶ τῆς κοι-  
λαῖς γίνεται ὑπόλευκος ποικιλλεται δὲ ὑπὸ πολ-  
λῶν σειρῶν κηλίδων ἀπλῶν μὲν καὶ μελανῶν  
ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, τῆς ράχεως καὶ τῆς οὐρᾶς,  
διφθαλμοειδῶν δὲ ἐπὶ τῶν πλευρῶν. Ως ἐκ  
τούτου τὸ δέρμα τῆς Λεοπαρδάλεως ἀποτελεῖ  
μίαν τῶν πολυτιμωτάτων διφθερῶν.

Κατερχόμενοι πρὸς τὰ κάτω ἀπὸ τοῦ κλωβοῦ τῶν λεόντων συναντῶμεν τὸ πάροκον τῶν Ἐλαφοειδῶν, εὐρύτατον περίφραγμα ἔχοντον, χωριζόμενον εἰς πολλὰ διαιμερίσματα καὶ φέρον, ἐν τῷ κέντρῳ οἰκίσκον κατασκευασμένον ἐπίσης ἐκ παχέων κορυδῶν δένδρου.

Ἐντὸς αὐτοῦ εὑρίσκονται τὰ ἔξης ἐλαφοειδῆ  
ζῶα:

Τέσσαρες ἔλαφοι μία ἄρρην ἡλικίας 4-5 ἔτῶν, δωρηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ κ. Ἐμμ. Ἐμίλη, δευτέρα ἐπίσης ἄρρην δωρηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐν Ρουμανίᾳ κ. Λ. Λάλου, τρίτη θήλεια, δῶρον τοῦ ἐν Ρουμανίᾳ κ. Α. Κούση καὶ ἐν μικρόν θῆλυ γεννηθὲν ἐν τῷ Ζωολογ. Κήπῳ ἦταν τοῦ πατέρος της.

Κηπω ὑπὸ τῆς προηγουμένης. Πάντα ἀνήκουσιν εἰς τὸ εἶδος τῆς κοινῆς ἡ εὐγενοῦς ἐλάφου, διακρίνονται δὲ διὰ τὸ ἔκτάκτως μέγα ἀνάστημα αὐτῶν. Μεταξὺ τούτων τὰ ἄρρενα μόνον, ὡς γνωστόν, φέρουσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κέρατα, ἀτινα εἶνε ἐπὶ τοσούτῳ μᾶλλον διακλαδωμένα, ὅσῳ μεγαλητέρα ἡ ἡλικία τοῦ ζώου· μᾶλιστα δὲ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διακλαδώσεων δύναται τις νὰ συμπεράνῃ περὶ τῆς ἡλικίας τοῦ ζώου. Οἱ ἐπισκεπτόμενοι τακτικῶς τὸν Ζωολ. Κῆπον θὰ παρετήρησαν ὅτι διόλοκληρος ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς δενδροειδῆς διάκοσμος τῶν κεράτων ἀποπίπτει τὸν χειμῶνα, ὑπολειπομένων μόνον δύο μετωπικῶν ἐκφυμάτων δλίγον κατ' δλίγον ἐκβλαστάνουσιν ἐκ τῶν οἰονει τούτων κέρατα μαλακά, αἱμοβριθήσασι τερπυτικά, ἕτοι δὲ τοιχία.

*Εἰς Κριός Ιαπωνικός*, δῶρον τοῦ ναυάρχου Σκούδλωφ, εἰς κριός δωρηθεὶς ύπὸ τοῦ κ. Μιχ Τζαμάρου, δύο αἴγαγροι δωρηθεῖσαι ύπὸ τῶν κ. κ. Otto Weissmann καὶ Δ. Φαβρικένη καθώς καὶ μία αἴγαγρος ἀγορασθεῖσα, οὕσα δὲ ἐκ τῶν σπανιωτάτων αἴγαγρων τῶν ἀπαντωσῶν ἐπὶ τῆς νήσου Εονιουμέλουν.

ουγχρόνως τὰ δέρμα ἔηρανόμενον καὶ ἀποτριβόμενον ὑπὸ τοῦ ζώου ἐπὶ σκληρῶν ἀντικειμένων ἀποτίπτει. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐξαιλουθεῖ τὸ φαινόμενον κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον.  
*Tοεῖς* ἔλαφοι ἀστεροφύοι, ὥτοι ἐν Κείμον-

Τρεῖς ἔλαφοι ἀστεροφύδιοι, ἵτοι ἐν ζεῦγος προελθόντες ἔξι ἀγορᾶς καὶ ἐν μικρὸν γεννηθέντες

ἐν τῷ Ζ. Κήπῳ. Αὗται ἔχουσιν ἀνάστημα μικρότερον τοῦ τῶν κοινῶν ἐλάφων, φέρουσι δὲ ἐπὶ ὄλοντίχοις τοῦ δέρματος λευκάς κηλίδας ἀστεροειδεῖς.

*Mia δορκάς ἀρρην συμπληρώσασα ἥδη τὸ ποδῶν ἔτος. Εἶνε ξῶν ἀξιολογάτας καὶ ἔξημερωμένον, ἀνατραφὲν μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πρόφητη πρωθυπουργοῦ καὶ Δημ. Ράλλη καὶ δωρηθὲν ὑπὸ τῆς δεσποινίδος θυγατρός του κ. Μαρίκας Ράλλη εἰς τὸν Ζωολ. Κήπον. Καὶ τῆς δορκάδος τὰ κέρατα ἀποπίπτουσι καὶ ἀναφύονται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὃς καὶ τὰ τῶν ἔλαφων.*

Πέντε Δάμαι, κοινῶς Πλατώνια, δύο ἄρρενα  
καὶ δύο θῆλεα διωρηθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Περι-  
κλέους Γρυπάρῃ ἐκ τῶν ἐν Πολωνίᾳ κτημάτων  
του καὶ ἐν γεννηθέν ἐν τῷ Ζωολ. Κήπῳ. Λί-  
δάμαι κατάγονται εἰς Ἀφρικῆς καὶ ΝΑ. Ἀσίας,  
ἐνθεν μετεόρθησαν καὶ εἰς Εὐρώπην παρ' ἡ-  
μῖν ενδιόσκονται ἐν Ἰνδονησίᾳ. Διακρίνονται  
ἀπὸ τῶν κοινῶν ἔλαφων, ἐκτὸς ἄλλων ίδιως ἐκ  
τῆς μορφῆς τῶν κεράτων, ἀτινα ἀπολήγουσιν  
εἰς κοουφὴν πτηναιούσιδης πετλατικούς.

Πρός τούτους τὰ ἔξης Κοιλόκερα: *Mía αἰξ  
Ἀγκύρας ἀρρην,* δωρηθείσα ὑπὸ τοῦ κ. Περι-  
κλέους Γρυπάρη. Αἱ αἰγεῖς τῆς φυλῆς ταύτης  
διακρίνονται διὰ τὸ μακρὸν καὶ μεταξοειδὲς  
τριχώμα των. Εἴχομεν κατ' ὅρχας ἐν ζεῦγος καὶ  
προσεπαθήσαμεν νὰ ἐπιτύχωμεν γονιμωτοίσιν  
διὰ νὰ διαδοθῇ βαθμηδὸν ἡ φυλὴ αὕτη καὶ  
ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ θῆ-  
λεια, οὐσα φαίνεται πολὺ ήλικιωμένη, δὲν ἐτε-  
κνοποίησε; δευτέρα δέ τις θήλεια παραχωρη-  
θείσα ἡμῖν ἀκολούθως ἐπίσης ὑπὸ τοῦ κ. Γρυ-  
πάρη ἀπέθανε πολὺ ταχέως. Εὐχῆς ἔργον θὰ  
τον, ἐὰν οἱ γεωργικοὶ σταθμοὶ ἐπετύγχανον τὴν  
ταρ' ἡμῖν ἐγκλιμάτισιν τῶν αἰγῶν τούτων χά-  
ριν τοῦ μεταξοειδοῦς τριχώματός των ἔχοντος  
τολλὴν ἀξίαν.

*Εἰς Κριός ἵπαπτηός, δῶρον τοῦ ναυάρχου  
Ἐκρύβλωφ, εἰς ποιὸς δωρηθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Μιχ.  
Ζαμάρου, δύο αἴγαγροι δωρηθεῖσαι ὑπὸ τῶν  
κ. Otto Weissmann καὶ Δ. Φαβρικέη πα-  
ώς καὶ μία αἴγαγρος ἀγορασθεῖσα, οὕσα δὲ  
τῶν σπανιωτάτων αἰγάγρων τῶν ἀπαντω-  
ῶν ἐπὶ τῆς νήσου Ἐσημούλου.*

Ἐπιὰ ἀντιλόπαι δορκάδες κοινῶς γαζέλλαι  
ωρηθεῖσαι ὑπὸ τῶν π.κ. Γ. Παπασπυροπούλου,  
Ωδ. Βάκουλη, Σπιρ. Δαμασκηνοῦ, Δημ. Κων-  
ταντινίδου, Κ. Βουδούρη, Β. Βεργῆ καὶ Ζώ-  
νι ἀντιπλοιάρχον. Εἶνε αἴγαγροι τῆς Β. Ἀφρι-  
κής, διακρίνονται δὲ διὰ τὸ ραδινὸν ἀνάστημα

τῶν καὶ τὴν ἐλαφρότητα καὶ κομψότητα τῶν  
κινήσεών των.

Τὰ κέρατα τῶν αἰγῶν, τῶν προβάτων,  
τοῦ βόδες καὶ τῶν λοιπῶν καλουμένων Κοι-  
λοκέρων, είνε μόνιμα, ἀπλᾶ καὶ ἀποτελοῦν-  
ται ἐσώτερικῶς ἐκ κωνοειδοῦς ἀποφύσεως τοῦ  
μετωπικοῦ διστοῦ καὶ ἐξωτερικῶς ὑπὸ κερατί-  
νης θήκης διαφόρου σχήματος.

Ολίγον κατωτέρῳ τοῦ πάρκου τῶν ἑλάφων  
κεῖται ὁ κλωθός τῶν Σαρκοφάγων πτηνῶν,  
κατασκευασθεὶς δυπάνη τοῦ διευθυντοῦ τοῦ  
Πρακτορείου τῶν Ἐφημερίδων κ. Σπ. Τοσγ-  
γάρη. Ἀποτελεῖται ἐκ πέντε διαμερισμάτων,  
ἐν οἷς περιέχονται γῦπες, ἀστοί, λέρακες καὶ  
γλαύκες. Πάντα ταῦτα τὰ σαρκοφάγα πτηνά  
είνε ἐγχώρια ἐκτὸς ἐνὸς Ἀλιαέτου, ὃν ἀπέ-  
στειλε δῶρον ὁ δωρητής καὶ διαφόρων ἄλλων  
ζώων ἐν τῷ Z. Κήπῳ κ. Κωνστ. Μπαρούμης  
ἐκ Πλοτ.-Σάιδ.

Περαιτέρω έρχεται δὲ ἐκ τοιῶν διαμερισμάτων ἀποτελούμενος κλωβὸς τῶν Καγκουρό, κατασκευασθεὶς δαπάναις τοῦ ἀρχιτέκτονος καὶ ἔργολάβου κ. Τιώννου Μαμάη. Περιέχει δύο εἴδη Καγκουρό, τὴν *Μπενέττειον* καὶ τὴν *Ρωμαλέαν* Καγκουρό, ἀγορασθείσας ἐκ τοῦ ἐν Ἀμβέρσῃ Ζωολ. Κήπου.

Τὰ ζῶα ταῦτα ζῶντα μόνον ἐν Αὐστραλίᾳ εἶνε ἐκ τῶν περιεργοτάτων θηλαστικῶν, ἔχοντα τοὺς δόπισθίους πόδας πολὺ μακροτέρους τῶν προσούσιών, μακρὰν οὐράν καὶ πορεύομενα διὰ πηδημάτων μεγάλων, καθ' ἓν μεταχειρίζονται πρὸς στήθειν μόνον τοὺς δόπισθίους πόδας καὶ τὴν οὐράν. Οἱ πρόσθιοι πόδες χρησιμεύουσι κυρίως πρὸς πρόσληψιν τῆς τροφῆς. Κύριον χαρακτηριστικὸν αὐτῶν εἶνε ὅτι φέρουσιν ἐπὶ τῆς κοιλίας μάρσιπον, τοῦ δποίου τὸ τοίχωμα δυοστηρίζεται ἐκατέρωθεν ὑπὸ δύο δστῶν, μαρσιπείων, προσφυομένων ἐπὶ τοῦ προσθίου μέρους τῆς ἥβικῆς συμφύσεως. Ἐν τῷ θηλάκῳ τούτῳ ἐντίθενται τὰ γεννώμενα νεογνά, ὡς δύτα εἰσέτι λίαν ἀτελῆ, καὶ θηλάζοντις ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ μαστῶν. Διὰ τὸν λόγον τούτον καλοῦνται τὰ ζῶα ταῦτα *Μαρσιπιοφόρα*.

Παράκειται εἰς προσωρινὸς κλωθόδος ἐκ συρματοπλέγματος περιλαμβάνων τρεῖς γεράνους, δωρηθέντας ὑπὸ τοῦ κ. Λ. Ν. Λοΐζου, ἐξ ὧν οἱ δύο κατάγονται εἰς Αἰθιοπίας καὶ διακρίνονται διὰ τὸ ὡραῖον λοφίον, δπερ φέρουσιν ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἐν εἰδει στεφάνου, εἶνε δὲ οἱ

νπδ τοῦ Ἀριστοτέλους παλούμενοι ἀρχιγέραροι  
ἢ γεράνιαρχοι (*Balearica pavonina*), δὲ δὲ  
τοίτος εἶναι δὲ ἀπαντῶν καὶ ἐν τῇ μεσημβριανῇ  
Ἐνδρόπη καὶ μέχρι τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς γέ-  
ραροι ἢ παρθένοι (*Anthropoides virgo*).

Παραπλεύρως διψήσηται ὁ μέγας κλωβὸς τῶν ἀρκτῶν, κατασκευασθεὶς δαπάνη τοῦ ἐνταῦθα κ. Ν. Βλάγκαλη κατὰ σχέδιον ἐκπονηθὲν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ιδίου. Αποτελεῖται ἐκ κεντρικοῦ εὐθεός σιδηροφράκτου διαμερίσματος, φέροντος ἐν τῷ κέντρῳ δεξιαρενήν καὶ ἐκ δύο ἔνθεν καὶ ἔνθεν συμμετρικῶς κειμένων λιθίνων οἰκίσκων, εἰς δινέσερχονται αἱ ἄρκτοι, ἵνα προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τῆς θερμότητος τῶν ἀκτίνων τοῦ ἥλιου κατὰ τὸ θέρος.

κεντρικής Ἀμερικῆς, τρέφονται δὲ καὶ ἔξοχὴν ἐκ καρπῶν διαφόρων.

Δύο ἀηδόνες, δωρηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ κ. Παν. Παπάζογλου καὶ διακρινόμεναι διὰ τὸ ώραιον αὐτῶν κελάδημα, εἶναι ἐπίσης λίαν ἀξιόλογοι.

Ἀκριβῶς ἀπέναντι τοῦ Πτηνῶνος Τσιγοδᾶ, εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος τῆς πλατείας κεῖται μικρὸς δικτάγωνος κλωβὸς διφορημένος ἕσσωθεν εἰς τρία διαμερίσματα καὶ περιλαμβάνων τρία διάφορα εἴδη Ἡμιπιθήκων :

Ἐν ζεῦγος Λεμονορίων αἴλουροις εἴδων, ἀγορασθέντων ἐκ τοῦ Ζωολ. Κήπου Ἀμβέρστης. Εἶναι ζῶα τῆς Μαδαγασκάρης καὶ διστρίνονται ἔξωτικῶς κυρίως ἐκ τῶν δακτυλίων τῆς οὐρᾶς, οἵτινες εἶνε ἐναλλήλικες λευκοί καὶ μέλανες.

Ἐν ζεῦγος Λεμονορίων μακάρων ἡ Αἰθιόπων τὸν ἔνα ἐδώρησεν δ. κ. Ιάκ. Ψάλτης καὶ τὸν ἔτερον ἡ Ἐταιρεία τῶν Τροχιοδόμων. Εἶναι καὶ οὗτοι Ἡμιπιθηκοὶ τῆς Μαδαγασκάρης, παρουσιάζουσι δὲ τὸ λίαν ἀξιοπερίεργον φαινόμενον διὰ τὸ μὲν ἀρρενοφύλακας καταστανέργουν ἐπὶ τῶν νώτων, τὸ δὲ θῆλαν καστανέργουν ἐπὶ τῶν νώτων, ὅπολευκον δὲ ἐπὶ τῶν πάρειων, τῶν ποδῶν καὶ τῆς οὐρᾶς ὡς ἐκ τούτου δὲ ἐνόμιζον ἀλλοτε διὰ τὸ ησαν δύο διάφορα εἴδη Ἐκ τοῦ ζεύγους τούτου ἀπεκτήσαμεν ἥδη καὶ νεογνόν.

Ἐνα ἔτι λεμονόριον Μακάρων ἀρρενα δωρηθέντα ὑπὸ τοῦ ἐν Πόρτ-Σαΐδ κ. Μ. Ψάλτου.

Ἐνα Λόριν βραδυκίνητον, ἡμιπιθηκον κατοικοῦντα ἐν Βορείῳ, Σουμάτρᾳ καὶ Ιάβᾳ, δωρηθέντα ὑπὸ τοῦ ἐν Πόρτ-Σαΐδ κ. Κ. Μπαρούμη.

Ταῦτα ἐν γενικαῖς γραμμαῖς εἶνε τὰ κυριώτερα ζῶα τὰ ἀποτελοῦντα ἐπὶ τοῦ παρόντος τὴν συλλογὴν τοῦ ἡμετέρου Ζωολογικοῦ Κήπου. Βεβαίως δὲν δύναται νὰ παραβληθῇ ἡ συλλογὴ αὐτῇ πρὸς τὴν τῶν ἀλλων ἐν. Ἐνδρῶπη Ζωολογικῶν Κήπων, ἀλλ' ὅμως, ἐὰν λάβῃ τις ὑπὸ δψιν διετία μόλις παρθῇλαν ἀπὸ τῆς ιδρύσεως τοῦ ἡμετέρου, διὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐδέστησε νὰ ληφθῇ φροντὶς ὅχι μόνον περὶ κατασκευῆς κλωβῶν, προμηθείας καὶ σύντηρήσεως τῶν ζώων, ἀλλὰ πρωτίστως περὶ πλήρους ἀνακαινίσεως καὶ μορφώσεως τοῦ γηπέδου διὰ πολυδαπανωτάτων ἐπιχωματώσεων καὶ ἀνασκαφῶν νὰ εὑρεθῇ καὶ νὰ διοχετευθῇ ὑδωρ· νὰ δενδροφυτευθῇ δικτάγωνος, εἰς δὲν ὑπῆρχεν οὐδὲ ἵκνος δέγδρου καὶ μάλιστα καρπούς τελματώδης καὶ ἀλατοῦχος νὰ καταπολεμηθῇ ἡ ἀδιαφορία καὶ αἱ μεμψιμοιδίαι τῶν μὲν νομιζόντων διὰ αὐτὰ εἶνε ἀχρηστα, εἶναι πολυτέλεια διὰ τὸν τόπον μας, «διὰ αὐτὰ δὲν εἶναι γιὰ τὴν

Ἐλλάδα», κατὰ τὸ ἀηδὲς τετριμμένον λόγιον τῶν μὴ δυναμένων νὰ δημιουργήσωσι τι καλὸν ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν νὰ ἔξουστερον πάθωσιν αἱ ἀντιδράσεις τῶν δὲ καταπολεμούντων πᾶν διὰ νέον καὶ προοδευτικὸν γίνεται ἀνεῦ τῆς συμπράξεως αὐτῶν ἐάν, λέγομεν, πάντα ταῦτα λάβῃ τις ὑπὸ δψιν καὶ πρὸς τούτους διὰ τὸ πᾶν ἐπρεπε νὰ γίνῃ διὰ συνεισφρόν καὶ δωρεῶν, θὰ ὁμολογήσῃ διὰ τὸ γενόμενον σχετικῶς δὲν εἶναι ἀνάξιον λόγου. Ἀλλως τε ἡ καταπληκτικὴ συρροὴ τοῦ κόσμου, ἥτις διλονέννι βαίνει αὐξανομένη, ἀποδεικνύει διὰ τὸ λόρδημα τοῦτο, καὶ διπάς ἐστὶ νῦν, παρουσιάζει πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἀξιοθέατον καὶ διὰ καὶ ὁ ἐλληνικὸς λαὸς καταλλήλως καθοδηγούμενος εἶναι εἰς ὑστερὸν νὰ διαγιγνώσκῃ καὶ νὰ ποιῆται χρῆσιν τῶν θεαμάτων ἐκείνων, ἀτίνα συνδυάζουσι τὸ τερπνὸν μετὰ τοῦ ὠφελίμου καὶ διδακτικοῦ. Ἐξ χιλιάδες ἐπισκεπτῶν εἰσῆλθον εἰς τὸν Ζωολογικὸν Κήπον κατὰ τὰς δύο ἡμέρας τῶν Χριστογένων ἐν τοῦ ἐργατικοῦ κόσμου τὸ πλεῖστον καὶ ἄλλοι τόσοι περίπου τὸ Πάσχα καὶ διέτριψαν αὐτόθι καθ' ὅλην τὴν μεταμεσημβρίαν περιτρέχοντες ἀπὸ κλωβοῦ εἰς κλωβόν καὶ βλέποντες καὶ μανθάνοντες καὶ διδασκόμενοι, ἐνῷ ἀλλοιοι οἱ πλεῖστοι τούτων θὰ διεσπείροντο εἰς τὸν καπτηλεῖα καὶ καφενεῖα δαπανῶντες καὶ φθειρόμενοι καὶ ἐν τέλει κακουργοῦντες. Διὸ καὶ δρυθῶς ἀπεφήνατο διὰρχης τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, διαβασιμώτατος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, διτις εἶναι ἐκ τῶν τακτικωτέρων ἐπισκεπτῶν τοῦ Ζωολ. Κήπου, διὰ «ἀρκεῖ νὰ δημιουργήθωσιν ἀκόμη ὅληγα τοιαῦτα κέντρα καὶ λύτεται τὸ ζήτημα τῆς Κυριακῆς ἀργίας καὶ . . . τῆς Κυριακῆς κακουργίας».

Πόσον δ' ἀφ' ἐτέρου ἡθοπλαστικὴ ὑπῆρχεν ἡ ἐπίδρασις τοῦ Ζωολ. Κήπου, ἀποδεικνύει καὶ τὸ γεγονός διὰ, ἐνῷ καὶ ἀρχαὶ εἴχομεν πολλὰ κρούσματα βαρβαρότητος καὶ ἀσπλάγχνου συμπεριφορᾶς πρὸς τὰ ζῶα, μέχρι σημείου ὥστε νὰ ἔξοργωσι δι' αἰχμηρᾶς φάβδου τὸν διφθαλμὸν λύκου ἡ νὰ δηλητηριάσωσι πίθηκον διὰ πυρείων ἐπὶ τούτῳ φυρμέντων αὐτῷ πρὸς βρῶσιν, κατήντησε προϊόντος τοῦ χρόνου νὰ ἀναπτυχθῇ βαθμηδὸν τὸ αἰσθημα τῆς συμπαθείας καὶ ἀγάπης πρὸς τὰ ζῶα, οὕτως ὥστε νὰ μὴ ἔχωμεν πλέον ἀνάγκην φυλάκων καὶ ἀστυνομικῶν κλητήρων παρ' ἐκάστω τῶν κλωβῶν, ἀπὸ πολλῶν δὲ ἥδη μηνῶν οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ἐκτροπον συνέβη ἐν αὐτῷ. Ἀπ' ἐναντίας μάλιστα παρετηρήσαμεν διὰ αὐτῶν οὐρῶν οἱ αὐτοὶ πολλάκις τοῦ μηνὸς καὶ τῆς ἑβδομάδος

ἐνίστεται ἐπισκέπτονται τὸν Ζ. Κήπον καὶ ἐπιδαιμονίζουσι τὰς μεγαλειτέρας περιοπήσεις εἰς τὰ ζῶα.

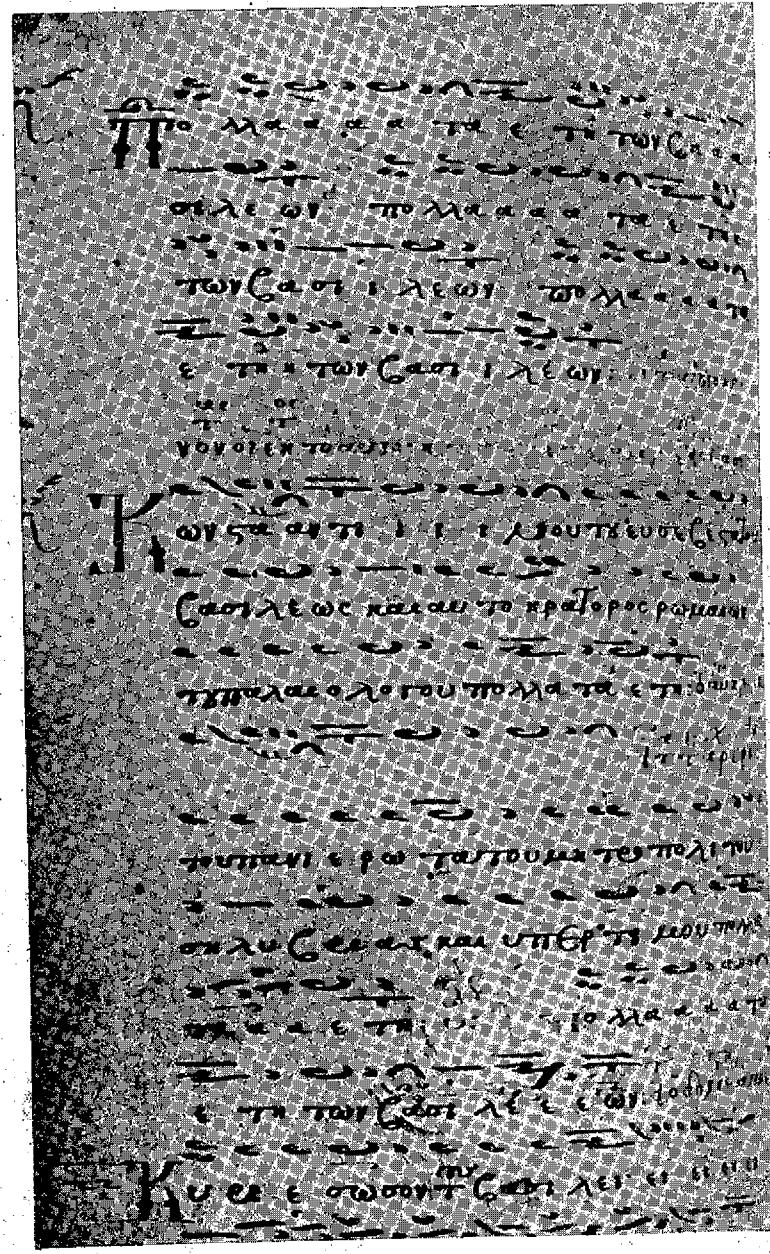
Ταῦτα διὰ τὸ θεαματικόν, διδακτικὸν καὶ μορφωτικὸν μέρος τοῦ Ζωολ. Κήπου, τοῦ διποίου τὴν σπουδαιότητα δύναται πᾶς τις νὰ ἔκτιμησῃ.

«Ἄλλ' ὁ Ζωολογικὸς ἡμῶν Κήπος δὲν περιορίζεται μόνον ἐως ἐδῶ· ἔχει καὶ σκοπὸν πρακτικὸν καὶ πλονιτοπαραγωγικόν. Ἡρχισεν ἥδη ἀπὸ τῆς δρυιθοτροφίας καὶ βαίνων ἐπὶ προδιαγεγραμμένου σχεδίου προτίθεται βαθμηδόν, ἐφόσον οἱ πόροι συντονίσονται, νὰ καλλιερ-

γήσῃ καὶ ἀναπτύξῃ τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς Ζωοτεχνίας, διὰ τῆς μετακλήσεως ἐν ἀνάγκῃ εἰδικῶν ἐμπειρῶν ἀνδρῶν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, καὶ συντελέσῃ οὕτως εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς ὑιοτῆτος εὐημερίας τῆς ἡμετέρας χώρας.

Τοιοῦτος ὁν δὲν οἱ Ζωολογικὸς Κήπος νομίζομεν διὰ δικαιοιοῦται νὰ τύχῃ τῆς ὑποστηρίξεως πάντων τῶν ἐνδιαφερομένων διὰ τὴν πρόδοιον καὶ εὐημερίαν τῆς ἡμετέρας πατρίδος.

N. K. ΓΕΡΜΑΝΟΣ  
Συνθετικὸς τοῦ Ζωολογικοῦ Κήπου.



Ο υμνός τοῦ Παλαιολόγου.

## ΕΡΩΣ ΜΙΚΡΑΣ ΚΟΡΗΣ

Ποία είνε ή μικρά κόρη, ή δποία είς μίαν περίοδον της παιδικής της ήλικίας, δὲν είχε τὰς δρμεμφύτους ἔρωτικὰς τρυφερότητας, ή δποία δὲν είχε τὸν μικρόν της ἔρωτα; Ἐνθυμοῦμαι μίαν μητέρα ή δποία ἔλεγε είς τὴν ἐγγονήν της ποὺ ἡτον ἔρωτευμένη σχεδὸν καμιὰ μὲ τὸν ἀδελφόν μου, ο δποίος ἡτο τότε σχεδὸν τοιάντα ἑτῶν νέος.

«Ἐ, μικροῦλα μόν, τὸν εἶσαι τὸ αἰσθημα, καὶ αὐτὸς είνε ή κρίσις πάντα σὺ θὰ ἡσαι ή γελασμένη!»

Καὶ τὰ ἔλεγε αὐτά, η γυναικα αὕτη, γυναικα όχι συνήθης, μὲ τὸ μειδίαμα τῆς Ζοκόνδας ποὺ ἥρχετο κάποτε φυσικὰ εἰς τὰ χεῖλη τῆς.

Καὶ, μὲ τὸν μελαγχολικόν, ἐπόσθετε, ἀπένθυμονέν σ' ἐμᾶς τὸν δύο : «Μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν ἀφίσῃ δλίγα ἀκόμη χρόνια ν' ἀγαπᾷ ἔτοι... ἔπειτα προσπαθοῦμε καὶ τὴν περιοδοῦμε». .

Υπάρχει μία περίοδος ἀποτελουμένη ἀπὸ μερικὰ χρόνια κατὰ τὰ δποία ο κοριτσικος μικρὸς ἔρως δὲν ενδιέσκει η ἐπιείκειαν καὶ μειδιάματα ενμενή ἀπὸ ἐκείνους τὸν δποίους τέρπει η ἐν ἀπειφοστῷς μικρῷ μῆμησις αὕτη τὸν ἔρωτος. Καὶ μικροὶ ἔρωτες εἰς τὸν βίον τῆς μικρᾶς κόρης, ὑφίστανται ἀπὸ τὴν ήλικίαν τῶν πέντε ἑτῶν ἔως εἰς τὴν ήλικίαν κατὰ τὴν δποίαν τὸν μικρὸν ἔρωτα διαδέχεται ο Ἐρώς.

Τόρα, τὸ ἐνδιαφέρον εἰς τὰς ἔρωτικὰς αὐτὰς κλίσεις, είνε ἀκριβῶς τὸ χρονικὸν ἐκεῖνο σημεῖον κατὰ τὸ δποίον αὗται συνενόντουν κατὰ τὸ ἀκόμη ἀπὸ τὸν μικρὸν ἔρωτα τὸν μικρὸν κοριτσιοῦ καὶ ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῆς νεάνιδος.

Οὗτο δὲν ἥμπορω νὰ μὴ διηγηθῶ ἦτον ἰστορίαν ἐνδὲς ἀπὸ τὸν δποίον παραγνηνικὸν αὐτὸν δρωτας, ἔρωτος ἀμόνου καὶ ἀνθρηοῦ ὡς τὸ ἄρωμα τῶν ἀνθεμίδων τῶν δασῶν τῆς βορείου Γαλλίας πλησίον τῶν δποίων καὶ ἐβλάστησε.

Μία μικρὰ κόρη ἔξη εἰς τὴν ἀριστοκρατικὴν ταξιν ενδωπαίκης πρωτευούσης—όχι τοῦ Παρισιοῦ—ἀλλὰ χωρὶς νὰ κάμη βῆμα μακρῶν ἀπὸ τὴν μητέρα της ποὺ τὴν είχε γαλουχήσει, τὴν είχεν ἀναδρέψει, τὴν είχεν ἐκπαιδεύσει, καὶ

χωρὶς διμηλίους φύλας, χωρὶς στενάς σχέσεις μὲ τὰς κυρίας τῆς κοινωνικῆς τάξεως εἰς τὴν δποίαν ἀνήκον. Ή μητέρα της ἡτον εὐχαριστημένη νὰ διαπλάσῃ ἔνα δὲν τῆς ἀρεσκείας της, ἔνα παιδὶ ἀγριο καὶ ποιητικό, τὸ δποίον ἀγνοοῦντες ἀπὸ τὴν ζωὴν μόνον δύο η τοιά μυθιστορήματα τοῦ Δίκενς.

Μεταξὺ τῶν γνωρίμων τοῦ σπιτιοῦ τῶν, δποὺ ἐδέχοντο πολλοὺς καλλιτέχνας, ἡτον ἔντος δποίος τὴν είχε περιποιηθῆ ποὺ δταν ἡτο πολὺ μικρά, διηγούμενος εἰς αὐτὴν παράμερα διαφόρους ἰστορίας, καὶ δταν ἡτο παραπολὺς κόπτος—εἰς τὴν αἴθουσαν, ἀνερχόμενος εἰς τὸ δωμάτιον της δποὺ τῆς ἔωρας φραγάριψε ἀνθρωπάκια, καὶ δταν ἡτο ἀστενής, ἀναγινώσκων εἰς τὸ δωμάτιον της δποίος εἰχεν ἀστενής, τὴν στιγμὴν ποὺ τοῦ ἔδωσε τὸ χέρι, δ ταξειδιώτης δ δποίος είχεν. Ήδη καταβῆ ἔνα σκαλοπάτι τῆς ἀποβάθρας, ἔστραφη καὶ τὴν ἐφίλησε ἔξαφρα.

Τρέχουσα, ἐφυγεν η μικρὰ κόρη πρὸς τὸ σπίτι, ἔπειτε εἰς τὸ κρεββάτι, ἔμεινε δλην τὴν ἀλλήν ἥμέραν κλινήρις, μὲ τὸ μάγουλο χωμένο στὸ προσκέφαλο, φοβουμένη μήπως ἴδουν τὸ σημάδι τοῦ φιλοῦ τὸ δποίον ἥσθιαντο δτι τὴν ἔκαπε.

Καὶ ἐντρέπετο διὰ τὸ φιλὶ αὐτό, ἀλλὰ συγχρόνως τῆς ἡτο πολὺ ἀγαπητό.

Τὴν είχεν ἔτσι φιλήσει εἰς τὸ σκαλοπάτι τῆς ἀποβάθρας δ πολυαγαπημένος νέος, ἔπειτα ἀπὸ μίαν ἔηγησιν μὲ τὴν μητέρα η δποία τοῦ είχε δηλώσει δτι η κόρη της ἡτο παραπολὺ νέα διὰ νὰ πανδρευθῆ προτοῦ νὰ περάσουν μερικὰ χρόνια, καὶ δτι ἀλλως τε δὲν θὰ τὴν ἔδιδεν εἰς ἀνθρωπὸν χωρὶς χρήματα καὶ

Περίεργον! δταν ἐκείνος ἡτο πλησίον τῶν, ἐκείνη δὲν είχεν ἀντιληφθῆ δτι τὸν ἡγάπα, καὶ η πρὸς αὐτὸν ἀγάπη της τῆς ἀπεκαλύπτετο τόρα κατὰ τὴν ἀπονοίαν τοῦ. Ἐν τῷ μεταξὺ η μητέρα της μικρᾶς κόρης καὶ δ νέος συνηγηθῆσαν, ἔηγηση δ ἔνας εἰς τὸν ἀλλον, ἐπῆλθεν η συμφιλίωσις καὶ δ νέος προσεκλήθη νὰ περάσῃ δλίγας ἥμέρας εἰς τὴν ἔξοχήν των.

Ἐτὶς τὰς φύσεις τοῦ βορρᾶ η πρώτη ἔρωτικὴ ἔξεγεσις ἀναπτύσσει ἔνα είδος ἔξαλλου πανθεσμοῦ κατὰ τὸν δποίον ἀσμένως θὰ περιεπιτύσσετο κανεὶς τὰ δένδρα καὶ δλην τὴν πλᾶσιν. Καὶ η ἔρωτικα μικρὰ κόρη, ἐν τῷ λυρισμῷ τῆς καρδίας της ηδλόγει τὸν δημιουργὸν τοῦ

ἡλίου, τῶν νεφῶν, τοῦ ὕδατος τῶν ρυακίων, τῶν πτηνῶν, τοῦ καθενὸς τόσῳ καλὰ καμαρένου μικροῦ φύλλου, καὶ η δδὸς τοῦ μικροῦ ἐκεὶ συνοικισμοῦ η συμπιεζομένη ἀπὸ τοίχους ἀπὸ πηλὸν, ἐπάνω ἀπὸ τὸν δποίον μόλις ἀνέκυπτον δλίγαι ἵσχναι πασχαλέαι, δδὸς ἀγούσα εἰς τὸ γλαυκὸν πέλαγος — τῆς ἔφαίνετο δταν ἔστηρεν εἰς τὸν βραχίονα τοῦ πολυαγαπημένου νέον, δδὸς τοῦ παραδείσου. Καὶ ἔγραφεν ἀφελῶς εἰς τὸ παιδικόν της ἥμερολγιον. «Μιλοῦμε τόσῳ πολὺ, μοὺ λέγει τόσῳ χαριτωμένα πράγματα, ἀλλὰ δὲν ἥμπορω νὰ γράψω δλα μοχθηρόν. Καὶ ἀπὸ τὸ στόμα του τὸ ἔως τώρα δλο ἐνθουσιασμόν, ἥκούντο μόνον ἀντιλογία, πειράγματα διαρκῆ, εἰδωνεῖαι καὶ σκόρματα καὶ σαρκασμοῖ, λόγια σκεπτικιστοῦ διακωμαδοῦντος τὴν γεμάτην ἀπὸ μυστικισμὸν τόσῳ ποιητικὴν ἔξαρσιν τῆς μικρᾶς κόρης πνοὴ παγωμένη ἔφαίνετο δτι ἐμάρασιν τὰ ποιητικά της ἴδεωδη, τὰς ἐλπίδας της καὶ τὰ δνειρά της, τὴν παιδικὴν γενναιοθυμίαν. Παραπολὺ νέα ἀστενεῖται νὰ ἥμπορέσῃ νὰ διδῇ πόσῳ ἀπίθανος ἡτο η τόσῳ φαγδαία ἥθική μεταβολή, ἥσθιάντο σκληρὰν ἀπογοήτευσιν ἐν μέσῳ μεγάλης πικρίας τῆς ψυχῆς, καὶ δταν ἔμενε μόνη, ἔκλαιε, μὲ τὸ πρόσωπον χωμένον μέσα εἰς τὴν χλόην, τὸν νεαρόν της φίλον.

Ο ἔρωτευμένος ἐπέστρεψεν ἔπειτα ἀπὸ δλίγας ἥμέρας μὲ δψιν ἀλλαγμένη καὶ μὲ μειδαμα μοχθηρόν. Καὶ ἀπὸ τὸ στόμα του τὸ ἔως τώρα δλο ἐνθουσιασμόν, ἥκούντο μόνον ἀντιλογία, πειράγματα διαρκῆ, εἰδωνεῖαι καὶ σκόρματα καὶ σαρκασμοῖ, λόγια σκεπτικιστοῦ διακωμαδοῦντος τὴν γεμάτην ἀπὸ μυστικισμὸν τόσῳ ποιητικὴν ἔξαρσιν τῆς μικρᾶς κόρης πνοὴ παγωμένη ἔφαίνετο δτι ἐμάρασιν τὰ ποιητικά της ἴδεωδη, τὰς ἐλπίδας της καὶ τὰ δνειρά της, τὴν παιδικὴν γενναιοθυμίαν. Παραπολὺ νέα ἀστενεῖται νὰ ἥμπορέσῃ νὰ διδῇ πόσῳ ἀπίθανος ἡτο η τόσῳ φαγδαία ἥθική μεταβολή, ἥσθιάντο σκληρὰν ἀπογοήτευσιν ἐν μέσῳ μεγάλης πικρίας τῆς ψυχῆς, καὶ δταν ἔμενε μόνη, ἔκλαιε, μὲ τὸ πρόσωπον χωμένον μέσα εἰς τὴν χλόην, τὸν νεαρόν της φίλον.

Η γυνὴ η δποία μοὺ ἔκαμε τὴν ἐκμυστήρευσιν αὐτὴν μοὺ είστε τέλος.

«Πῶς ο εἰκοσιτριετής νεανίας δ δποίος μὲ ἀγαποῦντος καὶ ἐβεβαιώθητρα ἔπειτα δτι μὲ ἀγαποῦντος μέχρι τοῦ θανάτου του... πῶς ἥμπορεσε νὰ κάμη αὐτὴν τὴν θυσίαν, θυσίαν καθημερινήν, διηνεκή. Η ίδεα μου είνε δτι δλη η δόξα της δηλεῖται εἰς τὴν ἀκραν αὐτοῦ νεότητα. Αι νεότητες ἔχουν ἀσβεστον τὴν δίψαν τοῦ μαρτυρίου».

[Μετάφρ. Δ.] ΕΔΜΟΝΔΟΣ ΓΚΟΓΚΟΥΡ



## ΕΙΔΩΛΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ

### ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΑΝΔΗ



Γεωργία Σάνδη.

**X**αῖρε, ποῦ σὲ ἀγαπῶ περισσότερον ἀπὸ δλας τὰς συναδέλφους σου, χωρὶς καμίαν ἐπιφύλαξιν καὶ χωρὶς καμίαν δυσαρέσκειαν, Γεωργία Σάνδη, σὺ δὲ ἀνθών φαντασίας εὐανθός, δὲ ποταμὸς τοῦ ἔλεους, τὸ κάτοπτρον τοῦ ἔρωτος, ή λύρα ἡ τεταμένη πρὸς τὰς πνοὰς τῆς φύσεως καὶ τοῦ πνεύματος! Διότι ὑπῆρχες ἄδολος καὶ καλὴ καὶ, παρ' ὅσα καὶ ἀν εἴπαν, ἀληθινὰ γυνή. "Ἄν δλίγον ἐφίλοσύφησες ἀφ' ἑαυτῆς, ἀλλὰ πράγματι ἀφ' ἑαυτῆς ἥσθιανθης. Παρέμεινες μέχρι τέλους ἡ μικρὰ κόρη, ἡ ὁποία εἰς τὸ Βερρὸν ἐπλιπτεῖ μὲ τὴν φαντασίαν ὡραῖα παραμύθια διὰ νὰ τέρπῃ τοὺς μικροὺς βοσκούς. Θέλουν νὰ εἰποῦν ὅτι ἔξησες παραπολὸν ἐλευθερίων· ἀλλ' αὐτὸν ἔγινε διότι δὲν ἤμποροῦσες οὔτε ν' ἀμυνθῆς κατὰ τοῦ ἔρωτος, οὔτε καὶ νὰ ἐμμείνης εἰς αὐτὸν ἀφοῦ ἐφέρεσο περισσότερον πρὸς τὸ ἔλεος καὶ τὴν μητρικὴν φιλοστοργίαν ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἀληθῆς ἀποστολὴ τῆς γυναικός. Δὲν ἡσσοὶ ἔρωμένη ἡ διὰ νὰ ἡσσαι καλλίτερα φίλη, καὶ δὲ προσορισμός σου ἡτο νὰ ἡσσαι φίλη πολλῶν. "Ησσοι καθαρὰ ρωμαντικὴ χάρις εἰς μίαν ἀμάραντον νεότητα τοῦ πνεύματος, καὶ διότι τὸ ἔξαιρετικὸν τῶν γεγονότων τὸ ὄποιον εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τοῦ ρωμαντισμοῦ, σοῦ ἐπέτρεπε νὰ πλάτης, μὲ τὴν φαντασίαν σου περιπτώσεις καλοκάγαθίας ἔξαιρετικωτέρας. "Αγαποῦσες τὴν φύσιν διότι ἀντὴ προσκομίζεις εἰς τοὺς πιστούς της γαλήνην καὶ καλοσύνην καὶ ἀγαποῦσες

παρεκτροπὰς τῆς Madame Bovary τοῦ Flaubert. "Ἄλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει χάρις εῖς σὲ ἀπομένει εἰς αὐτὴν ἀρκοῦσα εὐγένεια ψυχῆς διὰ νὰ ἔπιζητῇση ἀσυλον εἰς τὸν θάνατον. Εἴτε αἱ νευροπαθεῖς μας ν' ἀσμενίζουν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ «Τακώβου», καὶ εἴτε οἱ κατεχόμενοι ἀπὸ ἐπαναστατικὰς κατὰ τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος διαθέσεις, νὰ τρέφωνται μὲ τὸν ἀρχαδικῶτατὰ εἰδυλλιακὸν σοσιαλισμὸν τοῦ «Μυλωθροῦ τοῦ Ἀνζιβώλ!». Καὶ εἴτε τέλος, νὰ συγχωρηθοῦν αἱ ἀμαρτίας σου, διότι ποῖος ἤμπορει νὰ εἰπῇ εἰς πόσας γυναικας, εἰς πόσους ἀνδρας, δὲν νύμφη ὀγαδοποιός, ἐνέπνευσαν τὰ πλείστα μυθιστορήματά σου τὴν καρτερίαν,

τὴν γενναῖαν ἐγκαρτέρησιν, τὴν ἡρεμον γαλήνην, τὴν ἐλπίδα εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸ κυριώτερον ὅλων, τὴν καλοκαγαθίαν, δὲ σὺ τὴν δόποιαν οἱ φίλοι σου ἀπεκάλουν καλοκαγαθόν, δὲ μητέρα τῆς Ἐδμέας<sup>1</sup>, τῆς Μαρκέλλας<sup>2</sup>, τῆς Καρολίνας<sup>3</sup>, τῆς Μαγδαληνῆς<sup>4</sup>, τῆς μικρᾶς Μαρίας<sup>5</sup>, τῆς Μικρᾶς Φαδέττας καὶ τῆς θείας Κονσυελό!

ΙΟΥΛΙΟΣ ΛΕΜΑΙΤΡ

[Μετάφρ. Χρ. Θ. Δαραλέξη]

<sup>1</sup> Mauprat. <sup>2</sup> Le Meunier d' Angibault. <sup>3</sup> Le Marquis de Villémér. <sup>4</sup> François le Champi. <sup>5</sup> La Mare au diable.

### Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΩΝ ΑΝΘΕΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΑΠΩΝΙΑΝ

Ἐν ἀπὸ τὰ θαυμασιώτερα πράγματα τῆς Ιαπωνίας είναι ἡ ποικιλία καὶ δὲ πλοῦτος τῶν ἀνθέων. Καδ' ὅλον τὸ ἔτος, χωρὶς διακοπήν, ἡ χώρα αὐτὴ είναι στολισμένη μὲ τὰ ὡραιότερα καὶ ἀφθονώτερα ἀνθη. Τὴν ἀνοιξιν εἰς πολλὰ μέρη βλέπεις τριγύρω ἔνα χρῶμα, τὸ χρῶμα τῆς ἀνθισμένης ροδακινιᾶς τὰ βουνά είναι σκεπασμένα ἀπὸ ἀζάλιες ἀγριες. Αἱ βιστάριαι περιπλέκονται εἰς τοὺς θάμνους ἡ ἀνεβαίνονταν ἐπάνω εἰς κληματαριές, καὶ τὰ μενεχεδενία ἀνθη τῶν ἀποτελοῦν ἀρμονικὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ γλυκὺ πράσινον τῶν φύλλων. "Ἡ ίρις μὲ χώλια χρώματα φυτῶνται κατὰ μῆκος τῶν ρυακιών· εἰς τοὺς ἀγροὺς τὴν καλλιεργοῦν ἐν ἀφθονίᾳ. "Ο νερόκρινος, τὸ ἔξοχον Nelumbo speciosum ἀναφαίνεται ἀφθονον ἐπάνω εἰς τὰς λίμνας καὶ εἰς τὰς χαράδρας. Μόνον εἰς τὴν Ιαπωνίαν είναι τόσον ὡραῖα ἡ πηγωνιά καὶ δὲν κρίνος καὶ ἀνθίζουν ἀπαράμιλλα τὰ χρυσάνθεμα.

"Οταν τὸ χιόνι σκεπάζῃ τὴν γῆν, αἱ τριανταφυλλέναι καὶ κόκκιναι καμέλαι φαιδρύνουν τὸ τοπίον μὲ τὸ λαμπτόν χρῶμα τῶν.

Καὶ δῆμος ἡ πλουσία αὐτὴ ἀνθησις δὲν εἶναι ἔργον τῆς φύσεως μόνον· αἱ ἀνθισμέναι κερασιαι εἰς τὴν Μουκοζίμαν, εἰς τὸ Τόκιο, εἰς τὴν ὁδὸν Νός τῆς Υοκοχάμας τὰ πυκνὰ δένδρα τοῦ ἀλσούς Οὐγένο καὶ τοῦ Γιοσίνο προέρχονται ἀπὸ φυτείας, εἰς τὰς ὁποίας ἀφιερώνουν συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπον φροντίδα.

"Ο περίφρημος Ιριδόκηπος εἰς τὸ Χορωκίδι, τὰ ἀνθη τοῦ λωτοῦ εἰς τὰς χαρά-

δρας τοῦ πύργου τοῦ Τόκιο, αἱ βιστάριαι τοῦ ναοῦ τοῦ Καμέδο είναι ἔργον ἀνθρωπίνων χειρῶν. Καὶ ἄλλοι θαυμάσιοι κῆποι εἰς διάφορα μέρη τῆς χώρας είναι τὸ ἐμβλημα τῆς ἀγάπης πρὸς τὰ ἀνθη καὶ τὰ φυτά, τῆς ἴκανότητος τῶν Ιαπώνων εἰς τὴν καλλιέργειαν των.

Οἱ Ιάπωνες είναι πραγματικῶς οἱ πρῶτοι κηπουροὶ τοῦ κόσμου. Οὔτε ὑπάρχει ἄλλη χώρα, ἐκτὸς τῆς Αγγλίας ἡ ὁποία ἤμπορει νὰ ὑπερηφανεύεται διὰ τὸν κήπους της.

"Η Ιταλία ἔχει μερικούς ὡραίους κήπους εἰς τὴν Φλωρεντίαν, τὴν Ρώμην, τὴν Γένοναν καὶ ἄλλους, ἀλλ' είναι κειμήλια τοῦ παρελθόντος. "Η Ρωσία, ἡ Γερμανία, ἡ Αὐστρία, ἡ Ολλανδία, ἡ Γαλλία, τὸ Βελγίον καὶ ἡ Ισπανία δὲν ἔχουν κήπους ἀξίους τοῦ ὄντοματος, ἐκτὸς μεριών κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν Βερσαλλῶν. Κήποι ίδιωτικοί, κάποιας καλλιτεχνικῆς ἀξίας, δὲν ὑπάρχουν. Εἰς τὰς Ηνωμένας Πολιτείας προσεπάλησαν κάτι νὰ κάμουν, ἀλλὰ δὲν είναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἀκόμη λόγος περὶ αὐτῶν χωρὶς ἐπιφύλαξιν.

Η κηπουρικὴ δὲν ἔγκειται ἀπλῶς εἰς τὴν παραγωγὴν ἀνθέων. Αὐτὸν γίνεται παντοῦ. Εἰς τὴν Ιαπωνίαν ὑπάρχουν ἀνθρωποί ποὺ γνωρίζουν πῶς νὰ φυτεύσουν ἔνα κήπον, γνωρίζουν τί ἀξίζει κάθε φυτόν, ἔχουν ίδεαν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ κήπου καὶ ἡξενόρουν νὰ κλαδεύσουν ἔνα δένδρον καθιστώντες αὐτὸν ὡραιότερον. Τὸ καλλιτεχνικὸν αἰσθήμα είναι βεβαίως περισσότερον ἀνεπιγενένον εἰς τὴν Ιαπωνίαν παρὰ εἰς τὴν Δύσιν. "Ο Ιάπων κηπουρὸς ἐκ-

τιμῆς τὴν χάριν ἐνὸς φυτοῦ ἢ ἐνὸς ἀνθοῦς καὶ προσπαθεῖ ὅχι μόνον νὰ τὸ διατηρήσῃ ἀλλὰ νὰ τὸ καταστήσῃ εἰς δυνατὸν ὡραιότερον, μὲ τὴν καλλιέργειαν καὶ τὴν ἐπιμελείαν του.

Τὸ αὐτὸν καλλιτεχνικὸν αἴσθημα ἀναφαίνεται, ὅξιον πολλῆς προσοχῆς, εἰς τὴν διευθύνεται τῶν ἀνθέων. Παράδειγμα τὰ δημοσιεύμενα λευκάματα. Κάθε ποτσάνι, κάθε φύλλον, κάθε ἀνθοῦ, τὸ μελετᾶ ὁ Ἰάπων ἐν σχέσει μὲ τὰ ἄλλα, καὶ μολονότι ἀναγκάζεται πολλάπις νὰ ἀφαιρῇ καὶ νὰ κόπτῃ, διὰ νὰ δώσῃ τὴν ἐντύπωσιν ποῦ θέλει, ἐν τούτοις πάντοτε ἡ ἐντύπωσις αὐτὴ εἶναι φυσική. Ὁλίγοι βέβαια κατέχουν τὸ ἔμφυτον αὐτὸν αἴσθημα ἄλλα, καὶ κατὰ γενικὸν κανόνα, εἶναι σπάνιον εἰς τὴν Ἰαπωνίαν νὰ ἰδῆς ἀνθητοποιημένα μέσα εἰς δοχεῖον χωρὶς τέλειον καλλιτεχνικὸν γοῦστο.

Ο κηπουρὸς κόπτει διὰ τοῦ φαίνεται περιττόν εἰς τὴν διευθύνεται τῶν ἀνθέων χρησιμοποιεῖ μόνον διὰ τὴν ἡμιπορεῖ νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν τελειότητα τῆς συνθέσεως του.

Ο ζωγράφος ἐπίσης παίρνει διὰ εἶναι χαρακτηριστικὸν τοῦ ἀνθοῦς ἢ τοῦ φυτοῦ τὸ δρποῖον θὰ ζωγραφίσῃ.

Γενικῶς ὁ Ἰάπων ζωγράφος ἐργάζεται ἐκ μνήμης. Μελετᾶ μὲ προσοχὴν καὶ ἀποταμεύει εἰς τὴν μνήμην του καὶ τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας ἐνὸς φυτοῦ ἢ ἐνὸς ἀνθοῦς. Τοὺς κλώνους, τὴν φύσιν τοῦ φλοιοῦ, τὰ μπουμπούκια, τὴν θέσιν τῶν πετάλων, τὰς βλάβας ποῦ φέρουν τὰ ἔντομα καὶ ἡ κακοκαιδία. "Ολα θὰ τοῦ χειρισμένους μίαν ἡμέραν. Δὲν ἔχει ἀνάγκην μοδέλου ὅταν ἐργάζεται. Τὸ ἔργον του ἔξαρταται ἀπὸ τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἐντυπώσεων του καὶ ἀπὸ τὴν τέχνην τοῦ χρωστῆρος του. Εἰς τὴν Δύσιν οἱ ζωγράφοι ἀνθέων ἀντιγράφουν ἀπ' εὐθείας τὸ ἀντικείμενον, τοποθετημένον ἐμπρός των καὶ τὸ σύστημα αὐτὸν ἔχει καὶ τὰ πλεονεκτήματα του. Τὸ ἀνθοῦς ζωγραφίζεται μὲ περισσοτέραν ἀκρίβειαν καὶ διλιγωτέραν σπουδήν λείπει διώρισμος μέχρις ἐνδεικνύεται.

Εἶναι βέβαιον διὰ τὴν Ἰαπωνικὴν μέθοδος τοῦ νὰ ζωγραφίζουν ἐκ μνήμης, βοηθεῖ πολὺ τὸν διακοσμητικὸν ζωγράφον. Τὸ πνεῦμα του, ἡ φαντασία τοῦ καλλιτέχνου εἶναι ἐλεύθερα ἐκλέγει διὰ τὴν καλλιτεχνον προσαρμόζεται εἰς τὸ ἔργον τὸ δρποῖον ἐκτελεῖ καὶ τὸ τοποθετεῖ δπως τοῦ φαίνεται καλόν.

"Οσοι ἐμελέτησαν τὴν Ἰαπωνικὴν τέχνην, γνωρίζουν τὸν ἔκτακτον πλούτον καὶ τὸ καλ-

λός τῶν ζογών τῶν ζωγράφων αὐτῶν. Κ' ἐκεῖνοι ἀκόμη οἱ δρποῖοι βλέπουν μόνον τὰ φιλίδια τὰ πωλούμενα εἰς τὸ ἔμποριον, θὰ παρετήρησαν βέβαια τὴν δύναμιν τοῦ σχεδίου τῶν ἀπλῶν αὐτῶν χειροτεχνῶν.

"Ισως κάποτε τὰ τοπία τῶν Ἰαπώνων ἔχουν ἔλλειψεις εἰς τὸ σχεδίασμα τῶν μορφῶν ἢ τῶν ζώων ἀλλ' εἶναι ἀναμφισβήτητον διὰ διὸ ζωγράφοι ἀνθέων, πτηνῶν, ἐντόμων καὶ ψαριῶν, οἱ Ἰάπωνες εἶναι ἀπαραίτητοι. "Ο, τι καθιστᾶ ἴδιατέρως θελτικὴν τὴν ζωγραφικὴν τῶν ἀνθέων εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, εἶναι ἡ ποίησις καὶ διὸ συμβολισμός της. Η Ἰαπωνία εἶναι ἡ γῆ τῶν ποιητῶν καὶ ἡ ὁραία ἐπίδρασις τῆς τέχνης των εὑρίσκεται παντοῦ, εἰς τὴν γλώσσαν καὶ εἰς τὰς πράξεις τοῦ Ἰαπωνικοῦ λαοῦ.

"Ο χόρος καὶ διὸ σισι, τὰ μυθικὰ αὐτὰ πλάσματα, ζωγραφίζονται πάντοτε μὲ ἀνθητοποιεῖσθαι μόνον διὰ τὴν πτηνῶν καὶ πλάσματα. Παρατηρεῖται διαρκῶς διὸ συνδυασμὸς τῶν καλαμιῶν, τοῦ πεύκου καὶ τοῦ ἀνθοῦς τῆς δαμασκηνιᾶς τοῦ ἀνθοῦς τῆς δαμασκηνιᾶς καὶ τῆς ἀηδόνος τῆς βιστάριας καὶ τοῦ κούκου τῶν φύλλων τῆς σφενδάμνου καὶ τοῦ ἑλαφιοῦ, τῶν καλαμιῶν καὶ τοῦ σπουδρύτον. Αὐτὰ δὲν εἶναι τυχαῖα. "Έχουν τὴν ἀρχήν των εἰς παλαιὰς συνηθείας ἢ εὐχαριστούντων ἀναμνήσεις. Η πολώνια καὶ διὸ συνδέονται μὲ τὸν αὐτοκρατορικὸν οἶκον τῆς Ἰαπωνίας τὸ ἀνθοῦς τῆς πολώνιας εἶναι τὸ ἔμβλημα τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκουμενείας. Τὸ ἀνθοῦς τῆς δαμασκηνιᾶς καὶ τὸ ἀηδόνι, ἀπὸ πολλοῦ ἡνικούντος, συμβολίζουν τὴν εὐτυχίαν εἶναι διὸ τῆς ἀνοίξεως. Η βιστάρια μαζὶ μὲ τὸ καλάμι μείνει τὸ ἔμβλημα τῆς ἀρχῆς τοῦ θέρος καὶ τῆς ὁριστήτος. Η βιστάρια εἶναι ἀγαπητή εἰς τοὺς νέους ἑραστάς, οἱ δρποῖοι ἀφειρώντων εἰς τοὺς κλάδους τῆς τοὺς στίχους καὶ τὰς εὐχάς των διὰ τὸ μέλλον. Τὸ καλάμι καὶ διὸ σπουδρύτης εἶναι τὸ ἔμβλημα τοῦ χειμῶνος.

"Οι Ἰάπωνες εἶναι θαυμασταὶ τῆς ζωῆς ἐν τῇ τέχνῃ, καὶ τοῦτο προσδίδει ἴδιατέρων θεληγητρὸν εἰς τὴν ζωγραφικὴν τῶν ἀνθέων. Η ζωὴ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς Ἰαπωνικῆς τέχνης. Αποδίδει τὰς σκέψεις, τὰ αἰσθήματα, τὴν ζωὴν τοῦ λαοῦ. Δὲν εἶναι ἀποκρυσταλλωμένη δπως ἡ τέχνη ἡ Ἰαπωνία καὶ ἡ περσική. Καὶ τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ μόνον παλαιὰν δόξαν διὰ τὸν πρόσωπον τοῦ φαίνεται καλόν.

#### ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΔΩΡΙΚΟΣ

[Ἐξ ἀρχοντοῦ τοῦ Καρόλου Χόλμου.]

## ΤΟ ΔΕΚΑΠΤΕΝΟΗΜΕΡΟΝ

### ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

ΕΡΜΟΝΑΣ: ΤΗΣ ΖΩΗΣ. Αθῆνα, τυπογραφεῖο  
"Εστία" 1904.

Ερμονας εἶναι τὸ φευδώνυμον, ὑπὸ τὸ δρποῖον μᾶς δίδει τὴν δυνατὴν καὶ ὀραίαν αὐτὴν ἔκπληξιν, διὸ συμπαθητικότατος Ἀθηναῖος, βλαστὸς καὶ θρέμμα τῆς γῆς αὐτῆς, ξεροίζωμένος εἰς τὰ βάθη τῶν Ἰνδιῶν, τὸν δρποῖον κατὶ μὲ γαργαλίζει νὰ χαιρετίσω μὲ τὸ ἀληθινόν του δνομα. Άλλα δὲν θὰ τὸ κάμω.

"Απὸ τὴν Ἰνδικὴν Ἀνατολήν, κατακήθεισαν ἀπὸ τὸ χιακὸν ἐμπορικὸν δαιμόνιον, ἔνα ρεῦμα ἐντόνου ζωῆς ἔχει χυθεῖ τὸν τελευταῖον καιρὸν εἰς τὴν φιλολογίαν μας. Τὸ πλούτοφόρα καταστήματα τῶν Ράλληδων, ὑπὸ μίαν ἔποιφιν, ἀπετέλεσαν μίαν ἀποικίαν τῆς φιλολογίας, ποὺ πολὺ συχνὰ μᾶς δείχνει διὰ προηγεῖται τῆς μητροπόλεως. Ο Πάλλης, διὸ Ἐφταλίωτης, διὸ Ἐρμονας, τελευταῖος, δὲν εἶναι μικρὸς πλούτος διὰ μίαν φιλολογίαν τόσον πτωχὴν καὶ ἀναιμικήν. Η ἀποικία ἀναπτύσσει, βλέπετε, καὶ καλλιεργεῖ τὴν παράδοσιν καὶ ἡ Καλκούττα, ἡ Βομβάη καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τῶν Ἰνδιῶν ἔξαπολουνθοῦν νὰ κάμνουν συχνὰ τὴν μητροπόλιν νὰ ζηλεύῃ.

"Τόρα τὴν χαιρετᾶ πάλιν μὲ μίαν ὀραίαν καὶ βαθυτάτην νοσταλγίαν διὸ ξεροίζωμένος βλαστὸς τῆς Ἀθηνας, διὸ δρποῖος ἔφερε μαζὶ τοῦ εἰς τὴν ἐμπορικὴν ἔξορίαν τὸν ἀσβυστὸν ἔρωτα τῶν πλατάνων τῆς Κηφισιας, τὰ ὄνειρα τῆς Πάροντος καὶ τοῦ Πεντελικοῦ, τὴν θεωρίαν τῶν γλυκυτάτων παρθένων τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ τὰ βαλσαμώδη πεῦκα. Καὶ πόσον ὀραῖα!

"Ο πλούσιος τόμος τοῦ "Ἐρμονα, τόσον ποικίλος καὶ ἀνάμικτος —εἰνε ἔκει μέσα σονέττα καὶ ἐντυπώσεις καὶ μεταφράσεις ἀρχαίων δραμάτων, στίχοι καὶ πεζά— μᾶς ἐδόθη νομίζει κανεὶς ἔξεπιτηδες τόσον πολυμερῆς καὶ ἀκατάστατος διὰ μᾶς δώση δόλον τὸ μέτρον τῆς δύναμεως τοῦ νέου τεχνίτου καὶ διὰ μᾶς ἀποκαλύψη πλατύτερα δόλην τὴν ἔκτασιν τῆς νεότητος. Καὶ τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ μόνον παλαιὰν δόξαν ἀλλὰ καὶ σημερινὸν γνώρισμα.

Ευγενικόν, καὶ ἀπὸ τὴν παρατήρησιν αὐτὴν τόσον φωτισμένην καὶ βολιστικήν, καὶ ἀπὸ τὴν σκέψιν αὐτὴν τόσον ἀνετον, εὐδύχωρον καὶ καλορρυθμισμένην, εἰμπορεῖ νὰ δρκισθῇ κανεὶς καὶ νὰ μαντεύῃ διὰ τὴν φιλολογίαν μας. Υπάρχουν ἐλπίδες ποὺ σινόνουν καὶ μαντεῖαι ποὺ διαφεύδονται, ἀλλ' διὰ τὴν ζωῆς μερικὰ στοιχεῖα, εἰς τόσον ἐκτεταμένην κλίμακα, δπως αὐτὰ ποὺ μᾶς δίδει διὰ τόσον σύνθετος αὐτὸς τόμος τοῦ "Ἐρμονα, εἰμπορεῖ νὰ προβλέπῃ μὲ κάπιοιαν ἀσφάλειαν. Καὶ εἶναι τόσον εὐχάριστον νὰ μαντεύῃ κανεὶς καὶ νὰ βλέπῃ μίαν ἡμέραν τὴν ἐπαλήθευσιν τῆς προγνώσεως του. Είχα δύο τρεῖς δόμοις εὐτυχίας εἰς τὴν ζωὴν μου καὶ ελπίζω εἰς μίαν ἀλλήν ἀκόμη:

"Άλλα διατί νάπασχοληται κανεὶς μὲ τὸ μέλλον, διὰ τὸ παρὸν εἶναι τόσον πλούσιον; "Ισως ἀπὸ τὴν ἀπληστίαν, ποὺ γεννᾷ ἡ ἀρχὴ τῆς ἀπολαύσεως, ἵσως ἀπὸ τὴν ἀγυπτομονήσιαν, ποὺ γεννᾷ καθέ χαμογέλασμα τῆς ζωῆς. Καὶ ἡ ζωὴ, ἡ ὁραία καὶ εὐγενική, χαμογελᾷ εἰς δόλον τὸ βιβλίον τοῦ "Ἐρμονα. Η δρῦς, ἔνα σύμβολον τῆς ὀραίας καὶ ισχυρᾶς ζωῆς, ποὺ ἐνῷ βιδίζει στερεὰ τὰς οἷς της εἰς τὸ χῶμα, ἀγεμίζει τὴν κορυφήν της εἰς τὰ φωτεινὰ βάθη τῶν οὐρανῶν, διὸ μία κλίμαξ φέρουσα ἀπὸ τὴν γῆν πρόδος τὸ Ιδανικὸν καὶ ἐνώνυμα τάντον, διὸ εὔορδὸν δεσμὸν τοὺς δύο πόλους τῆς ζωῆς εἰς τὴν σύμβολον τῆς ζωῆς αὐτῆς ψυχῆς.

M' ἀρέσει, δρῦ, νὰ σὲ θωρῷ  
μὲς τ' οὐρανοῦ τς' ἀγκάλες.

Εἶναι οἱ στίχοι τοῦ Σολωμοῦ, οἱ χαραγμένοι, ὡς ἔνα ὑψηλὸν ἔμβλημα, εἰς τὴν προμετωπίδα τοῦ βιβλίου. Καὶ φθάνει νὰ διατρέξῃ κανεὶς ἀπλῶς τὸ βιβλίον τοῦ "Ἐρμονα, τὴν σειρὰν τῶν σονέττων του, τὰς ἐντυπώσεις τῶν ταξιδίων του, τὸν πρόλογον εἰς μίαν ἔκτακτως ποιητικὴν ἀπόδοσιν τοῦ Ἰππολύτου, διὰ νὰ πεισθῇ πόσον ἀρμονικὰ ζῆ διατηρήσῃς μὲ τὸ ἔμβλημα του. Απὸ μίαν θερμὴν φυσιολατείαν, ἡ δπως πολὺ συχνὰ ἔχει κατὶ ἀπὸ τὴν σκέψιν της. Καὶ ἀπὸ τὸ αἴσθημα αὐτό, τόσον πλούσιον καὶ ελλικοτέρες καὶ

μίαν πανθεστικήν λαγγείσον και ἐκδηλώνεται κάποτε εἰς χωραματισμούς με σημβρινοῦ χρωμοτέχνου, μὲ διῆλαδη εἶνε θεομόν και λάγνον και ἀκόλαστον, διῆλαδη ἀπορρέει ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸν ἥλιον και τὸ φῶς — ἡ φαντασία, τὸ αἴσθημα και ἡ σκέψις τοῦ νέου αὐτοῦ ἀνθρώπου, ἀναπτερώνεται πάντα εἰς μίαν ἀτμοσφαῖραν δροσεροῦ ἴδαισμοῦ, σύρουσα δυνατὰ μαζί της τὴν ψυχὴν τοῦ ἀναγνώστου.

Δὲν θὰ ἐπιμείνω εἰς τὰς λεπτομερείας τοῦ πλουσίου αὐτοῦ βιβλίου. Εἰς τὴν ἀνατολὴν ἐνὸς νέου ἀνθρώπου και εἰς τὴν πρώτην ἀντιμετώπισμ ἐνὸς παρθενικοῦ ἔργου, μὲ κρατεῖ περισσότερον τὸ πρῶτον γενικὸν βλέμμα και μὲ δεσμευεὶ δυνατότερα ἡ σιλουέττα ἀπὸ τὴν εἰκόνα. "Ἀλλως τε δὲ" Ἐρμονας δὲν φαίνεται νὰ εἶνε ἀπὸ ἑκείνους, μὲ τοὺς διποίους δὲν ἐλπίζει κανεὶς νὰ συναντηθῇ δευτέραν φοράν εἰς τὴν ζωήν του. Μέσα εἰς τὸ πυκνόν του ἔργου διακρίνει κανεὶς τελουμένην μίαν ἐπώσιν και μίαν ξύμωσιν και βλέπει ἀπὸ τῷρα τὰ σπέρματα, τὰ διποῖα εἶνε ἔτοιμα νὰ βλαστήσουν, εἰς νέαν δημιουργίαν. Καὶ δι' αὐτὸν εἶνε ἔργον, ποῦ γεννᾷ ἀνυπομονησίαν και τρέφει προσδοκίας. Δὲν ἡξενόρω τί θὰ ἔβγῃ ἐπὶ τέλους ἀπὸ τὸν Ἐρμοναν αὐτόν. Δὲν ἡξενόρω ἀν τὸν κερδίσῃ δριστικῶς ἡ φαντασία και τὸ αἴσθημα ἡ ἀν τὸν κερδίσῃ ἡ σκέψις και ἡ παρατήρησις. Ἐνας ποιητής ἡ ἐνας σοφός; Ἀδιάφροδον. "Ἄπὸ τὸν ποιητὴν δὲν θὰ χαθῇ ποτέ, διποσήποτε, ἡ βαθεῖα σκέψις, τῆς διποίας μᾶς δίδει τὰ πρῶτα ὠραῖα χαρακτηριστικά, ἀπὸ τὸν σοφὸν δὲν θὰ λειψῃ τὸ βαθὺ αἴσθημα και ἡ ὠραία φαντασία, ποῦ ἔξεγενει και θερμάνει τὴν σκέψιν.

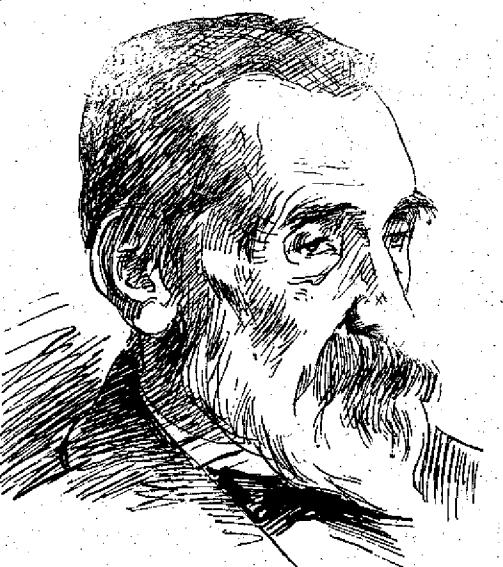
Ο Ἐρμονας εἶνε νέος, τόσον νέος. Εἰς τὸ πρῶτον τοῦ ἔργου, φαίνονται ἀκόμη κάποιοι ἀγῶνες και κάποιοι κόποι και κάποια προσπάθεια, μὲ τὴν γλῶσσαν, μὲ τὰς ἰδέας, μὲ τὰς ἐπιδράσεις κάθε εἰδούς. Εἶνε οἱ ἀγῶνες και αἱ προσπάθειαι τοῦ ἀνθρώπου ποῦ ζητεῖ τὸν δρόμον του. "Οταν τὸν εῦρη δριστικῶς, και θὰ τὸν εῦρῃ, τὸ ἔργον του θάνατενεύσῃ πλατύτερα. ἡ ἔμπνευσις του θὰ χυθῇ εἰς τὴν κοίτην τῆς δημιουργίας χωρὶς ἐμπόδιον, τὸ αἴσθημά του θάνατοβλύσῃ, διοικούν μὲ τὰ δροσερὰ γερά τῶν καθαρῶν πηγῶν. Καὶ τὰ πτερά του συμπαθητικοῦ αὐτοῦ νεοσσοῦ θὰ τανυσθοῦν, χωρὶς αἱμαδίας και χωρὶς ὁρισμούς, πρὸς ἓνα εὐρύχωρον δρίζοντα. Δι' ἐμὲ εἶνε ἰδιαιτέρα εὐτυχία νὰ τὸ ἐλπίζω και νὰ τὸ περιμένω.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

## ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Νικηφόρος Λύτρας.

Ε βδομῆντα ἐτῶν, φωτίζων τὸν ἐλληνικὸν καλλιτεχνικὸν δρίζοντα μὲ διλοκήρου ζωῆς τὸ φέγγος, ἀπέθανε πρὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ὁ Νικηφόρος Λύτρας. "Ολοι τὸν ἄγαπούσαν και τὸν ἔξειτίμων ἀπὸ τοῦ Ιακωβίδου μέχρι τῶν μαθητῶν τοῦ Πολυτεχνείου, διποὺ εἶδίασκε ἀκόμη.



Τὸν ἔσεβοντο δλοι τὸν Λύτραν, τὸν ζωγράφον τοῦ ἐλληνικοῦ βίου και τὸν διδάσκαλον ὁ διποῖος και κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη προσεπάθει ἀκόμη νὰ ζωγραφίσῃ μίαν σκηνὴν ἐλληνικήν, νὰ ἐμψυχώσῃ τὴν ὅδοντην μὲ μίαν τοῦ σκέψιν, μὲ ἔνα δράμα μᾶλλον. Τὰ σκίτσα του αὐτὰ ἀποτελοῦν τὸ ημερολογιόν του. Εἶνε σκέψις οιγμέναι μὲ διλύγον χρῶμα διὰ νὰ δεξίουν ὅτι ἀκαλλιτέχνης ἔζη και ἡσθάνετο βαθειά και ἐσκέπτετο.

Δὲν ἔχω πρόσχειρα τὰ ἔργα τοῦ Λύτρα διὰ νὰ δώσω πλήρη εἰκόνα τῆς καλλιτεχνικῆς του ζωῆς. "Ἐκ τῶν εἰκόνων του πολλαὶ στολίζουν ἀθηναϊκὰς αἰθουσας. Μεταξὺ αὐτῶν «Ἡ πλεμένη» και «Ἡ πυρπόλησις τῆς ναυαρχίδος». «Τὸ αὐγὸ τοῦ Πάσχα» ἡτον ἀπὸ τὰ τελευταῖα του ἔργα. Εἶχα γράψει ἀλλοτε περὶ αὐτοῦ κατὰ τὴν ἔμπνευσιν τοῦ «Παρνασσοῦ» πρὸς δύο ἑτῶν. Εἶς τὰ ἔργα του ἀνέγνωσα πάντοτε ἐναὶ βαθὺ αἴσθημα, τὸ διποίον ἔξεδήλωσε δι ζωγράφος εἰς σκηνὰς τοῦ ἐλληνικοῦ βίου, δι διποίος ἰδιαιτέρως συνεκίνει τὸν καλλιτέχνην. Αὐστηρὸς εἰς τὸ σχέδιον, διάρκως ἔσβυνε διώρθωνε ἔως

ὅτου εὗρῃ τὴν γραμμὴν ποῦ ἀπέδιδε δι τι κατεῖχε τὴν ψυχήν του. Δὲν ἔζουσαν αἱ εἰκόνες του τὴν λόμψιν και τὴν ζωὴν τοῦ χρώματος. "Οσὰν νὰ ἔθελε δι χωστήρο του μοιραίως νὰ προσδώσῃ τὸν πένθιμον τόνον, τῆς πονεμένης ἐλληνικῆς ψυχῆς. "Αλλ' ἡ σύνθεσις του ἔδειχνε τὸν καλλιτέχνην, δι ὅποιος εἶχε μέσα του τόσην θέρμην και τόσην ἀλήθειαν.

Μαθητῆς τοῦ Πιλότου, ἔδειξε εἰς τὰ ἔργα του τὴν ἐπίδρασιν τῆς διδασκαλίας τοῦ γερμανοῦ διδασκάλου, ἀκολουθήσας κατόπιν, κατὰ τὴν εἰς Ἀθήνας ἐπιστροφήν του, μέσα εἰς τὸ δάχαιρι περιβάλλον τῆς μόλις ἀναγεννωμένης ἐλληνικῆς πρωτευούσης. δρόμον, δι διποίος, δοσον και ἀν εἰχε ὡς βάσιν τὸ αἴσθημα τοῦ καλλιτέχνου, δὲν ἡμποροῦσε βέραια ν' ἀποδώσῃ περισσότερον ἀφ δι τι εἶχε τὴν δύναμιν, μακρὰν τῶν μεγάλων κέντρων τῆς Εὐρώπης και ὑπὸ τὸ βάρος τῆς μικρολόγου ἀκόμη ζωῆς τῶν Αθηνῶν. Αὐτὴ ἡ ζωὴ, αὐτὸν τὸ περιβάλλον και μαζὶ μὲ αὐτὰ αἱ ἀνάγκαι τοῦ βίου ἔδεισμεν τὸν Λύτραν, εἰς τὴν καθηγεσίαν και τὴν προσωπογραφίαν, εἰς τὴν διποίαν ἐν τούτοις νομίζω ἔχει ἐπίσης νὰ ἐπιδείξῃ μερικὰ ἔργα.

Τὰ «Παναθήναια» τιμῶντα τὸν ἐλληνική ζωγράφον, σκοπεύουν νὰ διοργανώσουν, κατὰ τὸν προσεχῆ χειμῶνα ίσως, ἔκθεσιν δλων τῶν εἰκόνων του δσαι εὑρίσκονται εἰς τὰς Ἀθήνας, και παρουσιάσουν, ἔτσι, δσον εἶνε δυνατόν, σύσσωμον τὸ ἔργον τοῦ Λύτρα. Τότε θὰ ἡμπορέσωμεν νὰ δώσουμεν πλήρη και ἀποιβῆ εἰκόνα του. Σήμερον γράφομεν μὲ γενικὰς μόνον γραμμὰς περὶ τοῦ Λύτρα, τοῦ κατέχοντος σημαντικὴν θέσιν εἰς τὴν ιστορίαν τῆς νέας ἐλληνικῆς τέχνης.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

## ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Δὲν εἶνε και εὑκολον πρᾶγμα νὰ δώσῃ κατεῖχε τῆς λόγον τῆς ἐκθέσεως τῶν «Γάλλων καλλιτεχνῶν» 600 σελίδες πυκνοτυπωμέναι ἀποτελοῦν τὸν κατάλογον. θὰ περιορισθῶ εἰς μερικὰ μόνον ἔξεχόντα ἔργα, η ἔκτελεσις δι αὐτῆς τῆς προθέσεως μον εἰκόλωνται οημαντικὰ ἀπὸ τὴν σπάνιν τῶν ἔργων τῶν περιβανόντων κάποιαν μετριότητα διολογητέον δι τι δοσος τῆς ζωῆράν ἀλλὰ κάπως παράξενον στάσιν, χαράσσει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους γεωμετρικὰ σχήματα τὸ ἔργον προσελκύει τὸν παρατηρητὴν δια τῆς σοβαρότητος και εἰλικρινείας η δοσοια διακρίνει τὴν σύλληψιν και τὴν ἔκτελεσιν του. ίδιως η σκεπτικὴ ἔκφρασις τοῦ προσώπου ἀποδίδεται πολὺ ἐπιτυχῶς. Ο τάφος τῆς δουκίσσης d' Alençon ὑπὸ Barrias πα-

οιστῷ τὴν νεαρὰν γυναικά ήτις εἰχε πέση θῦμα τῆς πυρωμαῖᾶς τῆς Φιλανθρωπικῆς Ἀγορᾶς, ἔξη- πλωμένην ἐπὶ τῆς νεκρικῆς τῆς κοίτης κατὰ τὸ κλασικὸν ὑπόδειγμα τῶν τάφων τῶν πρὸ τῆς Ἀναγεννήσεως χρόνων· ἡ ἐνδυμασία εἶνε δλί- γον ὑπερβολικὰ ἐπεξειργασμένη καὶ τὴν ἐκτέ- λεσιν τῶν τριχάπτων θὰ ἔξηλενεν ἐδρογάλυφος τῶν ἵταλικῶν κοιμητηρίων· τάσσον πιστῶς εἶνε ἀποδεδομένη· ἀλλὰ τὸ πρόσωπον παριστᾶ γλυ- κεῖαν, ἥρεμον καὶ εὐγενῆ τὴν σφραγισθεῖσαν ἀπὸ τὸν θάνατον φυσιογνωμίαν τῆς γυναικός.

Ἐπάνω, εἰς τὴν στοὰν ἡτις περιθέει τὴν αὐλήν, ἐντὸς ὑδάνης θήκης ἔκτιθεται ἡ «Κόρινθος» χρωματιστὸν μαρμάρινον ἄγαλμα· τοῦ τώρα, πρὸ δὲ λίγους, ἀποθανόντος γλύπτου Γερόμε<sup>νου</sup> προκαλεῖ ζωηράς τὰς συζητήσεις, κυρίως ἐνεκα τῆς ἀσυνήθους δι<sup>π</sup> ἡμᾶς τοὺς νεωτέρους πολυχρωμίας, τὴν δποίαν οἱ "Ἐλλήνες ἐφήρμοζον καθ'<sup>τ</sup> δὲ λην τὴν κλασικὴν ἐποχὴν τὸ βέβαιον εἶνε δι<sup>π</sup> αὐτὴ ἡ ὑπερβολικὴ ἀκρίβεια, ἡ ὑπερβαίνουσα καὶ τὴν τῆς φωτογραφίας εἰς τὴν ἀναπαράστασιν τῆς πραγματικότητος, δχι μόνον διὰ τοῦ σχῆματος καὶ τοῦ δγκου ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν χρωμάτων, ἔχει κάτι τὸ δεσμεύον τὴν φαντασίαν, τὸ ἀντικαλλιτεχνικόν. 'Ανεξαρτήτως τῶν ἐκ τῆς πολυχρωμίας ἐπιφυλαξέεων ἡ «Κόρινθος» παριστῶσα καλλίμορφον γυναικα γυμνὴν καθημένην σταυροπόδι, μὲ στάσιν ἀπαθῆ, σχεδὸν ἴερατικήν, μὲ σωθέαν πολυτίμων κοσμημάτων στολιζόντων τὴν κεφαλήν, τὸν τράχηλον, τοὺς βραχίονας καὶ τὰς χεῖρας, ἔχει μεγάλην ἀρμονίαν γραμμῶν καὶ ἀρκετὴν ἔλλειψιν ἐκφράσεως ἀρμόζουσαν εἰς τὴν ιδεοւσαν τῆς Ιδίᾳ τιμωμένης ἐν Κορίνθῳ Κυθηρίας.

Απὸ τὴν στοὰν ἐμβαίνων τις εἰς τὴν πρώτην αἰδούσαν τῆς ζωγραφικῆς, καταλαμβάνεται ἀπὸ ζάλην καὶ κατάπληξιν οἱ πίνακες γιγαντιαῖοι, μὲν χρώματα φαντακτερά, ἀλληλομαχοῦντα, συσσωρεύονται δὲ εἰς ἐπὶ τοῦ ἄλλου μὲ παραστάσεις παίμεγέθεις, τῶν δποίων αἱ πλεισται φαίνονται ἀποκυήματα νοσηρῶς ἀχαλινώτου φαντασίας. Απὸ δὲ τὴν αὐτὴν τὴν στατάλην χωράτων, μόλις προβάλλουν ἐν ᾧ δύο ἔργα μὲ κάποιον τάλαντον. Απὸ δὲ λους τοὺς γιγαντιαίους πίνακας ποῦ μὲ περιβάλλουν μὲ χρώματα ἀπελπιστικά, μὲ φαντασίαν ἀχαλίνωτον, χωρὶς πρωτοτυπίαν, καλλιτεχνικωτέρα εἰνει μικρὰ ζωγραφιὰ «Τὸ φθινόπωρον ἐν Βερσαλλίαις» ἀποδίδουσα μὲ πολλὴν ἔντασιν τὴν μελαγχολίαν τοῦ ἔργου μὲ τὰ ηρεμα

νερὰ εἰς τὰ δποῖα κατόπινζονται κατάγουσα  
τὰ φυλλοδροῦντα δένδρα.

Τὸ τριπτύχον τοῦ Η. Martin «ἡ Μασσαλία» παριστᾶ τὸν λιμένα τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας κατὰ τρεῖς δόρας τῆς ἡμέρας, τὸ πρῶτον, ἥλιου μεσουρανόντος καὶ τὸ βράδυ, μὲ δὲ ληγή τὴν ζωηρότητα καὶ τὴν ὑπέροχον ἀρμονίαν τοῦ φωτισμοῦ τὴν διακρίνουσαν τὸν διάσημον καλλιτέχνην· Ἰδίως δὲ χρυσοκόκκινος φωτισμὸς τοῦ μεσημεριοῦ ἀντανακλάμανενος καὶ ἀναλάμπων εἰς τὰ κατάρτια καὶ τὰς κεφαίας τῶν πλοίων τῶν ἀποτελούντων τὴν πρώτην γραμμὴν τῆς κεντρικῆς συνθέσεως τοῦ τριπτύχου ἀποδίδει δὲ ληγή τὴν παλλομένην θερμότητα τῆς μεσημβρινῆς ἀτμοσφαίρας πολλοὶ προσάπτουν εἰς τὸν ζωγράφον διτε εἰς τὰς φυσιογνωμίας τοῦ πλήθους δὲν ἀπέδωκε τὸν κλασικὸν τύπον τῶν ἀπογόνων τῶν Φωκαέων οὐδὲ τὴν ζωηρότητα τῶν κινήσεων καὶ τὸ γραφικὸν τῆς ἐνδυμασίας τῶν κατόικων τῆς Νοτίου Γαλλίας, ἀλλ' ἔξωγράφισε μᾶλλον ἀνθρώπους τοῦ βιορρᾶ· διπλασιῶστε δῆμος ἡ ἐκ τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἐντύπωσις ζωῆς καὶ δυνάμεως εἶνε ἀλημόνητος.

Ἡ εἰδὼν τοῦ W. Laparra παριστῶσα θυ-  
ρωδὸν τῆς ἐν Ἰσπανίᾳ μονῆς τοῦ Seo ἔχει  
αὐτὸν θερμὸν χρυσίζοντα τόνον τῶν μεγάλων  
ἐνέτῶν ζωγράφων καὶ τὴν ἐγκράτειαν περὶ τὸν  
φωματισμὸν τῆς Ἰσπανικῆς σχολῆς, ἀποδίδει  
δὲ πολὺ ἐπιτυχῶς τὴν ἀσκητικὴν καὶ μεσαιω-  
νικὴν φυσιογνωμίαν τοῦ μοναχοῦ.

Αντιθέτως πρός τὰς πολυπλόκους συνθέσεις, κατά τὸ πλεῖστὸν μετρίας, αἱ καλαὶ προσωπογραφίαι ἀφθονοῦν εἰς τὴν ἔκθεσιν· μεταξὺ τῶν ἄλλων προσωπογράφων δὲ Βονναῖ, καθὼς πάντες, διακρίνεται μὲν δύο προσωπογραφίας, τὴν μὲν ἐνὸς ἀμερικανοῦ βαθυπλούτου, τὴν δὲ τοῦ μηματάρχου τῆς καλλιτεχνίας Roujou τοῦ πισκεφθέντος τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὰς ἑορτὰς ὁν Λελφῶν, ἀμφοτέρας ἀξίας λόγου διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῆς παρατηρήσεως καὶ τὸν πλοῦτον οὐ χωστῆρος. Τῆς ἀμερικανίδος L. Parker χομεν προσωπογραφίαν γυναικὸς ἔνανθης μὲν εὐτραφῆ καὶ δλίγον πρόστυχον ἀμερικανὸν τύπον, φερούσης ἐσθῆτα μαργαριτόχρουν ἐπειδὴν ζώνην ἢ ἀφελῆς στάσις, ἢ ζωηρὰ υποιγνωμάτια, δὲ γλυκὺς φωτισμὸς καὶ δὲ ἀρσενικὸς χωματισμὸς τῆς εἰκόνος τὴν καθιτοῦν πολὺ εὐάρεστον τὴν θέαν. Τῆς ἀγγλίδος ζωγράφου A. Sprong λίαν ἐπιτυχῆς προσωπογραφία ἀνδρὸς συνενοῦσα τὴν λιτότητα οὐ χωματισμοῦ, τὸ διανγὲς τοῦ φωτισμοῦ

καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς ἐκφράσεως αἵτινες δια-  
κρίνουν τὰς προσωπογραφίας τῆς ἀγγλικῆς  
σχολῆς.

Ωραία είνε ἐπίσης προσωπογραφία νέου καλλιτέχνου υπὸ τοῦ ρώσου Jastrebzoff συνενοῦσα πλοῦτον τοῦ χωριστῆρος καὶ τελειότητα διαγραφῆς πρὸς τὴν πλήρη θέρμην ἀπόδοσιν τῆς ἐμπνευσμένης φυσιογνωμίας τοῦ προτύπου.

Τὰ τοπία, ὡς συνήθως, ἀφθονοῦν τὰ μεγαλειτέραν προξενοῦντα ἐντύπωσιν μεταξὺ αὐτῶν εἶναι τὸ τοῦ Τστανοῦ Fangal ὅπερ παριστᾷ λόγιγον πρασινίζοντα ὃ δποῖος ἑκτείνεται μελαγχολικὸς ἔως μακρινὰ κυανωπά βουνά ὑπὸ στακτὸν νεφελώδη ὑδρανόν, ἀποτενέει δὲ πολὺ μυστηριώδες καὶ νοσταλγικὸν θέλγητρον Τὸ «'Αρχαῖον τοπίον» ὑπὸ G. Kind παριστᾶ συστάδα κυπαρίσσων τὰς δποίας περιλούνει μὲν ἔρυθρωπὸν χρυσὸν ὃ δύναται ἥλιος ἐνῷ τὰ κάτωθεν μολυβδόχροα νερὸν περιλείουν ὅλα τὰ σκότι τῆς νυκτός. Κατ' ἐμὲ δμως, Ίσως ἐπειδὴ ἡ θάλασσα μὲν ἐλκύει πάντοτε, ἔστω καὶ ζωγραφιστή, τὰ δύο θελκτικώτερα ἔργα τῆς ἐκδέσεως εἶναι δύο θαλασσογραφίαι· ἡ πρώτη παριστᾶ μάλισσαν κυματόβεσσαν, φωτεινὴν καὶ φωσφορίζουσαν ὑπὸ τὴν κυάνην ἀνταύγειαν τῆς σελήνης· ἡ λάμψις τῶν φωτιζομένων νερῶν καὶ ἡ διαύγεια τῶν ἐλαφρῶν νυκτερινῶν ἄτμων ἀποδίδονται ἔξαισιώς ἀπὸ τὸν Ἀμερικανὸν L. Wolden, εἰς τὸν δποῖον δύναται τις μόνον νὰ προσάψῃ, ἀν δὲν εἶναι μεγάλη ἀνοησία νὰ ἀντιδῷμεν πρὸς τὰς θελκτικὰς ἐντυπώσεις, ὑπερβολικῶς καταφανῆ ἐπιτηδεύτητα· ἡ ἀλλη θαλασσογραφία ἀπόμη ὠραιοτέρα, ὀφειλομένη εἰς τὸν Τστανὸν Gomel Zil παριστᾶ τὸ κῦμα ποὺ ἀπλώνεται ἡρεμον εἰς ἀμμώδη παραλίαν φωτιζομένην ἀπὸ σελήνην πελιδνήν, τῆς δποίας αἱ ἀκτῖνες διασχίζουν ἐλαφρὸν πέπλον διμήλης· εἶναι θαυμασία ἡ ἀρμονία τοῦ ὑπερηφάνου χρώματος τῆς διμήλης καὶ τῆς ἀμμού πρὸς τὸ ἀργυρόχρονον τῶν φωτιζομένων νερῶν.

Καὶ ἐκ τῶν ὀλίγων ἔργων πρὸ τῶν ὅποιων ἐσταματήσαμεν καταφαίνεται ἡ ὀλονέν· μᾶλλον προέχουσα θέσις τῆς ἔνης καλλιτεχνίας εἰς τὰς ἑτησίας παρισινὰς ἐκθέσεις, ὅπου οἱ ἔνοι, ιδίως δὲ οἱ Ἀγγλοί, οἱ Ἰσπανοί καὶ Ἀμερικανοί καλλιτέχναι διακρίνονται διὰ τὴν ὑπέρφορον ἀξίαν τῶν ἔργων των. Ἐκ τῶν Ἑλλήνων, ὁ μόνος ἐκθέτων ἐφέτος εἰς τὸ ἐθνικὸν σωματεῖον είνει ὁ κ. Ράλλης, τοῦ ὅποιου ἡ τελεία ἐκτέλεσις, ἡ κλασικὴ ἀρμονία τῶν γραμμῶν, τὸ ἄπαλὸν καὶ πλούσιον τοῦ χωρατι-

σμοῦ ἀποτελοῦν ἀληθῆ ἀπόλαυσιν διὰ τοὺς εἰδήμονας τὰ ἐφετεινά του δύο ἔργα ἀνάγονται τὸ μὲν: ἡ «Ἀφροδίτη» εἰς τὴν ἀρχαιότητα, τὸ δὲ «Ἄι τελευταῖαι ἀνταύγειαι» εἰς τὴν νέαν Ἑλλάδα. Τὸ πρῶτον παριστᾶ γυναικαὶ μὲ σῶμα εὐγραμμον καὶ ἀρμονικὸν. Φέρουσαν ἐσθῆτα Ἑλληνικοῦ ψυθμοῦ, ἀποκαλύπτουσαν τοὺς ὕμους καὶ τοὺς βραχίονας τοὺς ὅποιοις σκιάζει ἀραχνούφης πέπλος· ἡ γυνὴ ἵσταται ἐπὶ λιθοστρώτου ἀνδήρου μὲ τὸν βραχίονα τεταμένον. πρὸς τοῦχον λευκάζοντα, ἀποτελοῦντα τὸ βάθος, ἐπὶ τοῦ ὅποιον χαράσσει μὲ ἀρχαικὰ στοιχεῖα ὑμνον πρὸς τὴν γεννέτειραν τοῦ παντός· ἡ στάσις εἶναι πλήρης χάριτος· ἡ ἀπλοτήτης τῶν γραμμῶν καὶ ἡ σοφὴ ἀρμονία τῶν λευκῶν τοῦ κτισίου πρὸς τοὺς χρυσίζοντας τόνους τοῦ γυναικείου σώματος παρέχουν πολὺ θέλγητρον εἰς τὸν μικρὸν αὐτὸν πίνακα «αἱ τελευταῖαι ἀνταύγειαι» παριστάντων ἐστεφρικὸν Ἑλληνικῆς ἀγροτικῆς ἐκκλησίας, μὲ τὸ μυστηριώδες φῶς τῶν λαμπάδων εἰς τὸ βάθος, ἐνῷ εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν δύο ἔμμιοφρα ἵς χωριατοπούλαις καθίηνται ἀφελῶς καὶ χαμηλόνονταν τὰ μάτια μὲ σεμνότητα, ὅταν καλδύγηρος καθισμένος δλίγον παρασκάτω ταῖς ἀποτείνει τὸν λόγον ὁ κ. Ράλλης ἀπέδωκε καὶ ἐδῶ μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν τὸ σκιόφων τῷ ἐκκλησιῶν μας ὁ δὲ λιτὸς ἀλλὰ βαθὺς πλοῦτος τοῦ χαρακτῆρος του εἶναι πάντοτε χαρὰ τῶν ματιῶν μας· εἰς τὸν πίνακα δύμας αὐτὸν ἴσως δὲν διακρίνεται, τόσον ὡς συνήμωσ, ὁ κρυφός ἐκεῖνος παλμὸς συγκινήσεως ὁ ὅποιος τόσην ζωὴν δίδει εἰς πλείστας ἄλλας του ἀναπαραστάσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ χωρικοῦ βίου· μόλις δύμας τὴν μακρὰν αὐτὴν καὶ ἀνεπαίσθητον δόσιν ψυχρότητος ὁ κ. Ράλλης δὲν παύει νὰ εἶναι καὶ ἐφέτος ὅπως πάντοτε ἐκ τῶν πρώτων ἐρμηνευτῶν τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς.

“Η ζέστη, ή δποία ηρχισε νὰ ἐπιτείνεται,  
ἐπιφέρει τὴν χαλάρωσιν τῆς θεατρικῆς ζωῆς  
τὰ καθαυτὸ παρισινὰ θέατρα τοῦ βουλεβάρ-  
του κλείνουν τὸ καλοκαῖρι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα  
δσα ὡς ή “Οπερα καὶ ή Γαλλικὴ Κωμῳδία, μέ-  
νουν ἀνοικτά, παριστάνουν ἔργα τετριμμένα  
καὶ γνωστά, προωρισμένα ἰδίως εἰς τοὺς ξέ-  
νους, τοὺς ἀφθονοῦντας κατὰ τοὺς θερινοὺς  
μῆνας ἐπειδὴ δὲ οἱ πρωτεύοντες ἥθοποιοὶ  
παίρνονται ἄδειαν διὰ τὰ διάφορα λουτρά καὶ  
παραθαλάσσια, καὶ ή ἐκτέλεσις τῶν ἔργων εἶνε  
συνήθως μετρία. Ἐν τούτοις ή θερινὴ νάρκη

δὲν ἐπῆλθεν ἀκόμη ἐντελῶς οὔτω, προχθὲς εἰς τὸ «Opera Comique» ἐδόθη μετὰ πάροδον πολλῶν ἑτῶν, ἐν ἀριστούργημα τοῦ Gluck, ή Ἀλκηστὶς, συντεθὲν ἐπὶ δράματος ὅπερ ὁ Cazalbigi εἶχε συγχράψει κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα κατ' ἀπομίησιν τῆς τραγῳδίας τοῦ Εὐφρίδου· ἡ γενναία αὐταπάρησις τῆς γυναικός, ἥτις διὰ νὰ σώσῃ τὸν σύζυγόν της, προσφέρει ἑσυτὴν ως θῦμα ἔξιλαστήριον, ἀλλὰ καὶ διόνος καὶ διόπαραγμός, τὸν δοποῖον αἰσθάνεται, ἀφίνουσα πᾶν ὅτι ἀγαπᾷ ἐπὶ γῆς, ἀπεδόθησαν παθητικώτατα ἀλλὰ μὲ ἀσχαϊκὴν σεμνότητα ἀπὸ τὸν ἔσχον μουσουργὸν δοτὶς πρῶτος, ἐν μέσῳ 18φ αἰῶνι, ἐπενόησε τὴν καθαύτῳ δραματικὴν μουσικὴν καὶ τὴν ἡγαγεν εἰς τελειώτητα τὴν δοπιάν αὐτὸς ὁ μέγας Βάγνεο μετὰ θαυμασμοῦ ἀνεγνώριζεν.

Η μεγαλοπρεπής σκηνή της θυσίας διὰ τῆς ὁποίας μάτην προσπάθουν νὰ ἔξιλεώσουν τὸν Ἀπόλλωνα ὑπὲρ τοῦ Ἀδμήτου ἐνεπούῃσε βαθεῖαν κατανυκτικὴν ἐντύπωσιν, ἀλλ' ὑδίως μυχαιάτατα συνεκίνησε τὸ ἄσμα τῆς Ἀλκήστιδος προσφερούσης ἑαυτὴν ὡς θῦμα, μὲ τὴν περίφημον ἐπωδὸν ὅχι δὲν εἶνε αὐτὴ θυσία τὴν ὁποίαν διαπνέει ἡ χαρὰ τῆς αὐταπαρνήσεως, χαρὰ ἥν ἔξαιρψης ἀμαρφώνει ἡ ἐνθύμησις τοῦ συζύγου καὶ τῶν τέκνων ποῦ ἐγκαταλείπει. Ἡ ἔξοχος ἀιδός Litvīne παρέσχε τὸ ἐκτιλῆσσον κάλλος τῆς φωνῆς της εἰς τὴν ὁραίων μουσικὴν τοῦ Glück καὶ μὲ τὸ θέλγητρον τοῦ ἄσματος μετηρούσιως τοὺς ἀκροατὰς εἰς ἄλλους κόσμους· βεβαίως ἡ ἀπόδοσις τῶν προσώπων τῆς Ἀλκήστιδος δὲν ἦτο τελειοτέρα ἀν ἡ πλα-

τήν θαυμασίαν τελειότητα τῆς φωνῆς τῆς, ἀλλὰ  
θά ἡτο βαρεῖα ἀγνωμοσύνη νὰ μεμψιμοιρῇ  
κανεῖς κατὰ τῆς παρασχούσης τόσην τελείαν  
τεχνικὴν ἀπόλουσιν.<sup>3</sup> Αξιος ἴδιας μνείας εἶνε  
ὅ χρόδες τὸν δποῖον ἄγουν δροχηστρίδες φέρου-  
σαι πολυπτύχους μακρὰς ἐσθῆτας μὲ βήματα  
ἀπομιμούμενα τὰς ἐλληνικὰς δοχῆσεις, ὑπὸ<sup>4</sup>  
τὴν ἀπλῆν ἀλλὰ τόσῳ χαρίεσσαν καὶ γοητευ-  
τικὴν μουσικὴν ἦτις ἀποτελεῖ τόσῳ ζωηρὰν  
ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐπόμενον δραματικὸν *reeci-  
tatioν* τοῦ διαλόγου, καθ' ὃν δ "Ἄδμητος, ἐν  
μέσῳ τῆς ἕօρτῆς πανηγυριζούσης τὴν ἀνάρ-  
ρωσιν τοῦ, μανθάνει ὅτι ἡ "Ἀλκηστὶς προώ-  
μεται μὲ ἀποθέων ἀντὶ αἰτίας

φισταί νά αποθάνη ἀντί αὐτού.  
Δεν ἡξεύρω δάνη μουσική τοῦ Gluck προσ-  
αρμόζεται εἰς τὴν ἀρχαίαν τραγῳδίαν, ἀλλά,  
ἔξερχόμενος ἀπὸ τὴν παράστασιν αὐτοῦ τοῦ  
ἔργου, τοῦ διαπνεομένου ἀπὸ ἀκραιψῆς ἐλλη-

νικήν ζωήν, θωνειροπόλησα νὰ παρίσταται ἡ  
"ληστής εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐπὶ τῆς συγήνης  
τοῦ Διονύσου, μὲ τὴν ἀρχαιοπρεπῆ μουσικὴν  
τοῦ παλαιοῦ γεφυμανοῦ μουσισθοργοῦ. Καθώς  
ὅλα τὰ δύνειρα εἴμαι βέβαιος ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ  
δίδικόν μου κερδίζει πολύ, πιστεύενον ἀπλοῦν  
δύνειρον, μακράν τῶν σκοπέλων τῆς πραγματι-  
κότητος.

ION.

# ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

*Ἡ κατάργησις τῶν ἐξετάσεων*

Απὸ τῆς Ἀργείας ποιητρίας Τελεσύλλης, ἥτις ἀπέκρουσε μετὰ γυναικῶν τοὺς Λαχεδαιμονίους, τοὺς καταδροπώσαντας τοὺς Ἀργείους, μέχοι τῆς κυρίας Roland, ἥτις παρὰ τὴν λαιμητόμον ἔζητησεν ὃς χάριν νὰ καρατομηθῇ πρὸ τοῦ Λαμάρος «διὰ νὰ τῷ δεῖξῃ πόσον εὐκολὸν εἶνε κανεὶς ν' ἀποθάνῃ» αἱ γυναικες, ὅταν εἶνε ἀνάγκη, καὶ διὰ ἀκόμη δὲν εἶνε, ἀποδεικνύονται θαρραλεώτεραι τῶν ἀνδρῶν. Ή εὐψυχία αὕτη κατεδείχθη καὶ πρὸ μικροῦ, εἰς τὸ Ἐκπαιδευτικὸν Συνέδριον. Αἱ λεπτοφυεῖς χεῖρες ἐκρήμνισαν τὸ μορμολύκειον, τὸ δποῖον, ἐν τῇ ἐπιστημότητι βουλευομένης διμάδος δὲν ἐτόλμησαν νὰ ἐνοχλήσωσιν αἱ ρωμαλέαι χεῖρες, τὸ μορμολύκειον τῶν ἔξετάσεων. Εννοεῖται δτι μεμονωμέναι ἀπόπειραι δὲν ἔλειψαν καὶ πρότερον, κ" ἐγὼ δ' αὐτὸς ἄλλοτε, ἐν τῇ περιοδιῇ «Ἐστία» προσεπάθησα διὰ τῶν δύο μου βραγίων τὸ κλονίσω.

Τὴν δραν τοῦ πνιγηροῦ καὶ ἐκνευρῆσοντος  
θάλπους ἡ γῆ καὶ αἱ κεφαλαὶ ἀποδίδουσι τὸν  
καρπὸν αὐτῶν. Ὁ γεωργὸς ἀφοτιῶν καὶ σπεί-  
ρων, ἐμπιστεύομενος τὰς ἔλπιδας τοῦ εἰς τὰ  
σπλάγχνα τῆς γῆς, κάθηται παρὰ τὴν ἑστίαν,  
καὶ ὀνειρεύεται ὑψηλὰς θημωνίας χρυσῶν στα-  
χύων, ἐν δὲ ὅπῳ τὴν γῆν τελεῖται ἡ Ιερὰ καὶ  
μυστηριώδης ἐργασία τῆς παραγωγῆς. Ἐν τῷ  
σχολείῳ, δὲ διδάσκαλος σπείρων καὶ καλλιερ-  
γῶν καὶ αὐτός, ἀναμένει ἀνυπομόνως τὸν ίδι-  
κόν τον θεοίσιμόν.

Φθάνει τέλος ή ἐπίσημος ἡμέρα. Εἰς ἔνα  
ῦμαν τῶν ἔξετάσεων ἀποκαλεῖται φοβερὴ ἡ-  
μέρα, εἶδος παιδικῆς τελευταίας κρίσεως. Εἰς  
ἔνα ἄλλον τὰ παιδία φωνάζουν: «Αμπρά σή-  
μερον ἡμέρα ἀνατέλλει δι' ἡμᾶς», καὶ δὲ ἐπό-  
μενος στίχος τελειώνει εἰς τιμές, διότι οἱ ἔξε-  
τάσεις εἰνέ ἀγών, στάδιον δόξης, δύναμις στέφανοι

δάφνης—κυριολεκτικῶς καὶ μεταφορικῶς, φαν-  
ταστικοὶ ἢ φύλλινοι—στέφουν τὰ μέτωπα καὶ  
οἱ νικηταὶ καθίστανται ἄξιοι τῆς προγονικῆς  
εὐκλείας.

Τὴν ὀρθισμένην Κυριακήν, τὸ σχολεῖον σφρογ-  
γαρισμένον, σιγυρισμένον, στοιλισμένον μὲ δά-  
φνας καὶ μυρδίνας, μὲ εἰκόνας καὶ σημαίας,  
μὲ καθέλας παρατεταγμένας — ἔφαντον τῶν αἰ-  
θουσῶν τῆς συνοικίας — ἄναμένει τὰς ἀρχάς,  
τοὺς γονεῖς. Καὶ μετ' ὅλιγον ἀρχίζει «ἡ πρὸς  
τὸ θεαθῆναι» κωμῳδία, ἡ ἀπατηλὴ καὶ κατε-  
στευσμένη ἐπίδειξις τῶν διδαχθέντων, καθ' ἣν  
τὰ παιδία μὲ φωνὴν ἐπιτετηδρυμένην, ἔօρτάσι-  
μων δπως τὰ φροέματά των, ἐλαφρύνουσι πρὸς  
τοῦ ἀκροσατηρίου τὴν μνήμην των.

Αἱ θεατρικαὶ ἀνταὶ ἔξετάσεις, αἱ τόσον ἀσύμφωνοι πρὸς τὸ ἥρεμον καὶ σοβαρὸν καὶ βαθὺ ἔργον τοῦ σχολείου. ἔξηγειραν πρὸς πολλοῦ πανταχοῦ κατάκραυγήν. Αἱ δύο θεμελώδεις ἰδέαι τῶν ἔξετάσεων, δὲ ἐλεγχος τῆς ἐπὶ ἐν ἔτος συντελεσθεῖσης ἔργασίας καὶ δ. σύνδεσμος τοῦ σχολείου καὶ τῆς οἰκογενείας, εἰς τὸν δποτὸν τόσην σημασίαν ἀπονέμει ἡ Παιδαγωγική, διακωμῷδοῦνται. Τὸ σχολεῖον τῆς ἡμέρας τῶν ἔξετάσεων, δτε δλα εἶνε πρὸς ἐντύπωσιν διακοσμημένα, ἀπὸ τῶν τοιχῶν μέχρι τῶν στιλβωθέντων κανόνων τῆς γραμματικῆς, τῶν ἔσκοντισμένων χρονολογιῶν καὶ τῶν ἐπιχρωματισθέντων γεωγραφικῶν δνομάτων, δὲν εἶνε τὸ σχολεῖον τῆς ἔργασίας. Ἀπὸ τὴν ἑιρητάσιμον ἐκείνην ἀτίγλην, τὴν ψευδῆ, ἀπὸ τὸν παρεσκευασμένον ἐκείνον θρίαμ-

βον, τὸν εὔκολον, οἱ γονεῖς δὲν δύνανται. νὰ  
ἐννυήσωσι τί διδάσκει τὸ σχολεῖον καὶ πῶς τὸ  
διδάσκει, οὕτε εἶνε δυνατὸν νὰ ἔξεγερθῇ τὸ  
ἔνδιαιφέρον των πρόσων αὐτό. Συναποφέρουσιν  
ἀπλῶς τὴν εὐκολόσβυστον εὐάρεστον ἐντύπω-  
σιν θεαματικῆς ἡμερίδος, εἰς τὴν διποίαν ἔλαβε  
μέρος ὁ εὐφυέστατος μικρός των ἢ ἡ χαριε-  
στάτη μικρά των Ἡ Παιδαγωγική, ὃς ἐπι-  
στήμη εἰσδύνωντα εἰς τὰς ψυχὰς καὶ μετὰ συνέ-  
σεως χειρίζομένη τὰ προσιφρῶν παιδευτικά μέτρα,  
γνωρίζει ἀλλα μέσα ἀληθοῦντος ἐλέγχου καὶ ἀλη-  
θοῦντος συνεργασίας τοῦ σχολείου καὶ τῆς οἰκο-  
γενείας.

Αἱ ἔξετάσεις ἀπὸ ἀπλοῦ μέσου ἀναχθεῖσαι εἰς σκοπόν, γενόμεναι αἵτια νὰ συντέμενεται ὀλεθρίως ὁ πολύτιμος χρόνος τῆς διδασκαλίας δι' ἐπαναλήψεως κοπιώδους καὶ ἀμεθόδου, τει- νούσης δχι εἰς ἐμπέδωσιν καὶ ἐμβάθυνσιν τῶν γνῶσεων οὐδὲ εἰς δυναμικὴν ή πραγματικὴν αὐ- τῶν ἐφαρμογὴν ἀλλ' εἰς ἐπίχρισμά τι πολυγνω-

σίας θαμβῶν τοὺς ἐπιπολαίους, ἔχεγίρουσαι  
οὐκὶ σπανίως ματαιοδοξίαν καὶ φθόνον καὶ μί-  
σος εἰς τὰς ψυχὰς τῶν παιδίων καὶ συνηθί-  
ζουσαι αὐτὰς εἰς τὴν ἀπάτην, καταδικάζονται

καὶ ἐκ πνευματικῆς καὶ ήμιτικῆς ἀπόψεως — καὶ σωματικῆς ἀκόμη διὰ τὴν κατανιγκασμένην ὑπεροχότασιν — τινὲς δὲ ἀπεκάλεσαν αὐτὰς παιδαγωγικὸν ἄποπον.

Οπούν αἱ μακραὶ ἔξεις δὲν καθιστῶσιν νωθρὸν τὸ πνεῦμα, οὐδὲν ἀι προλήψεις κρατοῦσι δεσμίαν τὴν εὐγενῆ πρωτοβουλίαν, ἐκεῖ ἀι ἔξετάσεις κατηργήθησαν. Οἱ γονεῖς προσκαλοῦνται νὰ Ἰδωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸ ἔργον τοῦ σχολείου, προσερχόμενοι εἰς τὰ μαθήματα, μῆνας δλοκλήρους, ἀν θέλωσι, διακριβῶντες τὴν ἀλληλουχίαν τοῦ καθ' Ἑκάστην μόχθουν, παρακολουθοῦντες συντόνως τὴν λειτουργίαν τοῦ ἐργοστασίου καὶ μὴ κρίνοντες αὐτὸν ἀπὸ τὸν ἕρθασιμον σημαίοστολισμόν του.

A. H. K.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

**Η** Δις Εύφη 'Εμπεδοκλή ἀποχωρεῖ τοῦ 'Ωδείου 'Αθηνῶν μετὰ δεκαετῆ ὑπηρεσίαν. "Οταν ἐπῆρε τὸ δίπλωμά της· μὲ τὸν βαθμὸν ἄριστα, ἥθελος νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν μουσικὴν ἰδιοφυΐαν της εἰς τὴν διδασκαλίαν. "Ητοι πρώτη διδάξασα εἰς τὸ 'Ωδεῖον. "Ηνοιξε τὸν δρόμον, τὸν ὅποιον ἥκολον θήσαν κατόπιν καὶ ἄλλαι κυρίαι τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας.

Καὶ αὐτὸς ἡτον δὲ σκοπός της, δῆπος εἰπεῖ  
ἡ Ιδία εἰς συντάκτην τῶν «Αθηγῶν». Νὰ κα-  
ταρρίψῃ τὰς προλήψεις καὶ νὰ δώσῃ τὸ πα-  
ράδειγμα. Ἰσως νὰ ἴναι καὶ αὐτό, ὃν δὲν ἔνε-  
χουν τὰ λόγια της καπτοιαν μετριοφρόσυνην,  
ὃν δὲν ἡτο κυρίως ἢ ἀνάγκη ποῦ ἥσθιαντο  
μέσα της νὰ μεταγγίσῃ εἰς τὰς μαθητρίας της  
τὴν Ιδικήν της ἀγάπην πρὸς τὴν μουσικήν,  
ποὺ τῷρα ἐγώιστικώτερα κάπως τὴν κρατεῖ διὰ  
τὴν τέγνην μόνον.

Ἡ τέχνη τῆς, τελεία ὑπὸ ἔποψιν ἐκτελέσεως, εἶνε ἡ ἐμπνευσμένη, ἡ πλήρης ἀπόδοσις τῶν βαθυτάτων συναισθημάτων τοῦ συνθέτου, εἰς τὸ πνεύμα τοῦ διοίου εἰσδύει διὰ τοῦ αἰσθήματος. Καὶ αἱ ἐλάχισται ἀποχρώσεις ἀποδίδονται ἀπὸ τὴν καλλιτέχνιδα: Μέσα εἰς τοὺς ἥχους τοῦ κλειδοκυμβόλου προσπαθεῖ νὰ ἀνεύρῃ τὴν ψυχικὴν κατάστασιν, τὴν δποίαν μόνον ἡ μουσικὴ ἥμιτορει νὰ πλάσῃ τόσον ἀληθινὴν καὶ μέτόσον φευγαλέα χρώματα.



# ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

**Ε**ξεδόθησαν τελευταίως δύο ποιητικαὶ συλλογαὶ· Τῆς Ζωῆς.. ὑπὸ Ἐρμονα καὶ Ἄραγούδια,, ὑπὸ Ἀναστασίου Π. Σπιαδαρέστη

Ιδού δύο δείγματα τῶν ἐν λόγῳ συλλογῶν.

ΤΟ ΞΟΔΙ

Καλογεάκι ξενυχτά φθηνώντας πά σε μηδέμα.  
Τό σήμαντρο καπτανόσα πλαντεῖ στὸ μοναστήρι  
Καὶ γέρω χάσοντα τῶν κελλιῶν οἱ ἀδειανὲς ἀράδες.  
Σὰ μελλοσῶνας ἡ κλητῆ δαμπή λαμπαδοφέργει.

Σήμερα έδι δρογντικό είχε άνεβη απ' την Πόλη  
Στο κοιμητήριο της Εφραΐς. Μεγαλοσύνου κύρων  
Και λοιύσαντα της Βασιλείας είχε άγγελοφορεσει  
Δοξασμένη από φιλιάθ θαυματοειδή σάττα -

*Ki ἀσάλενητή, ἀποτο φέραν την καὶ μάλα γινομένη.  
Καὶ τὸ παιδί πον ἀπὸ καιρούς κλινομένο στὴν δρόφαρια  
Τῆς μοραξίας γύνω ἔννοιαθε τις Παγαῖνος μονάχα.*

*Tis μανιλοδοτες και λιγητες, είχεν ἀποθαμάσσει  
Την ἔσωτικη την ὁμορφιν ποιη ἐρχόντας πεδαμένη.  
Και ἔσωπυντη τὴν ποτελιὰ ιλεψτη μοιολογῶντας.*

## ΕΡΜΟΝΑΣ

VIII

Ἐκεῖ ὁ τὸν ἀκοφοταμιὰ τὴν ἄνοιξι μᾶλλον μέρα  
Δυὸς λουλούδαινον ἀνοίξει τὰ φύλλα τὸν ἀγέρα.  
Καὶ τόσο—τόσο καμηλὰ τὰ δυο λουλούδια ἀνθοῦσαν  
Ποῦ τὰ πρωτάβλινα νερά τῇ ἐλίτα τους φιλοῦσαν.  
Τὸ πρώτο κυκλαμίνη ἔστιν, τὸ δεύτερο ἀστρονομόν,  
Πλασμένο ἐπούτο δὲ τὸν ἄφρον καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιον ἐκείνο  
Μὲ πόδι ἀγαπητήνατε καὶ μὲ καύμον μεράλο.  
Μὰ εἰλεῖς φυτρόσοι μαργανά πολὺ τόπῳ ἀπό τάλλο  
Καὶ Μοιρά τον δὲν ἀφητε νὰ σιλίζουνε τὰ μαύρα.  
Ἐσθιναν ἔται καὶ τὰ δυὸ σιοῦ πόνου των τῇ λαίδα,  
Οταν μὰ νύχτα μαργανή, μὰ νύχτα μὲ φεγγάρι  
Ποῦ τάνδη δὲν ἐποιωντανε, τὰ δέντρα, τὸ χορτάρι,  
Καὶ τὸ ποτάμιον ἐδιάβατε κυλάντα τὰ ρεγά του,  
Ο ποτὸς ἔβλεπε ἔχνοντος μαργανά τῇ κυκλαμίτι του  
Καὶ ἐλπίζοντας δια μπορεῖ στα πόδια της νὰ φτάσῃ,  
Αν πέσῃ μέσ στὰ κύματα, τὴν ἀβύνοσο ἀπε περάσῃ,  
Χωρίς νὰ ιδῃ τὸ θάνατο σ’ ἐκείνη τῇ μαυρόλα,  
Ἐγνος μέσου στὸ νερό τὰ χλωμασμένα φύλλα...  
Νὰ τῆς φτάσῃ νὰ καθῆ! Μονάχο τί νὰ κάψῃ;  
— Καὶ τὸ ποτάμιον πάταξε, τὸ πήδον τὸ ποτήσι

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΙΙ ΣΚΙΑΛΑΡΕΣΗΣ

**Ο** έν Γαλλίᾳ πανηγυρισμός δ ἐπὶ τῇ ἑκατονταετή  
ριδί τῆς Γεωργίας Σάνδος ἥρσις πρὸ μηνὸς ἡδη  
νὰ προαναρχούνται τῷόπον τινὶ μὲ τὴν διοργάνωσιν  
μιᾶς ἐκθέσεως ἀποτελουμένης ἀπὸ ἀντικείμενα τὰ ὁ-  
κοῖα ἀνήκον εἰς τὴν μεγάλην γαλάτιδιον λογογράφον  
καὶ μελεταῖς καὶ ἀριθμῷ τὰ ὅποια δημοσιεύεν διαγ-  
κόσμοις τύποις καὶ εἰς τὰ ὄποια ἀναλύονται ὁ βίος αὐ-  
τῆς καὶ τὰ ἔργα. Τὸ μᾶλλον ἐν τούτοις ἔξιον ἐνδιαιρέ-  
σοντος σχετικὸν δημοσίευμα, ἐπὶ τοῦ ὄποιον ἀλλως τε  
δέν ἀποτελούν τὰ σχόλια, είνε ν Ἡ Ἀλληλογνωφία  
του Ἀλφρέδου Μυσσέ καὶ τῆς Γεωργίας Σάνδος.<sup>7</sup> Η  
ὅποια τὸ πρῶτον ἡδη βλέπει τὸ φῶς τῆς δημοσιοτη-

Ἐνα δεῖγμα τῆς πρὸς τὴν τέχνην ἀγάπης τῆς ἡ ἐκ 500 δραχμῶν δωρεά της διὰ τὴν φοίτησιν ἀπόρων μαθητῶν τοῦ Ὁδείου.

K. M.

τούς ἐν Βρετανίαις. Ἀπό τὰς ἐπιστολὰς αὐτὰς εξάγεται  
ὅτι οἱ δύο ἥρωες παρεῖχον σοβαρὰς αἰτίας πυραπό-  
ρων ὁ εἰς εἰς τὸν ἄλλον — κατὰ τὰς κρατούσας ιδέας  
τὰς σοβαροτέρας αἰτίας παρείχεν ἡ γυνή. Εγίναν αἴ-  
τιον πολλῆς ὀδύνης ὁ εἰς εἰς τὸν ἄλλον, αλλά ἡ γα-  
πώντο καὶ ἐλπουόντο διὰ τὴν λύπην τὴν ὅποιαν οἱ εἰς  
εἰς τὸν ἄλλον ἐτροχεύει, καὶ διὸ αὐτὸ διαταρέχων  
τὴν ἀλληλογραφίαν των εἰρίσκεται πρὸ μυθιστορήμα-  
τος σπαρακτικῶς συγχινητικοῦ, εἰλημμένου ἀπὸ τὴν  
ζωὴν καὶ ἀπὸ τὴν ὄδυνην, τὸ ὅποιον τὸν βοηθεῖ νά  
κατανοήσῃ τὸν νοσηρὸν ἔρωτα, τὸν ἔρωτα τὸν ἐνταῦθῳ  
τεχνήτον καὶ εἰλικρινῆ, ὅποιον τὸν Ἰσθύνοντο κατά  
την πυρετωδή ἐκείνην ἐποχὴν ἀλλοὶ οἱ φωμαντικοὶ  
ἥρωες.

ΤΗΝ ως ἀνω ἀλληλογραφίαν μεταξύ «Αὐτοῦ» και  
«Εκείνης», δοθεῖσαν εἰς τὴν δημοσιότητα ὑπὸ οἰ-  
κογενειακοῦ φίλου τῆς Γεωργίας Σάνδης ἐνθέρει αὐτῇ  
ὡς «τὴν ἀρίστην ἀνασκευὴν τῶν κατ' αὐτῆς συκοφαν-  
τῶν». Ὁπωσδήποτε διασαφηνίζονται διὰ αὐτῆς ση-  
μεῖα τινά ἐπὶ τὸν δόπιον δὲν ἀπέτανεν ἢ μεταξὺ<sup>τ</sup>  
ανδιστῶν καὶ μυστειστῶν ἀμφισβήτησις. Ἀφ' ἂτέ-  
ρον ὅμηρος ἀλλὰ μένοντι σχεδόν σκοτεινά καὶ ἀφίνεται  
ἐλεύθερον ἀκόμη τὸ στάδιον εἰς τὴν φαντασίαν καὶ  
τὰς εἰκασίας. Οἱ μυστεισται κυρίως ἡτιώντο τὴν  
Γεωργίαν Σάνδην διὰ τὴν ἐν Βενετίᾳ προδοσίαν. Ἐγ-  
κατέλειψεν αὐτὴν τὸν πάσχοντα διὰ τὸν λατρόν, τὸν  
Μροσή διὰ τὸν Πέτρον Pagello. Βεβαίως αἱ ἐπιτο-  
λαὶ ἐπιβεβαιώσις τὴν περιβάλλοντο διαδοχὴν καὶ τὴν  
ιστορικὴν ἀντικατάστωσιν ἀλλὰ ἀποδεικνύουσιν ὅτι δὲν  
ὑπῆρξε προδοσία, — τούλαχιστον ὁ ήττον εὐτυχῆς τῶν  
τριῶν ποτὲ δὲν παρεπονέθη ὅτι ἐπρόδοθή. Παρείχεν  
ἡ Σάνδη μεταξύ περιπτώσεων τιάδιος ἀληθῆς περιεργο-  
τάτην. «Ο κόσμος δὲν θά μᾶς ἔννοησῃ, — ἔτανελάμ-  
βανον καὶ οἱ τρεῖς ἐν χορῷ. Ο Pagello τὸ γράφει  
πρὸς τὸν Μυσσέ μία ἀφωνος ἀλληλογραφία ἄγνωτης  
ἡ δοτοία θὰ μᾶς συνδέῃ πάντα, μὲ δεσμοὺς διὰ ήμας  
θεούς καὶ, διὰ τοὺς ἄλλους, ἀκατανόητους!» Τι  
συνέβη εἰς τὸ μέγιστον Danieli κατὰ τὴν σκηνήν  
ἔκεινην καθ' ἥν οἱ Μυσσέ ἦνωσε μὲ τὰς ίδιας τους χειρας  
τὴν ἐρωμένην του καὶ τὸν διάδοχόν του, δὲν δυνάμεθα  
ἥ εἰς εἰκασίας μόνον νὰ καταφεγγώμεν μετὰ τὴν ἐπι-  
στολὴν ἐν ἥ η Σάνδη ἀπλῶς ποιεῖται μνείαν τῆς «κρι-  
τικῆς» της.

σίμου αὐτῆς νυκτός». Ήξενδρομεν δι τὰ πακέλαι εἰπεῖν τὸν Pagello ἀδελφόν της καὶ τὸν Μυσσὲν οὐνόν της Τί οἰογένεια! Εἴπησθε εἰς εἰκασίας μόνον δυνάμεις νὰ προσφύγωμεν δόσον ἀμφόρι τὰ αἵτια τῆς ἐν Βενετίᾳ οἵξεως ή ὅτοια ἐπῆλθε μεταξὺ τοῦ Μυσσὲν καὶ τῆς Σάνδης. Ἡ Σάνδη γράψει οητῶς δι τὸ ἔραστής της ἀπεσύρην πρώτος καὶ ἔξεφερε λόγους ἀνετανορθώτους. Πώς καὶ ποιόνς λόγους αἱ ἐπιστολαὶ ἀπὸ ἀναφέρουν; Ἀπὸ ιδεικνύστατα ἐν τούτοις ἀπὸ αὐτᾶς δι τοῦ οὐδέποτε ἐπῆλθεν ἡ χυδαία περιπτέται τῆς προδοσίας δι τὴ Σάνδη δὲν ήτο πλέον ἡ ἡ φύλη καὶ νοσοκόμος τοῦ ποιητοῦ δταν ἥρασθη τοῦ Ιατροῦ. Ὁ Μυσσὲν διετέλει ἐνήμερος καὶ παρειχε τὴν συναίνεσιν του. «Ἀλλως τε οὗτος τρόπον ἔτι φύγῃ ἀπὸ τὴν Βενετίαν ἔγραψε τριφορεστάτην ἐπιστολὴν πρὸς τὴν Σάνδην εἰς ἄλλας ἐπιστολὰς βραδύτερον ἔξαρξε τὴν πρὸς αὐτὸν «πατρικήν» της στοργήν. Εἰς Παρισίους πρῶτα πρῶτα ἐπισκέπτεται τὸν οὐνόν της ἀπὸ κάπιον ἀλλοῦ στέλλεται εἰς αὐτὴν δερμάτινα ἀντικείμενα, τὰ μαλακῶτερα, γιατὶ αὐτοῖς ἀλλὰ τοῦ ἐφαρμόσαν παραποτὸν σκληρά; εἰνε δὲ αὐτὰ πεσοποιήσεις καὶ ἔσονται ἐραστοῦ ἀπατηθένεος:

GEATPON

**ΕΙΣ** τὸ θέατρον τῆς «Νεαπόλεως» ἐδόθη τελευταῖς ἡ φάρσα τοῦ κ. Π. Δημητρακαπούλου

Κουλουβάχατα». Όντες Επιστόλους γράφων εἰς τὰς Αθήνας,, τὴν χαρακτηρίζει μὲν ὡς ἔξυπνην καὶ ζωηρὸν ἀλλὰ χονδροκομμένην, ἔξωφρενικήν, “ἀλατισμένην μὲ βάλους ἀλάτιουν ὥστε νὰ μὴ τρώγεται ἀπὸ τοὺς συγειτισμένους εἰς ἀφράταν,, Καὶ κορίνθια μὲ τὴν φάρσαν καὶ τὸ ἐλληνικὸν κοινόν τὸ διατονίον διασκεδάζει, ενθραίνεται, θαυμάζει τὴν φάρσαν ὃς νὰ εὐρίσκετο πρὸ τοῦ ἐκλεκτοτέρου θεάματος. προσθέτει δικαίωνας λόγος δὲν ὑπάρχει νὰ μὴ τὴν φάρσαν καὶ τὴν προτίτλον καὶ οἱ συγγραφεῖς Μέλιαν διαφορῶν διοικούς “Εἴτω νέο παιδεγχθῶμεν τὴν χονδρότητα τῆς φάρσας, τὴν δόπιαν ἐπευφημεῖ τὸ πολὺ τοινόν ἀλλὰ νὰ δώσουν οἱ συγγραφεῖς καὶ κάποιο διόδιμα ἐλληνικόν. Ή φάρσα τοῦ κ. Δημητραπούνου δὲν ἔχει τίποτε ἀπὸ τὴν ζωὴν μας. “Ἄς κυττάξουν, νέγει, γύρω των, ἀς παρατηρήσουν τὴν ζωὴν μας, ν' αἰνεύρουν τὰ κομικά τῆς καὶ τὰ παράδοξα, νό ἐκλέξουν τὰ ἄξεια γελοιοπομψεως καὶ σατύρως καὶ νὰ γράφουν φάρσας γνήσιας ἐλληνικάς. Εἴνα έργον πτευματιδες καὶ συγχρόνως παρατηρητικόν, ἔστω καὶ ὅταν μηνέ φάρσα, ἀποκτή ἀξίαν φιλολογικήν, καταγτᾶ σηματικόν,,.

**Μ**ΙΑ παράδοξης ήταν δε, ότι αυτός ο ανθρώπος του λαού, δι κούρεμας του "Αγρ. Σβύσσε" παρατητής την πλατείαν της Ομονοίας. Πανάγος Μελισσιώτης διέπεινε πρόσωλίγων ήμερων. Μιαν ήμεραν έφανη δε Μελισσιώτης τοιμητής. Ποιητής του λαού. "Εγγραφε στίχους" Ε-ειτεια, άκολουθων τῶν συμδόν, έγραφε κωμειδώλαια. Εξωγράφια τὰ αἰσθήματα και τὴν ζωὴν τοῦ χωροῦ. Ήπαίχθησαν εἰς τὸ θέατρον· καὶ ίσως, ἀνγίνης ἀπολογισμὸς τῆς ἐποχῆς ἔκεινης τῶν ἑλληνικῶν κωμειδώλων, δε Μελισσιώτης δὲν θὰ κατέχῃ τὴν τελευταίαν θεσιν. Ό ίδιος δε συγγραφεὺς ἑλλαμψεν μέρος εἰς τὴν παράστασιν καὶ εἰχε τὴν εὐχαριστούσιν γὰ μεμψυχώνη μὲ τὴν φωνὴν του τὰ τραγούδια του. Ή περοχῇ τὸν ἑλληνικῶν κωμειδώλων παρῆλθε καὶ ἐμεινε καὶ τ' ὄνομά του εἰς τὴν ιστορίαν τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου.

Ο Μελισσώτης δὲν είχε άφησε τὴν τέχνην τοῦ κουρέως. Εμεινε πιοτός εἰς τὸ ἔργον του καὶ τότε ἀκόμη ὅταν ἐγειρόκοστετο ἢ λαϊκὴ μούσαι του.

## ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

*H «Νίκην» τοῦ Γύζη*

**Ε**ΙΣ τὸ τεῦχος τῶν „Παναθηναϊών τὸ ἀφιερωμένον τοῖς τὸν Γῆς τὴν ὑπάρχει καὶ ἡ εἰκὼν τῆς „Νίκης“ τὴν δύοιαν σῆμαρον ἀναδημοσιεύομεν. Εἴναι ἔνα σκήτο, μία σειράς τους ζωγράφου, τὴν δύοιαν δὲν ἐπόρθωσε νὰ τελειώσῃ τοῦ ποιητῆς. Τὸ δημόσιον οὐδεμεν καὶ πάλιν διότι η μικρὰ ἀπῆται εἰκὼν συνδέεται μὲ τὴν ἀγάπην του πρός τὴν Ἑλλάδα. Είναι ἀπλούστατος δ ὅρθιλος της. Τὴν προώριζε διὰ τὰς Ἀθήνας. δὰ νόχισμενύσῃ ὡς ἔμβλημα ή διτύλωμα τῶν γυμναστικῶν ἀγώνων Μᾶς δὲν ἐπόρθωσε. Η σύγχρονος τοῦ καλλιτέχνου μᾶς τὸ ἔγαφε τελευταίως. Τὴν εὐναριστούμεν καὶ δημοσίᾳ διότι μᾶς ἀπεκάλυψε μίαν απυχήν ἀκόμη τῆς ζωῆς του Διότι κάθε λάμψις τῆς διαισιάνως τοῦ διδασκάλουν, κάθε παλμὸς συγκινεῖ καὶ καὶ θὰ ουγκυνῇ πάντοτε. Μαζὶ τοῦ πόσοι ὅσμανθησαν τὰ τάναντα βαθύτερα καὶ τῶν ἄνατασαν!

την τούχην μαυριά και την γηρατιώνα·  
Η «Νίκη» πλέκει τό στεφάνι που θά δώσου εἰς τὸν  
νικητήν. Κυριάζετε, τί ευγένεια μορφῆς και γραμ-  
μῶν! Εἶνε ἀρά γε αὐτὴ ή τελικὴ μορφὴ πον θὰ τῆς  
ἔδιδε; Καὶ ἔτσι ὅμως ἡμιτελής, μὲ μόνην τὴν πρώ-  
την πνοήν της ψυχῆς του, μᾶς εἶνε ἀγαπητή, και τὴν  
δινειρεύομεθα, μὲ πόνον, τὴν ὥραιαν θεάν που ἐκάθισε

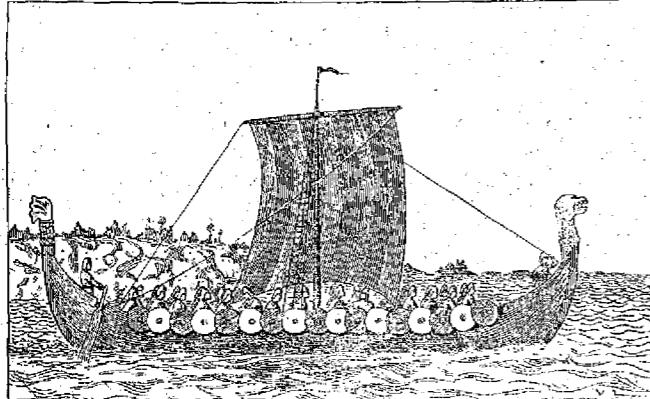


γοι, ἐπεχείρουν τας πειραιαϊκάς ἑκδρομάς των. Τὸ σκάφος τοῦτο, ἐν ἐκ τῶν περιεργοτέρων θεαμάτων τῆς πρωτευούσης ἐκείνης, ἀνευρέθη τὸ 1880. Καθώς οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες ἔτιθεντο εἰς τὸν τάφον μέτα δηλατῶν, οὐ δὲ Γερμανοὶ ὅπλαρχογοι μὲ τοὺς ἱττοὺς των, οὗτοι καὶ οἱ Σκανδιναϊοὶ ἥρωες ἔθαπτοντο, μὲ τὰ ὄπλα καὶ τὰ κειμήλια των, ἐντὸς τοῦ πλοίου των. Ἐντυχῶς ἡ ποιότης τοῦ ἑδάφους ἔντος τοῦ ὄποιον εἶχε ταφὴ τὸ πλοίον τῆς Χριστιανίας; ἢ τοιαύτη ὥστε διετηρήθη ἀβλαβῆς ἡ ἔνεια του. Τὸ σκάφος ἔχει μῆκος 103 ποδῶν καὶ πλάτος 16. Ὁ ἵστος εὑρίσκεται εἰς τὸ μέσον, ἔφερε δὲ μέγα τετράγωνον ἵστον. Τὸ πηγάλιον ἦτο δεξιόθεν τῆς πρόνητος. Πλησίον τριῶν ἵστον, ἐντὸς ἑστίουν διαμερισμάτος, ἥτο τοποθετημένος ὁ νεκρός. ἀλλ' ἀποχῶς εἴλε συληθῆ ὁ τάφος του.

Κατόπιν περιγράφει την Στοκχόλμην.

«Ἡ παλαιὰ πόλις, ἡ ἀποτελούσα καὶ σήμερον ἀκόμη τὸ κέντρον της, κείται ἐπὶ νήσου μικρᾶς, τὴν ὅποιαν κατέχει ὀλόκληρον. Ἐκεῖ σύμπλεγμα πολύτοκον ὅδην στενῶν καὶ σκοτεινῶν καὶ οἰκιαίων παλαιῶν συνεσφιγμένων καὶ πληθυσμῶς πυκνός, ὁ πυκνότερος τῆς πρωτευούσης. Ἐκεῖ καὶ τὰ ἀρχαιότερα ἰστορικὰ μνημεῖα τῆς Στοκχόλμης, εἰς δὲ τὴν ἀκρον τῆς νήσου τὸ ἐπιβλητικόν ἀνάκτορον. Πρὸς ἀνατολάς, τὰ παράλια τῆς νήσου βρέχοντα ἀπὸ τὰ δηράλμυφα νερά τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης ἀλλ' ἡ ἀνοικτὴ θάλασσα ἀπέχει πολὺ. Σειρά ἀδιάκοπος νήσων την χωρίζει ἀπὸ τὸν μυχόν, ὃπον κείται ἡ Στοκχόλμη. Πρὸς δυσμάς δὲν περιβρέχει τὴν νήσον θάλασσα, ἀλλ' ἡ μεγάλη λίμνη Μαλάρεν. Καθὼς ἡ πόδις ἀνατολίας θάλασσα, οὗτοι καὶ ἡ λίμνη καλλπτεῖται ἀπὸ ἀπειρίων νήσων μικρῶν καὶ μεγάλων. Ὁ ὅριθμός των ὑπολογίζεται εἰς χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα! Τὰ ἀπρόποια τὰ διοικούσαν διαπλέουν τὴν λίμνην ἐνδίσκονται πάντας σχεδόν μεταξὺ στενῶν, καὶ ὁ ἐπιβάτης νομίζει διτί διέρχεται ποταμούς ἢ διώρυγας. Ποὺ καὶ τοῦ μόνον ἀνοίγματα μεταξὺ τῶν καταπάτων νήσων ἐνθυμίζουν τὴν ὑπαρξίην τῆς λίμνης?»

Τὴν προσοχὴν τοῦ κυρίου Βικέλα ἐλκύει καὶ τὸ εὐρύχωρον ἄλσος Σκάνσεων, ἔνα ἐθνολογικὸν καὶ ζωολογικὸν μουσεῖον, μοναδικὸν



Ἀσκαῖον σκανδιναβικὸν πλοῖον



Παράδοσις ἐν ὑπαίθρῳ

εἰς τὸ εῖδός του. Εἰς κλωθοὺς καὶ σκιάδας, εἰς κλεισμένα ὅλα τὰ ζωατῆς Σουηδίας. «Ἐπειτα ὑπάρχουν οἰκίσκοι πανομοιότυποι τῶν οἰκητάτων διαφόρων ἐπαρχιῶν κατὰ διαφόρους ἐποχάς.

Καὶ τὸ ἔξωτερον καὶ τὸ ἐσωτερον τῶν οἰκητῶν εἰναι πιστή ἀπεικόνισης τοῦ βίου τῶν κατοίκων, ὅπως ἔχουν κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰώνας. Η διαιρεσίς καὶ η διασκεψή τῶν δωματίων, τὰ ἔπιπλά τουν, αἱ κλῖναι, τὰ καθίσματα, τὰ οἰκιακά σκεύη, τὰ κοιμήματα. τὰ πάντα μεταφέρουν τὸν ἐπισκέπτην εἰς παλαιὰν ἔποχήν. Πρὸς συμπλήρωσιν δὲ τῆς τοιαύτης ἐντυπωσίας ἐκαστον, οἰκημα κατοικεῖται ἀπὸ γυναικας καὶ ἄνδρας φέροντας τὴν ἐνδυμασίαν τοῦ τόπου καὶ τῆς ἐποχῆς, τῶν δόπιων παράστασις εἶναι ἡ κατοικία. Αὕτα διὰ τὸ παρελθόν. Τὸ δὲ πάρὸν παριστάνεται διὰ τρόπου ὅχι διλγότερον πρωτοφανοῦς καὶ χαρίεντος.

«Εἰς τὸ κέντρον τοῦ πάρκου, ἐπὶ μεγάλης στρογγύλης ἔξεδρας ἀνὰ πᾶσαν ἐσπέραν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἥλιου, χωρικοὶ καὶ χωρικαι, νέοι καὶ παῖδες, μὲ τὴν ἐνδυμασίαν τῆς ἐπαρχίας των, κρεεύσουν χρονύς ἐγχωρίους, συνοδευόμενοι μὲ δργαναί ἐντόπια καὶ μὲ τὰ ἐνδυματά των ζωμάτα. Ὄλογυρα δὲ τῆς ἔξεδρας, - ἐντὸς αὐτῆς καθισμένοι καὶ ἔξωθεν δρθιοί, - συνοδεύονται αἱ νεαταὶ τὸ πρόγμα εἰναι ἀληθῆς ἀξιούσιαν, διότι καὶ οἱ ζωροὶ εἰναι ποικιλοὶ καὶ χωριεσταῖς καὶ αἱ γραφικαὶ στολαὶ τῶν χρευστῶν δίδουν πρόσθετον χάριν εἰς τὰ συμπλέγματα τουν.

ὁ δευτέρον μέρος τοῦ βιβλίου δ. κ. Βικέλας ἀφιερώνει εἰς τὴν χειροτεχνικὴν τῆς Σουηδίας, τὸ σόδα καὶ δίδει πλήρη εἰκάσια τῆς λειτουργίας διδασκαλείου τοῦ Ναιαίς, διόπου πηγαίνοντα ἀπὸ διὰ τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης οἱ μέλλοντες νὰ διδάξουν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς πατρίδος των τὴν χειροτεχνίαν. Εἰς τὸ διδασκαλεῖον τοῦ Ναιαίς ὑπάρχει τώρα καὶ τὸ δύνομα τοῦ πρώτου Ἐλλήνος, διόποιος, ὑπότροφος τῆς Κυβερνήσεως θὰ παρακολουθήσῃ τὰ ἔκει μαθήματα. Η διδασκαλία, δοσίς τὸ ἐπιτρέπει δικαιόδης, γίνεται η εἰς τὸ ὑπαύθρον.

Τὰς δύο εἰκόνας σχετικάς μὲ τὸ βιβλίον του κ. Βικέλα, μᾶς παρεχώρησεν ὁ συγγραφεὺς.

### Περιοδικά:

Εἰς τὸν «Ἐλληνισμὸν» - τεῦχος Μαΐου - δημοσιεύεται ὑπὸ τοῦ Διοκητικοῦ Συμβουλίου τῆς διοικήσεως Ἐταιρείας ἔκκλησις πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα, πρὸς τὸν Δάσον, τὴν Βουλήν καὶ τὴν Κυβερνήσειν, διὰ τῆς διοικήσεως συνιστᾶ τὴν στρατιωτικὴν σύνταξιν τῆς χώρας, διότι διυτιχοῦσας οὐδὲ τῷδε τῷδε, πρὸς τῶν ἐστρατευόντων κινδύνων, ἀπεδείξαμενος. Τοῦτο πρὸς τὴν Κυβερνήσειν, διότι μέσων ἐθνικῆς ἀμύνης. Ας ἀντηχήσῃ, λέγει, ἐν τέλει, συγχρόνως μᾶς πανταχόθεν φωνῇ, ἀλλὰ φωνῇ σοβαρᾷ, εἰλικρινῇ, ἀποφασιστικῇ: «Θέλουμεν στρατὸν καὶ συγχρόνως Κράτος, ίκανὸν πρὸς δργάνωσιν καὶ συντήρησιν αὐτοῦ. Οὕτω μόνον θὰ καταστῇ ἡ ἐθνικὴ αὐτὴ δύναμις ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν».

### Εφημερίδες:

Εἰς τὴν «Εστίαν» τῆς 7 Ιουνίου, δὲ ἔφορος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης κ. Δ. Γρ. Καμπούρογλους ἐδημοσιεύεται τὰ ἐπόμενα περὶ τοῦ εἰδεχέντος «Υμνού τοῦ Παλαιολόγου», τὸν διοικούντος εἰς τὸ τέλος τοῦ Σ. Κοκκόλη.

Ο τὸν ὁριθμὸν 2267 ὑπὸ τοῦ χειρογράφου τῆς Εθνικῆς Βιβλιοθήκης λαβόντα καθίδησεν οὐτος ἐκ χάρτου αὐτοκτονοῦ, ἀποτελεῖται ἐκ φύλλων 211 καὶ ἔχει διαστάσεις 22×16. Ἐγράφη δὲ κατὰ τὸν ΙΕ. αἰδίνα, διότι δέχεται ἐκ τῶν χωρακήρων τῆς γραφῆς καὶ τῶν μουσικῶν φθόγγων.

«Ἐπειδὴ δύμως ἐν τῷ φύλλῳ 145 πολυχρονίζεται ὁ αὐτοκράτορας Κωνσταντίνος ὁ Παλαιολόγος, καθορίζεται ὡς χρόνος καὶ ὁ ἐγράφη ὁ καθίδης, τὸ διάστημα τῆς βασιλείας του (1448-1453 μ. Χ.)

Τοῦ Κώδικος τούτου ἐγίνετο χρῆσις ἐν τῇ Μητροπόλει τῆς Ιαπωνίας τοῦ Σηλινθούλας, διότι κατέδεινεται ἐκ τοῦ μετά τὸν βασιλικὸν πολυχρονίσμον τοῦ Σηλινθούλας.

«Ο μουσικὸς οὐτος καθίδησε εἰς τὴν «Ψαλτικὴ Τέχνη» καὶ περιέχει πολυπλήθη μελληρίου μελογράφων. Ἀνῆκε δὲ εἰς τινὰ Δημήτριον «Ἐξακονστόν» κατὰ τὸ ἔτος 896 διότι κτίσεως Κόσμου δηλ. τῷ 1457 μ. Χ. «ἀνακαίνεσιν» αὐτὸν δηλ. τὰ συνέπετα τοῦ οἴκοιος εἰναι ποικιλοὶ καὶ χωριεσταῖς διότι οἱ ζωροὶ εἰναι ποικιλοὶ καὶ αἱ γραφικαὶ στολαὶ τῶν χρευστῶν δίδουν πρόσθετον χάριν εἰς τὰ συμπλέγματα τουν.

«Ἐκ τοῦ αὐτοῦ ομηρώματος ἔξαγεται ὅτι ἐπιστενέτο ταχεῖται ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ Γένους ἀπὸ τῆς τοντού καὶ κατακτήσεως. Ματαιά εἰλτις!

Τὸ ομηρώματος τούτου ἔχει ἐξῆς:

«Ἄ τελος τῆς ψαλτικῆς ἐκ τῆς μουσικῆς τέχνης αὐτῇ γοῦν ἡ ψαλτικὴ ὑπάρχει κυροῦ Δημητρίου τοῦ Εξακονστοῦ καὶ δι Θεός βοηθείη αὐτόν. Ἐν ἐτεῖ δὲ ἀνεκαντίθη σψι. Ε. ινδ. ε'. Ἐν δὲ τῷ τέλει τοῦ ἔτους τούτου γενήσονται πολλαὶ καὶ γενήσονται ἐτέρα βασιλεία, ἢν προσωρίσειν δι Θεός, δηλογότει η τοῦ εἰλεύθερος δι ζησεται ἐν αὐτῷ. Ἀλλ' οἱ αὐτός τα ἐνόησεν δὲ, δι Τοῦ πλήρωμα γνωρίζει πλέον δι οἱ τοις ἐχρειάζετο καὶ δι οἱ ξενοὶ δὲν εἰχον κανένα λόγον νὰ μείνουν περιστερον ἐπὶ τοῦ πλοίου.

«Ο γιλος ἔκπληκτος ἐπέμεινε νὰ μείνῃ, δηλῶν διτὶ οἱ μηχανῖσμοι καὶ ὁ χειρισμός των δὲν ἦτο τόσον ἀπλούς ὡστε εἰς δόλιας ὀδράς οἱ Ιάπωνες νὰ ἐννοήσουν διτὶς τὰς λεπτομερείας. Αλλ' ὁ κυβερνήτης ἐβεβαίωσε τὸν Λαγγον, διτὶς ἀπατάται, διτὶς αὐτός τα ἐνόησεν δὲ, διτὶς τὸ πλήρωμα γνωρίζει πλέον καὶ διτὶς τὴν ξηράν τους. Ἀγγλος.

«Καὶ οἱ Αγγλοι ἀνεχώρησαν μὲ τὴν πετοίθησιν διτὶς οἱ Ιάπωνες ἀσφαλῶς θὰ καταστέψουν τὸ πλοίον εἰς τὴν πρώτην κίνησιν.

«Μόλις δι Ιάπωνας κυβερνήτης ἐμεινεν ἀπόλυτος κύριος τοῦ πλοίου του, ἡ θέλησης νὰ ποδεῖξῃ διτὶς δὲν τοῦ εμενετείτο πλέον τὸ πλοίον εἰς τὴν πρώτην κίνησιν.

«Μέτι δολια λεπταὶ δι ἀγκυρα εἰχεν ἀνασυρθη καὶ τὸ Σούνιον, ηρχοισε ν προχωρησι μεγαλοπρεπῶς. Ή διευθύνσις δύμως τὴν διοικήσεως τὴν πρώτην τοῦ πλοίου εἰχε τὸν πρώτον εἰσηγησεν τὸ σταματήσι. Δυστυχώς δι μηχανικός, πλειδος δικόμη καὶ λησμονήσας τὸ πρόχειρον μάθημα του, δηλ. Αγγλον συναδέλφου του, δὲν ενδήκει τὴν μηχανήν δια τῆς διοικήσεως τοῦ πλοίου σταματᾶ καὶ τὸ Σούνιον διημένητο πρὸς τὴν παραλίαν δουτού συνετριψετο.

«Μετι δολια λεπταὶ δι ἀγκυρα εἰχεν ἀνασυρθη καὶ τὸ Σούνιον, ηρχοισε ν προχωρησι μεγαλοπρεπῶς. Ή διευθύνσις δύμως τὴν διοικήσεως τὴν πρώτην τοῦ πλοίου εἰχε τὸν πρώτον εἰσηγησεν τὸ σταματήσι. Δυστυχώς δι μηχανικός, πλειδος δικόμη καὶ λησμονήσας τὸ πρόχειρον μάθημα του, δηλ. Αγγλον συναδέλφου του, δὲν ενδήκει τὴν μηχανήν δια τῆς διοικήσεως τοῦ πλοίου σταματᾶ καὶ τὸ Σούνιον διημένητο πρὸς τὴν παραλίαν δουτού συνετριψετο.

«Απτη την ξηράν δολοι παρ

κάν. Μή δυνάμενος νὰ σταματήσῃ τὸ πλοῖον διέταξε στροφὴν ἀριστερᾶ καὶ περιῆλθε τὸν λιμένα διόκλητον καὶ ἔξηπολούθησε νὰ γυνῆ τὸν λιμένα μέχρις δου, ἔξηντημέντων τῶν ἀνθράκων, τὸ πλοῖον ἐσταμάτησεν ἀφ' ἑαυτοῦ.

#### ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων»  
— ἀδείᾳ τοῦ Υπουργείου —

|                                           |
|-------------------------------------------|
| 'Εκ προηγουμένων εἰσφορῶν.... Δρ. 1630.20 |
| Παντελῆς Μ..... 10.—                      |
| Ν. Μπ..... 5.—                            |
| Κ. Σοκόλης..... 5.—                       |
| Ιωάννης Σέρμπος..... 5.—                  |
| Εθύμιος Λορέρδος..... 10.—                |
| Ιωάννης Καρδίλης..... 25.—                |
| Δημ. Ι. Νακόπουλος..... 5.—               |
| Κλαύδιος..... 5.—                         |
| Σπυρίδων Μπαλτατζῆς..... 25.—             |
| Δρ. 1.725.20                              |

#### ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Υπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Α. Β. Υ. τοῦ πρύγκηπος Γεωργίου κατηστήσθη ἐπιτοπὴ ἐκ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ κ. κ. Κ. Ζώτου, Δ. Βουδόνηρ, Γ. Κουντουριώτου, Ἡλία Μαυρομιχάλη, Μ. Τομπάζη, Ι'. Μιαούλη, Δ. Ήπιτη, Γεωργίου Μπούπουλη, Δ. Παπαχήστον, Τ' Βρατσάνου, Γ. Βίμπου καὶ Π. Παυλίδου πρὸς σύσκεψιν διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου.

Μία διὰς διλίγονταν ἀνθράκων, ἐφωτασαν εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν πένθυμον ἡμέραν τῆς 29 Μαΐου. Φαινεται νὰ είνε τὸ μνημόσινον αὐτὸν ἡ ἀρχὴ κάποιας ζωῆς εἰς τὴν ὁποίαν ἐνθαρρίστως ἀποβλέπομεν. Κατὰ τὴν πένθυμον ἐορτὴν ἐκυκλοφόρησε καὶ εἰκὼν τοῦ τάφου τοῦ Κονσταντίνου Παλαιολόγου.

Τὸ ἐκπαιδευτικὸν ταξίδι τῶν δοκίμων διὰ τοῦ «Ναυάρχου Μιαούλη» θά γίνη εἰς τὴν Νέαν Υόρκην.

Ο Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος Θεοσαλονίκης «προηγούντει διαγώνισμα πρὸς συγγραφὴν διηγήματος ἔχοντος ὡς ὑπόθεσιν ἔθιμα τὸν κοινωνικὸν καὶ ἀστικὸν τὸν νῦν Μακεδόνων βίου, εἰκονίζοντος τὴν ἐλληνικὴν ὁρθόδοξην αὐτῶν ψυχῆν».

Γλόδσσα ή νεοελληνική καθαρεύουσα. Προθεσμία μέχρι 30 Σεπτεμβρίου προσεχοῦς. Τὸ βραβευμένον νοντὸν θά λάβῃ διργυρόν κλώνον δάφνης.

Εἰς τὸ Παρίσιον ἔνα περιοδικὸν ἐνεργεῖ ὅπως δι' ἔργων ἀγοράσθῃ τὸ νέον ἔργον τοῦ «Ρούτεν «Le Renseignement» τὸ ὄποιον θὰ προσφέρουν εἰς τὸν λαὸν τῆς γαλλικῆς πρωτεύουσας. Τὸ ἔργον αὐτὸν τὸ γάλλου γλώπτου θεωρεῖται θυμάσιον. Θά τὸ δήμοσιευσωμεν εἰς τὰ «Παναθηναϊκά» προσεχώς.

Οἱ ἀγγλοι ὑγιεινολόγοι σκέπτονται σοβαρῶς περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀνάνεωσεως τοῦ ἀέρος τὸν ὄποιον ἀνατένομεν εἰς τὰς κατοικίας μας, εἰς τὰ δωμάτια τοῦ πατριού, εἰς τὰ κοσμικὰ κέντρα. Οἱ ἀρχιτέκτονες παραμελοῦν τὸ πρᾶτον αὐτὸν καθηκον καὶ αἱ κατοικίαι ἀποβαίνουν ἀνθυγειναί.

Ο Φλορίζελ φῶν Ρόύτερ ἔπαιξε τελευταίως εἰς τὸ Λονδίνον. Ο ἀγγλικός τύπος γράφει ἐνθουσιωδέστατα περὶ τοῦ μικροῦ μουσικοῦ συνθέτου.

NEA BIBLIA  
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ ὑπὸ  
Κ. Ν. Μαρίνου. Αθῆναι 1904 τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου

Οἱ Μαρίνος, μελετήσας ἐπισταμένως τὸ θέμα τοῦ, περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀνασυντάξεως τοῦ ἐν κοίσει λογιστικοῦ συστήματος τὸν Κράτους, τὸ ὅποιον εἶναι ἀτελές, προτείνει τροποποιήσεις ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἰταλικοῦ συστήματος, τὸ ὄποιον πλεονεκτοῦν ἀπὸ τὸ γαλλικὸν καὶ τὸ ἀγγλικόν. Ο συγγραφέας ἀφ' οὗ ἐκθέσῃ τὰ αἰτία διὰ τὰ δοτία προσέκοψε ἐν Ἐλλάδι ἡ ἐκτέλεσις τοῦ λογιστικοῦ νόμου καὶ διαλήση, περὶ τοῦ ἰταλικοῦ λογιστικοῦ νόμου διαιρεῖ τὴν μελέτην τοῦ ὧδε ἔξης: Περὶ χρονικῆς διαρκείας τῆς χρήσεως, περὶ οἰκονομικῆς χρήσεως καὶ ἀπολογισμοῦ, περὶ τοῦ λογιστικοῦ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας ἐν συγχρότεσι πρὸς τὸ τῆς Ἰταλίας, περὶ ὑπόλοιπων, περὶ τῆς ταμιακῆς ὑπηρεσίας ἐν Ἰταλίᾳ, περὶ κεντρικοῦ Ταμείου, περὶ Ταμείου τοῦ γαρτοφυλακῶν τούτεστι τῶν τριτεζικῶν πράξεων τοῦ Κράτους, περὶ τῆς πληρωμῆς τῶν μισθῶν τῶν διπλωματικῶν καὶ προξενικῶν ὑπαλλήλων κοι περὶ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου.

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΕΘΝΙΚΟΝ ΔΕΥΚΩΜΑ ὑπὲρ τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἐπιμελείᾳ Κ. Μανιάκη καὶ Χ. Ηλιοπούλου. Ἐν Αθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΔΕΛΤΙΟΝ Ἑλληνικῆς ἀλληλογραφίας. Τόμος 27 1903. Ἐν Αθήναις, τοι τοις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΑΘΗΝΑ, σύγγραμμα περιοδικὸν τῆς ἐν Αθήναις Ἐπιστημονικῆς ἐταιρείας. Τόμος δέκατος ὄγδοος, τεῦχος πρῶτον καὶ δεύτερον. Ἐν Αθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΕΤΗΡΙΣ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου. Ἐν Αθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΑΙ AZΩΤΟΧΡΩΣΤΙΚΑΙ ΟΥΣΙΑΙ, Θεωρητικὴ μελέτη περὶ τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν. Ἰσορματικὸν χρυσομηλόχρουν καὶ κυανοῦν. Ἐναστίμως ἐπὶ διδακτορίᾳ διατετῆρη Δημήτριον Ε. Τσακαλάτου Ἐν Αθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΔΕΛΤΙΟΝ τῆς ιστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Εταιρίας. Τόμος ἔκτος. Ἐν Αθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΚΡΙΣΙΣ τοῦ Λασσανείου δραματικὸν ἀγῶνος ὑπὸ τοῦ εἰσιγητοῦ Γεωργίου Μιστριώτου. Ἐν Αθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ τοῦ συνδέσμου τῶν καπνεμπόρων καὶ καπνοπωλῶν. Ἐν Αθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΤΟΜΩΝ ΘΕΩΡΙΑΣ καὶ τῆς διγώδους αὐτῶν κινήσεως, ὑπὸ Αθ. Γ. Καραγιαννίδου. Ἐν Αθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΤΙΚΟΝ τοῦ συλλόγου Βονδρούν. Ἐν Αθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΤΗΣ ΖΩΗΣ ὑπὸ «Ερμονα, ποιήματα. Αθήνα τυπογραφεῖο «Εστία», 1904, σχ. ίβον σελ. 190 δρ. 3.

SCULPTURE GRECQUE SON ESPRIT, SES PRINCIPES, par Edmund von Mach. fr. 18.



## ΕΙΣ ΤΟ

# ΕΙΔΙΚΟΝ

ΤΑ ΚΑΠΕΛΛΑ ΔΑΣ

21 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 21



## „ΝΕΟΝ ΑΣΤΥ“

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Ιαυθυντής: Λ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ

Δίκαια συντάξεις καὶ διόληρον ἐπιτελείων συνεργατῶν.  
Αρθρα ἐπὶ διων τὸν ζητημάτων τῆς ημέρας.  
εἰδήσεις ἀκριδεστατα.

Τηλεγραφήματα ἐξ Ευρώπης.

Τὸ ποικιλότερον. Αθηναϊκὸν ψύλλον.

TIMΗ ΣΥΝΑΡΟΜΩΝ

Εσωτερ. Τριμήνος Δρ. 8. - Έξαμηνος Δρ. 15. - Ετήσια Δρ. 30.  
Εξωτερικοῦ. Εξάμηνος Χρ. φρ. 25. - Ετήσια Χρ. φρ. 45.

Ἄι συνδρομαὶ ἀποστέλλονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν

(ὅδες Βουλῆς κώφ. 6).

## „ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΣ“

(Εικονογραφημένον ναυτικὸν περιοδικὸν)

Τὸ μόνον καθ' διλν τὸν την. Ανατολιν.

ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

Συνδρομή ἐτησία. Εσωτερικοῦ δραχ. 10

Εξωτερικοῦ φρ. χρ. 10

Αἱ συνδρομαὶ ἀποστέλλονται

κ. Κ. Αὐγέρην Αθήνας.

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

Γ. Γ. ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΥ & ΣΥΖ

· Όδος Γ'. Σεπτεμβρίου 22

ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ

ΓΑΛΛΑ ΑΓΝΩΤΑΤΟΝ

ΠΡΟΣ 80 ΛΕΠΤΑ Η ΟΚΑ

ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ

ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗΝ

# ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ 31 ΜΑΪΟΥ 1904

## ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | 31 Μαΐου<br>1904                                                                                                                                                                                                                                                                                                | 30 Απριλίου<br>1904                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Ταμείον εἰς μεταλλικὸν τραπεζικὰ γραμμάτια Ιονικῆς Τραπέζης κερματικὰ δίδραχμα καὶ μονόδραχμα                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Δρ. 3,337,788.70<br>" 259,685.—<br>" 3,553,773.—<br>" 18,948,893.03<br>" 2,569,840.59<br>" 68,778,575.42<br>" 12,750,000.—                                                                                                                                                                                      | 2,932,930.76<br>154,090.—<br>3,327,880.—<br>18,782,789.46<br>2,629,256.79<br>68,778,575.42<br>12,750,000.—                                                                                                                                                                                                                     |
| Εξωτερικοὶ λόγοι. "Αντίτιμον μεταλλικοῦ εἰς τῷ ἔξωτερικῶν Προϊόντος ἔκδοθ. Εθν. Δανειού εἰς χρυσὸν Ἐλλην. Σιδηροδρ. 4% 1902 Δάνειον πρὸς τὴν Ἐλλην. Κυβερνήσιν ἐπ' ἀναγκ. κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμμάτων.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | "<br>" 23,767,036.80<br>Δρ. 23,767,036.80<br>Εἰς χρυσὸν Δανείων τραπεζικὰ γραμμάτια Δρ. 29,134,575.—                                                                                                                                                                                                            | "<br>52,901,611.80<br>52,901,611.80<br>19,458,963.67<br>2,935,225.10<br>13,143,332.49<br>462,691.90<br>4,774,898.55<br>50,501,312.73<br>41,966,804.47<br>12,046,962.05<br>4,354,846.44<br>4,179,427.23<br>1,500,000.—<br>8,461,562.32<br>2,895,763.86<br>1,664,148.15<br>1,863,680.—<br>4,140,000.—<br>600,090.—<br>611,891.88 |
| Προεξοφλήσεις Καθυστερήσαις προεξοφλήσειν Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λόγοι ἐπ' ἐνεγύρῳ χρηματογραφῶν Δάνεια ἐπ' ἐνεγύρῳ ἐμπορευμάτων Δάνειον πρὸς τὴν Σταφιδάκην Τραπέζαν ἐπ' ἐγγυησεῖ τοῦ Κοάστου Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ δισθήῃ Δάνεια εἰς δήμους, λιμένας, καὶ λοιπὰ νομικά πρόσωπα Χρηματίσεις εἰς γεωργοκτηματίας Καθυστερ. χρηματίσεων εἰς γεωργοκτηματίας καὶ γραμμ. Προνοῦ Τραπ. Ηπειροθεσσαλίας Μετοχαὶ εἰς ἔγχωρους Επαρισ. Συμμετοχὴ εἰς Τραπέζαν Κρήτης Καταστήματα Τραπέζης καὶ κτήματα ἐκ ἀναγκαστικῶν ἐκποιήσεων Απαιτήσεις ἐπισφαλεῖς "Εξοδοὶ ἐγχαταστάσεων (ἰδίως δαπάνη κατασκευῆς τραπεζικῶν γραμμάτων) Λογαριασμὸς ἐξαγορᾶς συμμετοχῆς Κυβερνήσεως εἰς χέρδη ἐκ τραπεζικῶν γραμμάτων Εξαγορὰ προνορίου Προνοῦ Τραπέζης Ηπειροθεσσαλίας Προμηθεία τροπῆς λαχειοφόρου δανείου (εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια) Διάφορα. | "<br>" 52,901,611.80<br>19,458,963.67<br>2,935,225.10<br>13,143,332.49<br>462,691.90<br>4,774,898.55<br>50,501,312.73<br>41,966,804.47<br>12,046,962.05<br>4,354,846.44<br>4,179,427.23<br>1,500,000.—<br>8,461,562.32<br>2,895,763.86<br>1,664,148.15<br>1,863,680.—<br>4,140,000.—<br>600,090.—<br>611,891.88 | 19,334,793.82<br>2,886,559.45<br>12,164,336.89<br>503,261.15<br>5,269,657.04<br>50,422,427.43<br>42,019,633.81<br>11,614,631.15<br>4,331,455.49<br>4,210,789.75<br>1,500,000.—<br>8,382,267.17<br>2,835,971.23<br>1,661,698.40<br>1,863,680.—<br>4,140,000.—<br>600,000.—<br>527,295.02                                        |
| Δρ. 335,961,708.40                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Δρ. 333,825,612.03                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

## ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Δρ. 20,000,000.—<br>13,500,000.—                                                                                                                                                               | Δρ. 20,000,000.—<br>13,500,000.—                                                                                                                     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Μετοχικὸν Κεφαλαιού Αποθεματικὰ Κεφαλαιά Τραπεζικὰ γραμμάτια εἰς κυκλοφορία                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Δρ. 68,778,575.42<br>" 50,188,696.49                                                                                                                                                           | Δρ. 118,967,272.31<br>" 12,750,000.—<br>" 3,382,519.38<br>" 18,080,670.59<br>" 1,159,846.54<br>" 343,864.86<br>" 283,749.94                          |
| I. διὰ λόγουν τῆς Κυβερνήσεως II. " " " Τραπέζης                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | "<br>" 12,750,000.—<br>" 3,382,519.38<br>" 16,259,335.75<br>" 1,347,565.34<br>" 391,629.86<br>" 283,749.94                                                                                     | 121,448,269.73<br>12,750,000.—<br>1,063,233.97<br>16,259,335.75<br>1,347,565.34<br>391,629.86<br>283,749.94                                          |
| Κερματικὰ γραμμάτια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα Καταθέσεις ἀνευ τόκου εἰς μεταλλικὸν Καταθέσεις ἀνευ τόκου Επιταγαὶ πληρωτέαι Μερίσματα πληρωτέων Καταθέσεις Δημοσίου διὰ χορηγίσεις δανείων κατὰ τὸν ΒΦΜ νόμον Διεθνῆ Οἰκονομικὴ Επιτροπή Λ/ρως καταθ. Δρ. 234,446.02 Δὲ οὐ Δημοσ. οὐ προσδόμων Δρ. 7,288,263.51                                                                 | "<br>" 80,656.30<br>" 192,706.35<br>" 25,189.66<br>" 1,624,481.26<br>" 2,569,840.59<br>" 1,124,541.89<br>" 5,474,449.55<br>" 64,330,203.33<br>" 47,047,770.—                                   | 5,942,714.58<br>86,326.90<br>232,768.55<br>160,763.81<br>119,481.26<br>2,629,256.79<br>1,754,997.69<br>5,474,449.55<br>67,428,793.09<br>47,047,770.— |
| Καταθέσεις Δημοσίου εἰς χρυσὸν Καταθέσεις Δημοσίου ἐπὶ τόκῳ εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια "Ἐντοκαὶ καταθέσεις Δημοσίου εἰς χρυσὸν διὰ τὴν κατασ. Σιδ. Πειραιῶς Δεμεροῦ - Συνδρούν Δρ. " " " τραπ. γραμ. Δρ. 7,519,409.53<br>" 80,656.30<br>" 192,706.35<br>" 25,189.66<br>" 1,624,481.26<br>" 2,569,840.59<br>" 1,124,541.89<br>" 5,474,449.55<br>" 64,330,203.33<br>" 47,047,770.— | "<br>" 25,189.66<br>" 1,624,481.26<br>" 2,569,840.59<br>" 1,124,541.89<br>" 5,474,449.55<br>" 64,330,203.33<br>" 47,047,770.—                                                                  | 1,097,458.—<br>3,448,061.08<br>844,587.84<br>2,428,106.45<br>6,279,920.62<br>2,106,371.26                                                            |
| Καταθέσεις Δημοσίου εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια κατὰ τὸν κόρον ΒΦΕ Καταθέσεις ἐπὶ τόκῳ Δημοσίου δανείου Τραπέζης Καταθέσεις λαχειοφόρου δανείου Τραπέζης Καταθέσεις Ταμευτηρίου Δόλαρέσιμοι τρόπιν ἐν τῷ ἔξωτερικῷ Συμμετοχὴ τῶν Τραπέζων Ιονικῆς καὶ Αθηνῶν εἰς δάν. Σταφ. Τραπέζης Διάφοροι λογαριασμοὶ Διάφορα.                                                                | "<br>" 283,749.94<br>" 7,519,409.53<br>" 80,656.30<br>" 192,706.35<br>" 25,189.66<br>" 1,624,481.26<br>" 2,569,840.59<br>" 1,124,541.89<br>" 5,474,449.55<br>" 64,330,203.33<br>" 47,047,770.— | 1,097,458.—<br>3,448,061.08<br>844,587.84<br>2,428,106.45<br>6,279,920.62<br>2,106,371.26                                                            |
| Δρ. 335,961,708.40                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Δρ. 333,825,612.03                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                      |